

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

"ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ"

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:

ΚΙΤΣΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΜΑΥΡΕΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 1997

Αφιερώνεται στους γονείς μου

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- Α.Ε.Ι.** – Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- Γ.Φ.Τ.** – Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο
- Ε.Ε.Σ** – Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός
- Ε.Ο.Χ.Α.** – Εθνικός Οργανισμός Χριστιανικής Αλληλεγγύης
- Ε.Φ.Τ.** – Ενοριακό Φιλόπτωχο Ταμείο
- Κ.Α.Π.Η.** – Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων
- Κ.Ε.Α.** – Κέντρα Ενοριακής Αγάπης
- Κ.Φ.Τ.** – Κεντρικό Φιλόπτωχο Ταμείο
- Ο.Ε.Δ.Υ.** – Ομάδες Ελευθέρως Διαβιούντων Υπερηλίκων
- Ο.Η.Ε.** – Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Τ.Ε.Ι.** – Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- Φ.Τ.** – Φιλόπτωχο Ταμείο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:	
ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	
1.1 Η συμβολή της Εκκλησίας στην κοινωνική προστασία πριν και κατά τους βυζαντινούς χρόνους	6
1.2 Η προστασία της Εκκλησίας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας	11
1.3 Η παρέμβαση της Εκκλησίας στην κοινωνική προστασία στα πλαίσια του ελεύθερου ελληνικού κράτους	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο:	
Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ	
2.1 Ιδρυματική προστασία	20
2.1.1 Οικοτροφεία	23
2.1.2 Ορφανοτροφεία	32
2.1.3 Βρεφικοί - Παιδικοί Σταθμοί	37
2.2 Παιδικές Κατασκηνώσεις	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο:	
Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ	
3.1 Ιδρυματική περίθαλψη	55
3.2 Ανοικτή περίθαλψη	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο:	
ΟΙ ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	
4.1 Φοιτητικά επιδόματα και προικοδοτήσεις	82
4.2 Βοήθεια προς την Μητρότητα	93
4.3 Βοήθεια προς τις Πολύτεκνες Οικογένειες	96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5°:

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

5.1 Ατομα με ειδικές ανάγκες	99
5.2 Η στάση της Εκκλησίας απέναντι σε ιδιαίτερα ευπαθείς κοινωνικές ομάδες	107
5.3 Η παρέμβαση της Εκκλησίας σε πολίτες με χαμηλά εισοδήματα	113

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6°:

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

6.1 Παροχή υπηρεσιών υγείας	122
6.2 Εθελοντική Αιμοδοσία	125

ΕΠΙΛΟΓΟΣ	132
-----------------	-----

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

• ΠΙΝΑΚΩΝ	136
• ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	138
• ΧΑΡΤΩΝ	139

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	140
---------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η κοινωνική πρόνοια στοχεύει στην πρόληψη και επίλυση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων. Ιδιαίτερα κατά τη σημερινή εποχή, όπου τα προβλήματα είναι πολλά και ποικίλα, -όπως η φτώχεια, η ασθένεια, το γήρας, η ανεργία κλπ-, απαιτείται αποφασιστικότητα και αποτελεσματικός προγραμματισμός. Το κράτος έχει την κύρια ευθύνη και υποχρέωση να προσφέρει σε όλους αδιακρίτως τους πολίτες κάθε μορφή προστασίας. Εντούτοις, παρατηρούνται αρκετές αδυναμίες από την πλευρά του στην κάλυψη των υπαρχουσών αναγκών. Επιπλέον, οι ανάγκες αυτές και αυξάνονται συνεχώς αλλά και συμβάλλουν στην διαιώνιση των προβλημάτων.

Το κράτος εμφανίζει αδυναμίες στην πλήρη κάλυψη αυτών των αναγκών διότι, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, παρουσιάζει σημαντική καθυστέρηση στη μετεξέλιξή του σε κράτος-πρόνοιας. Επιπλέον, κατά τη σημερινή εποχή βρίσκεται, όπως και στις υπόλοιπες δυτικές χώρες, σε κρίση με την εμφάνιση φαινομένων όπως η ανεργία, η φτώχεια ή ο κοινωνικός αποκλεισμός. Έτσι, η μη ικανοποιητική παρέμβαση του κράτους καθιστά την προσφορά της Εκκλησίας απαραίτητη. Με τις δραστηριότητές της, τις οποίες η Εκκλησία αναπτύσσει ήδη από την πρώτη εμφάνιση του Χριστιανισμού, καθιερώνεται ως ένας από τους σημαντικότερους φορείς κοινωνικής πρόνοιας. Η παροχή βοήθειας στα άτομα που έχουν ανάγκη καλείται στα πλαίσιά της φιλανθρωπία ή διακονία.

Ως κοινότητα που είναι, η Εκκλησία στηρίζεται στη φιλανθρωπία και τη δικαιοσύνη. Εκδηλώνει έτσι την κοινωνικότητά της απευθυνόμενη προς όλους τους ανθρώπους που έχουν ανάγκη, και καταργεί κάθε μορφή διακρίσεων και ρατσισμού. Το κίνητρο που

την οδηγεί σ' αυτή την προσφορά είναι η ηθική. Αυτή καθορίζει τις ενέργειές της και διαμορφώνει τη συμπεριφορά της.

Η ηθική αυτή στηρίζεται στην αρετή και την αγάπη που εισήγαγε ο Χριστιανισμός, μία αγάπη που διαφέρει από τα κίνητρα άλλων φορέων που επιδίδονται επίσης στην φιλανθρωπία. Η βοήθεια της Εκκλησίας πηγάζει από την αγάπη του Θεού, η οποία θεωρείται ότι μόνο τότε αποτελεί έκφραση δημιουργικής φιλανθρωπίας. Γιατί η αγάπη προς το Θεό και τον συναυτό μας δεν είναι πραγματική αν δεν συνοδεύεται από την αγάπη προς την πλησίον. Επίσης θεωρείται ότι η βοήθεια προς τον κάθε αναξιοπαθόντα είναι αναγκαία γιατί ο άνθρωπος είναι εικόνα του Θεού. Άρα η όποια βοήθεια του προσφέρεται, προέρχεται από τον ίδιο τον Θεό.

Υπόδειγμα όλης αυτής της φιλανθρωπικής δράσης είναι ο Χριστός, ο οποίος αποτελεί παράδειγμα τόσο για την Εκκλησία όσο και για τα μέλη της. Η Εκκλησία είναι το μέσο που ασκεί διακονία εκπληρώνοντας και συνεχίζοντας το έργο του¹. Ο Χριστός, ως ιδρυτής της Εκκλησίας, μίλησε πολλές φορές για την ελεημοσύνη, στην οποία θα έπρεπε να προσφεύγει ο άνθρωπος προκειμένου να βοηθησει τους αναξιοπαθόντες. Τόνιζε ακόμη συχνά ότι η άσκηση της φιλανθρωπίας όφειλε να στηρίζεται στην πραγματική αγάπη για τον πλησίον και μάλιστα όχι επιδεικτικά. Τονίζόταν τέλος από τον Χριστό ότι οι πράξεις του θα ανταποδίδονταν από τον Θεό.

Στην άσκηση της φιλανθρωπίας, σημαντική είναι επίσης η συνεισφορά των πιστών, οι οποίοι με τις προσφορές τους της επιτρέπουν να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες ανάγκες. Ταυτόχρονα η Εκκλησία διδάσκει και καθοδηγεί τα μέλη της δημιουργώντας τους

¹ Ε. Τσανανά, *Διακονία και Σωτηρία - Δυναμικότητα και στράτευση του Χριστιανισμού σήμερα*, Θεσσαλονίκη 1975, σελ. 35-36.

συνείδηση φιλανθρωπίας, ώστε να οδηγούνται σε πράξεις αγάπης προς τους πάσχοντες. Κίνητρο εξάλλου των ενεργειών αυτών αποτελούν οι υποσχέσεις του Χριστού για ανταμοιβή από το Θεό. Διότι οι πιστοί που επιδίδονται στη φιλανθρωπία προσδοκούν κάποια μελλοντική ανταμοιβή σύμφωνα με τη διδασκαλία του Χριστού, ότι όσοι είναι ελεήμονες είναι και μακάριοι και θα κληρονομήσουν έτσι την Ουράνια Βασιλεία.²

Η φιλανθρωπική δράση της Εκκλησίας αποτελεί μια ξεχωριστή ενότητα στο χώρο της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και διακρίνεται σε κλειστή περίθαλψη, που παρέχεται μέσω των ιδρυμάτων, και σε ανοικτή, που προσφέρεται εκτός αυτών. Το έργο της πραγματοποιείται τοπικά μέσω των Μητροπόλεων και των ενοριών που αντιστοιχούν σ' αυτές, με την πρωτοβουλία των εκπροσώπων της αλλά και με την βοήθεια του εθελοντικού προσωπικού. Το προσωπικό αυτό που στο μεγαλύτερο ποσοστό του αποτελείται κυρίως από γυναίκες, προσφέρει τις υπηρεσίες του αμισθί με μόνο κίνητρο την αγάπη προς τον συνάνθρωπο και την ευχαρίστηση της προσφοράς εκδηλώνοντας έτσι τα ανθρωπιστικά του ενδιαφέροντα.

Η παρούσα μελέτη στηρίζεται στην υπόθεση ότι η παρέμβαση της Εκκλησίας στην κοινωνική προστασία αποτελεί εναλλακτική λύση στην ελλιπή κρατική παρέμβαση, μια παρέμβαση που γίνεται τελευταία συνεχώς δυσχερέστερη λόγω της κρίσης του κράτους-πρόνοιας. Γι' αυτό το σκοπό επιδιώκει ταυτόχρονα τη γεωγραφική αλλά και κατά τομείς καταγραφή και έρευνα της ιδρυματικής και μη προστασίας της Εκκλησίας. Στην έρευνα αυτή περιλαμβάνονται οι δραστηριότητες των 80 Μητροπόλεων που ανήκουν στην Εκκλησία

² Π. Μπρατσιώτης, *Το νόημα της Χριστιανικής Αγάπης*, Αθήνα 1956, σελ. 11.

της Ελλάδος. Επίσης, περιλαμβάνονται οι 8 Μητροπόλεις της Κρήτης καθώς και οι 4 Μητροπόλεις των Δωδεκανήσων, οι οποίες, παρ' ότι ανήκουν στον ελλαδικό χώρο, είναι ημιαυτόνομες υπαγόμενες στο Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης.

Η μελέτη μας χωρίζεται σε έξι κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μία σύντομη ιστορική αναδρομή των δραστηριοτήτων της Εκκλησίας όσον αφορά την κοινωνική προστασία από την εμφάνιση του Χριστιανισμού μέχρι σήμερα. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται η προσφορά της προς την παιδική ηλικία που εκδηλώνεται με την ιδρυματική μορφή καθώς και με την διοργάνωση των κατασκηνώσεων. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η ιδρυματική και ανοικτή παρέμβαση της εκκλησίας όσον αφορά την τρίτη ηλικία. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι παροχές της εκκλησίας προς την οικογένεια που βρίσκεται σε ανάγκη. Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η αντιμετώπιση της Εκκλησίας προς ομάδες του «κοινωνικού αποκλεισμού», όπως είναι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι ναρκομανείς, οι φυλακισμένοι, οι αποφυλακίζόμενοι, οι ασθενείς του AIDS και οι άποροι. Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η συμμετοχή της Εκκλησίας στις υπηρεσίες υγείας καθώς και στην διοργάνωση εθελοντικής αιμοδοσίας.

Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν για την ολοκλήρωση αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι εκτός του διαθέσιμου βιβλιογραφικού υλικού, τα Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος καθώς επίσης και πληροφοριακό υλικό που συγκεντρώθηκε από τις Μητροπόλεις μέσω αλληλογραφίας. Κατά την έρευνα προέκυψαν αρκετές δυσκολίες καθώς τα Δίπτυχα είναι ελλιπή και ταυτόχρονα δεν υπάρχει διαθέσιμο πρόσφατο και συγκεντρωμένο υλικό σχετικό με το έργο της Εκκλησίας στον τομέα αυτό.

Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συντέλεσαν στην ολοκλήρωση της μελέτης αυτής. Ιδιαίτερα όμως, εκφράζω τις ευχαριστίες μου στον υπεύθυνο καθηγητή της πτυχιακής μου εργασίας κ. Κων/νο Μαυρέα για την πολύτιμη βοήθειά του. Επίσης στους Μητροπολίτες, οι οποίοι μου παρείχαν τις αναγκαίες πληροφορίες με μεγάλη προθυμία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.1 Η συμβολή της Εκκλησίας στην κοινωνική προστασία πριν και κατά τους βυζαντινούς χρόνους

Η αναγνώριση του Χριστιανισμού ως επίσημη θρησκεία της βυζαντινής αυτοκρατορίας δημιουργεί νέα δεδομένα στην εξέλιξη της κοινωνικής προστασίας. Η παροχή βοήθειας την εποχή αυτή αποκτά γενικό ενδιαφέρον και κατευθύνεται προς όλους όσους έχουν πραγματική ανάγκη¹. Η φιλανθρωπική αυτή δραστηριότητα συνεχίστηκε καθ' όλη την βυζαντινή περίοδο. Αναμφισβήτητο γεγονός πάντως είναι ότι σ' αυτό συνεισέφερε η διδασκαλία του Χριστιανισμού, η οποία κήρυττε τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης και την αγάπη από και προς όλους τους ανθρώπους².

Οι αρχές όμως της κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινωνικής δικαιοσύνης δεν εμφανίζονται για πρώτη φορά εκείνη την εποχή αλλά προϋπήρχαν και στην ελληνική αρχαιότητα. Η κοινωνική ανισότητα που επικρατούσε στην ελληνική αρχαιότητα επέβαλε τις αρχές αυτές οδηγώντας στην παροχή οικονομικής βοήθειας των ατόμων που είχαν ανάγκη με στόχο την μείωση της κοινωνικής αδικίας. Επομένως οι αρχές αυτές σε συνδυασμό με τη διδασκαλία του Χριστιανισμού δημιούργησαν μια έντονη φιλανθρωπική δραστηριότητα,

¹ Ε. Θωμόπουλος, *Η ιστορία της κοινωνικής προστασίας από αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα*, Παπαζήσης, Αθήνα 1977, σελ. 61.

² Ξ. Θωμαΐδης, *Διερεύνησις των θεσμών κοινωνικής προστασίας της Αρχαιότητος μέχρι και της Επανάστασεως του Εικοσένα εις τον Ελληνικόν χώρο - Συμβολή εις την Ιστορικήν Θεμελίωσιν των Πηγών της συγχρόνου Κοινωνικής Πολιτικής*, Αθήνα 1973, σελ. 130

με σκοπό την παροχή βοήθειας στους αναξιοπαθούντες και την μείωση των υπαρχόντων προβλημάτων. Συνεπώς αυτές οι αρχές αποτέλεσαν την σύνδεση της ελληνικής αρχαιότητας με τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία³. Επίσης, αργότερα προστίθενται στη διδασκαλία του Χριστιανισμού αρχές για την κατάργηση της δουλείας τονίζοντας τη σημασία της ανθρώπινης αξίας⁴.

Ο Χριστιανισμός κατόρθωσε να εμπνεύσει και να επηρεάσει με το κήρυγμά του όλους τους φορείς που ασκούσαν κοινωνική προστασία. Οι φορείς αυτοί εκτός φυσικά από την Εκκλησία ήταν το κράτος, τα μοναστήρια και η ιδιωτική πρωτοβουλία. Επομένως οι πόροι για την φιλανθρωπία προέρχονταν απ' όλους αυτούς τους φορείς⁵. Μέσω των κηρυγμάτων της, η Εκκλησία στρέφει την προσφορά της προς κάθε κατεύθυνση, όπως είναι:

- η συγκέντρωση χρημάτων για την ανακούφιση των φτωχών
- η βοήθεια προς τους δούλους, με ιδιαίτερη έμφαση στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων που θα οδηγούσαν στην κατάργησή της
- η χρηματική ή νοσηλευτική βοήθεια προς τους φυλακισμένους
- η βοήθεια προς τους αιχμαλώτους πολέμου καθώς επίσης και στους ξένους αιχμαλώτους προκειμένου αυτοί να απελευθερωθούν
- η βοήθεια προς τις χήρες και τα ορφανά παιδιά
- η παροχή βοήθειας προς τους ασθενείς
- η βοήθεια προς τα έκθετα παιδιά⁶

³ Στο ίδιο, σελ. 131-133.

⁴ Ο. Στασινοπούλου, *Κράτος Πρόνοιας - Ιστορική Εξέλιξη - Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις*, β' έκδ., Gutenberg, Αθήνα 1992, σελ. 39.

⁵ Ξ. Θωμαΐδης, ο.π., σελ. 146-147.

⁶ Ε. Θεοδώρου, «Φιλανθρωπία», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, Α Μαρτίνο, τόμος 11^{ος}, σελ. 1049-1051.

Όμως η παροχή αυτή στους ενδεείς και εξαθλιωμένους προσφερόταν μετά από έλεγχο της κατάστασης στην οποία βρίσκονταν. Τον έλεγχο πραγματοποιούσαν οι διάκονοι, οι οποίοι την εποχή του Μεγάλου Κων/νου υπέβαλαν τις εκθέσεις τους στους επισκόπους⁷.

Επίσης σημαντική είναι και η συμβολή του κράτους, το οποίο παρέχει σημαντικά ποσά για την απελευθέρωση δούλων και αιχμαλώτων, προστασία των πτωχών και αδυνάτων με την θέσπιση μέτρων, έκδοση διαφόρων διατάξεων, εξασφάλιση τροφίμων και διανομή τους στους πτωχούς. Όμως η διδασκαλία συντέλεσε στη μείωση της συμμετοχής του κράτους στην κοινωνική προστασία μέχρι του σημείου να μην είναι αναγκαία η παρουσία του στον τομέα αυτόν. Σ' αυτό συνέβαλαν τα φιλανθρωπικά έργα της Εκκλησίας, των εκπροσώπων καθώς και των πιστών της. Έτσι το κράτος φρόντιζε κυρίως για την αποκατάσταση των πόλεων σε περιπτώσεις καταστροφών, την απελευθέρωση των αιχμαλώτων ή τους φόρους⁸. Η Εκκλησία παρείχε μεγάλο μέρος των δαπανών κοινωνικής προστασίας καθώς συχνά το κράτος δεν μπορούσε να ανταπεξέλθει στις υπάρχουσες απαιτήσεις, όντας απασχολημένο με πολεμικές επιχειρήσεις και περιοριζόμενο έτσι στην άσκηση ελέγχου της κοινωνικής προστασίας. Συνεπώς η Εκκλησία αποδείχτηκε ο κατάλληλος φορέας για την άσκηση του ρόλου αυτού. Όμως οι κοινωνικές ανάγκες των κατοίκων της βυζαντινής αυτοκρατορίας αυξάνονταν λόγω της τεράστιας έκτασής της με αποτέλεσμα να μην αρκεί η παροχή χρηματικής ή υλικής βοήθειας. Επίσης, η συνειδητοποίηση των αρχών της χριστιανικής ηθικής συνετέλεσε στην αναγνώριση της ανάγκης για πιο οργανωμένη κοινωνική προστασία⁹.

⁷ Ο. Στασινοπούλου, ο.π., σελ. 38

⁸ Ε. Θωμόπουλος, ο.π., σελ. 76-77.

⁹ Ξ. Θωμαΐδης, ο.π., σελ. 139.

Έτσι, ιδρύονται τα πρώτα ιδρύματα που προσφέρουν ακόμη πιο οργανωμένη προστασία ικανοποιώντας τις ακόμη πιο αυξημένες ανάγκες. Τα ιδρύματα αυτά δημιουργήθηκαν είτε από την Εκκλησία είτε από το κράτος, πάντοτε όμως μέσα στο πνεύμα του Χριστιανισμού¹⁰. Επομένως με τα ιδρύματα αυτά εξελίσσεται η κοινωνική προστασία σε πολύπλοκο σύστημα¹¹. Τα σημαντικότερα ευαγή ιδρύματα που δημιουργήθηκαν την εποχή αυτή είναι:

- Ξενοδοχεία, τα οποία χρησιμοποιούνται παράλληλα και ως Νοσοκομεία για την προστασία των ασθενών. Επίσης παρέχουν στέγη και τροφή σε ταξιδιώτες και προσκυνητές.
- Ορφανοτροφεία, για την προστασία των ορφανών παιδιών, τα οποία συνήθως βρίσκονται υπό την αιγίδα των μοναστηριών.
- Ειδικά καταστήματα, τα οποία στοχεύουν στην προστασία των χηρών γυναικών.
- Πτωχοκομεία, για την προστασία των πτωχών. Σ' αυτά φιλοξενούνται συχνά ηλικιωμένοι, ορφανά, ασθενείς κ.α.
- Γηροκομεία, για την προστασία των ηλικιωμένων, τα οποία ιδρύονται από τους επισκόπους ή από προσφορές αρχόντων ή και άλλων πιστών.
- Τα ιδρύματα Μετανοίας, τα οποία απευθύνονται στην σωτηρία των γυναικών που ζούσαν στην αμαρτία και επιθυμούσαν την αλλαγή στη ζωή τους¹².

Όλο αυτό το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας εκπληρωνόταν μέσω των Επισκόπων, οι οποίοι είχαν την ευθύνη για την διαχείριση, τον έλεγχο και τη λειτουργία των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων¹³.

¹⁰ Ε. Θεοδώρου, ο.π., σελ. 1051.

¹¹ Ε. Θωμόπουλος, ο.π., σελ. 65.

¹² Ε. Θεοδώρου, ο.π., σελ. 1051-1052.

¹³ Ξ. Θωμαΐδης, ο.π., σελ. 133.

Έτσι η συμμετοχή των Επισκόπων δεν παρέμεινε μόνο στη διδασκαλία του Χριστού αλλά επεκτεινόταν στην έμπρακτη εφαρμογή του κηρύγματός του. Παραδείγματα εκπροσώπων της Εκκλησίας που εφάρμοσαν έργα αγάπης κυρίως ιδρύοντας Νοσοκομεία είναι ο Χρυσόστομος, ο Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων, ο Άγιος Θεοδόσιος, ο Μέγας Βασίλειος κ.α. Αξιόλογο παράδειγμα της ιδρυματικής προστασίας που πρόσφερε τη Βυζαντινή περίοδο η Εκκλησία μέσω του εκπροσώπου της Μεγάλου Βασιλείου είναι η Βασιλειάδα που ιδρύθηκε από τον ίδιο στην Καισάρεια τον 4^ο αιώνα μ.Χ. Τη Βασιλειάδα αποτελούσαν ένα σύνολο ιδρυμάτων όπως Γηροκομεία, Νοσοκομεία, Ξενώνες κ.α. εξυπηρετώντας μεγάλο αριθμό ατόμων. Επίσης, σημαντικό ρόλο στην κοινωνική προστασία είχαν και τα μοναστήρια που διέθεταν ξενώνες για την προστασία των αναξιοπαθούντων. Τα ιδρύματα αυτά βρίσκονταν τόσο στην πρωτεύουσα όσο και σ' άλλες μεγάλες πόλεις. Σημαντική επίσης στο Βυζάντιο ήταν και η παροχή σε χρήματα και τρόφιμα. Όμως η παροχή προστασίας στην Κων/πολη ήταν τόσο μεγάλη ώστε από παντού συγκεντρώνονταν εκεί πολίτες αναζητώντας βοήθεια¹⁴.

Όμως παράλο τον σημαντικό αριθμό ιδρυμάτων και το έργο που επιτελείται στην κοινωνική προστασία δημιουργούνται προβλήματα τα οποία παρατηρούνται και στην σημερινή εποχή, όπως είναι ο μεγάλος αριθμός ιδρυμάτων, τα οποία οδηγούν σε ορισμένες περιοχές σε υπερκάλυψη αναγκών¹⁵. Αυτό οφείλεται στην ύπαρξη πολλών φορέων κοινωνικής προστασίας χωρίς τον κατάλληλο συντονισμό μεταξύ τους¹⁶. Δημιουργώντας μεγάλο αριθμό ιδρυμάτων, η Εκκλησία αποτέλεσε δικαιολογημένα τον πρώτο φορέα κοινωνικής

¹⁴ Γ. Βαρδακούλας, *Κοινωνική Πολιτική*, Παπαζήσης, Αθήνα 1980, σελ. 284.

¹⁵ Ο. Στασινοπούλου, ο.π., σελ. 39.

¹⁶ Ξ. Θωμαΐδης, ο.π., σελ. 188

πρόνοιας δίνοντας την αφορμή στο σημερινό κράτος να ακολουθήσει το παράδειγμα της και να εξελιχθεί σε φορέα κοινωνικής προστασίας.

1.2 Η προστασία της Εκκλησίας κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας

Με την άλωση της Κων/πόλεως, η οποία σήμανε και το τέλος της βυζαντινής αυτοκρατορίας και τη μετέπειτα κατοχή της Ελλάδας από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, η Εκκλησία εξακολουθεί να παραμένει φορέας κοινωνικής προστασίας και να αναπτύσσει φιλανθρωπική δράση. Με βάση τη διδασκαλία του, ο Χριστιανισμός συνεχίζει να μεταδίδει στο υπόδουλο γένος την αρετή της αγάπης που εκδηλώνόταν με την άσκηση της φιλανθρωπίας και ιδιαίτερα εκείνη την περίοδο εθεωρείτο απαραίτητη καθώς είχε συνδεθεί με την διαιώνιση της ελληνικής παράδοσης, του ορθόδοξου ήθους καθώς και την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού¹⁷.

Σ' αυτή την σκοτεινή περίοδο της τουρκοκρατίας η Εκκλησία υπήρξε ο μοναδικός εκπολιτιστικός παράγοντας συμβάλλοντας στην διαμόρφωση και διατήρηση του ορθόδοξου χριστιανικού ήθους και πολιτισμού προς τους υπόδουλους Έλληνες. Έτσι, η δραστηριότητά της, -που εξακολουθεί να συνεχίζεται κάτω από δύσκολες συνθήκες-, αποτελεί έντονη αντίθεση απέναντι στο «βάρβαρο χαρακτήρα», των κατακτητών. Η παροχή κοινωνικής προστασίας την περίοδο αυτή στηρίζεται στην προσωπική φιλανθρωπία, δηλαδή την βοήθεια

¹⁷ Ο. Στασινοπούλου, ο.π., σελ. 40.

του ενός ατόμου προς το άλλο, η οποία μεταφράζεται και ως καθήκον προς την πατρίδα¹⁸.

Οι φορείς που παρέχουν βοήθεια εξακολουθούν και σ' αυτή την περίοδο να είναι αρκετοί. Πρώτος φορέας αναδεικνύεται η οικογένεια που έχει σαν έργο της την προστασία των δικών της ασθενών, ορφανών κ.α. Οι πόροι για την εξασφάλιση της βοήθειας αυτής προέρχονται από τα ίδια τα εργαζόμενα μέλη της οικογένειας¹⁹. Ο δεύτερος και ο πιο σημαντικός φορέας είναι η Εκκλησία που, βάσει της ιστορίας της κατά την βυζαντινή περίοδο και των προνομίων που της είχαν δοθεί από τους Τούρκους, μπόρεσε να συνεχίσει το φιλανθρωπικό της έργο, αν και όχι σε μεγάλο βαθμό²⁰. Έχοντας λοιπόν η Εκκλησία δημιουργήσει το κατάλληλο ιδεολογικό πλαίσιο για την φιλανθρωπία προσπάθησε να αφυπνίσει τους πολίτες της, ώστε να δραστηριοποιηθούν βοηθώντας τους συνανθρώπους τους που βρίσκονταν σε ανάγκη. Η ίδρυση ιδρυμάτων για την περίθαλψη χηρών, ορφανών, πτωχών ή ασθενών συνεχίστηκε σε όλη αυτήν την περίοδο και σ' αυτό συνετέλεσαν σημαντικά οι προσφορές περιουσιών από διάφορους πιστούς. Όλα αυτά ανέδειξαν την Εκκλησία σε αξιόλογο φορέα κοινωνικής προστασίας²¹.

Ο τρόπος που εχρησιμοποιείτο από την Εκκλησία για τη συμπαράσταση στον υπόδουλο ελληνισμό ήταν το κήρυγμα, μέσω του οποίου αυτή προέτρεπε στην ελεημοσύνη των αναξιοπαθούντων.

¹⁸ Ε. Θωμόπουλος, ο.π., σελ. 79.

¹⁹ Στο ίδιο.

²⁰ Στο ίδιο, σελ. 80.

²¹ Στο ίδιο. Είναι γεγονός ότι την περίοδο αυτή παρέχεται προστασία και από άλλους φορείς, όπως είναι οι Κοινότητες, οι συντεχνίες και οι διάφοροι Ευεργέτες, των οποίων η βοήθεια στρεφόταν κυρίως στην απελευθέρωση αιχμαλώτων και φυλακισμένων, τη βοήθεια προς τα ορφανά, τις χήρες, τους πτωχούς, ή προς τη νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την συντήρηση ιδρυμάτων ή και την διανομή γαιών στους ακτήμονες. Στο ίδιο, σελ. 80-82.

Μέσω των εκπροσώπων της, όπως οι ιερείς, οι επίσκοποι, οι Πατριάρχες ή οι μοναχοί, η Εκκλησία προσπαθούσε να κινητοποιήσει το λαό στην οργάνωση της ελεημοσύνης. Ο Ευγένιος Βούλγαρης, ο Νικηφόρος Θεοτόκης, ο Ηλίας Μανιάτης, ο Κοσμάς ο Αιτωλός και ο Γρηγόριος ο Ε' αποτελούν μερικούς από τους αγωνιστές και συμπαραστάτες του υπόδουλου Ελληνισμού²². Όλοι αυτοί παρότρυναν συχνά το λαό στην φιλανθρωπία με διάφορα πατριαρχικά και μητροπολιτικά έγγραφα. Όμως ο κλήρος δεν περιορίζονταν μόνο στο κήρυγμα αλλά πολλοί ιερείς διακρίθηκαν για τα οικονομικά βοηθήματα που έδιναν στα ορφανά, τις χήρες, τους φτωχούς ή τους αναξιοπαθούντες²³. Εκείνος όμως που άσκησε σημαντικό έργο πέρα από το θρησκευτικό και πνευματικό του έργου ήταν ο Κοσμάς Αιτωλός, ο οποίος με το κήρυγμά του παρακίνησε στην δημιουργία σχολείων, στην δημιουργία συνειδήσεως βοήθειας και στην προστασία των αναξιοπαθούντων. Επίσης σημαντική ήταν και η φιλανθρωπική δραστηριότητα που πραγματοποίησε η Οσία Φιλοθέη - Μπενιζέλου.

Ίδρυσε ξενώνες, γηροκομεία, νοσοκομεία, και επίσης προστάτευσε αρκετές γυναίκες που κινδύνευαν από τους Τούρκους²⁴.

Η περίοδος της Τουρκοκρατίας ήταν οδυνηρή για τον υπόδουλο λαό. Η Εκκλησία όμως, πάντοτε ως προστάτης του τον φρόντιζε και τον βοηθούσε με οποιοδήποτε τρόπο. Έτσι στις μεγάλες γιορτές του Χριστιανισμού οι εργάτες της Εκκλησίας πρόσφεραν βοήθεια στους φτωχούς. Η ενέργεια αυτή ήταν ένα παλιό βυζαντινό έθιμο, το οποίο συνέχισε να εφαρμόζεται και την περίοδο αυτή. Η Εκκλησία και οι Κοινότητες στην προσπάθειά τους να βοηθήσουν τους ανα-

²² Ι. Αλεξίου, *Τι πρόσφερε ο Χριστιανισμός - Κοινωνική Μέριμνα στην Τουρκοκρατία*, Τήνος, Αθήνα 1980, τ. Γ', σελ. 16.

²³ Στο ίδιο, σελ. 17.

²⁴ Ε. Θωμόπουλος, ο.π., σελ. 81-82.

ξιοπαθούντες κατέγραφαν τα ονόματά τους καθώς και τις ανάγκες του καθενός. Η διανομή, οικονομική ή υλική, γινόταν στο Πατριαρχείο της Κων/πόλεως. Εκεί ο Πατριάρχης και οι βοηθοί του μοίραζαν στον καθένα την βοήθεια που του αντιστοιχούσε. Η εκδήλωση αυτή δεν γινόταν μόνο στην Κων/πολη αλλά και σε άλλες πόλεις²⁵.

Επίσης, άλλος τρόπος συγκέντρωσης χρημάτων ήταν τα διάφορα εκκλησιαστικά ταμεία που δημιουργήθηκαν τόσο στις εκκλησίες της Κων/πόλεως όσο και σε άλλες Μητροπόλεις. Η δημιουργία των ταμείων αυτών οφείλεται στη διαπίστωση ότι η βοήθεια μόνο από δωρεές και εράνους δεν επαρκούσε να καλύψει τις ανάγκες και ότι χρειαζόταν κάτι πιο σταθερό και μόνιμο. Έτσι ο Πατριάρχης σε συνεργασία με τους αρχηγούς των Συντεχνιών ίδρυσαν το πρώτο ταμείο που ονομάστηκε «κιβώτιο ελέους». Οι πρώτοι που έριχναν και το τελευταίο τους δίλεπτο ήταν οι ιερείς²⁶. Παρόμοιο κιβώτιο υπήρχε σε κάθε συντεχνία. Επίσης ένα άλλο ταμείο για την ενίσχυση των πτωχών είχε δημιουργηθεί στη Μοσχόπολη της Ηπείρου το 1750 και ονομαζόταν «ταμείο πτωχών» (ενώ το κιβώτιο ελέους δημιουργήθηκε το 1819). Όλα αυτά τα ταμεία χρησιμοποιήθηκαν ως βοήθεια σε ηλικιωμένους, ορφανά, χήρες, για προικοδοτήσεις κοριτσιών, πτωχούς ή παροχές επιδομάτων και τροφίμων²⁷.

Είναι γεγονός ότι κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας η Εκκλησία αγωνίστηκε για την διάσωση της εθνικής και πνευματικής συνείδησης, της θρησκείας και της γλώσσας. Η εκπαίδευση των παιδιών την περίοδο αυτή ανήκει στην Εκκλησία και τις Κοινότητες. Τα σχολεία στεγάζονταν σε εκκλησίες και μοναστήρια, ενώ δάσκαλοι ήταν οι ιερείς και οι Επίσκοποι. Αυτή η εκπαίδευση στοχεύ-

²⁵ Ι. Αλεξίου κ.α., ο.π., σελ. 26.

²⁶ Στο ίδιο, σελ.30-31.

²⁷ Στο ίδιο, σελ. 48.

ει στην διατήρηση της εθνικής συνείδησης και στην αποτίναξη του ζυγού²⁸. Η προσφορά αυτή συνεχιζόταν παρά τις απειλές και τα μαρτύρια των κατακτητών. Ο υπόδουλος λαός σ' όλη αυτή την περίοδο συμμετείχε ενεργά ενισχύοντας με τις οικονομίες του τους εράνους της Εκκλησίας.

Σημαντικό ρόλο επίσης διεδραμάτισαν και οι Μονές, οι οποίες αποτελούσαν τον κλειστό τύπο κοινωνικής προστασίας. Εκεί παρέχονταν βοήθεια προς οποιονδήποτε είχε ανάγκη, δηλαδή στέγη, τροφή, ζεστασιά, περίθαλψη και προφύλαξη από τους Τούρκους. Μερικές από αυτές ήταν το Μέγα Σπήλαιο της Πελοποννήσου, το Αρκάδι της Κρήτης, η Μονή Σουμελά Τραπεζούντος κ.α²⁹. Βέβαια οι δραστηριότητές τους αυτές εξαρτώνταν και από τα προνόμια που τους παρείχαν οι Τούρκοι³⁰.

1.3 Η παρέμβαση της Εκκλησίας στην Κοινωνική προστασία στα πλαίσια του ελεύθερου ελληνικού κράτους.

Μετά την απελευθέρωση των ελλήνων από τους τούρκους το νεοσύστατο ελληνικό κράτος βρίσκεται αντιμέτωπο με τεράστια κοινωνικά προβλήματα που είχαν προκύψει τόσο από την μακρά περίοδο της υποδούλωσης όσο και από τον πόλεμο.³¹ Τα προβλήματα που οφείλουν να αντιμετωπίσουν οι πρώτες ελληνικές κυβερνήσεις είναι αρκετά, όπως τα θύματα πολέμου, οι ανάπηροι, ο μεγάλος αριθμός ορφανών παιδιών, οι πρόσφυγες κλπ. Στην αρχή το κράτος με τον πρώτο Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, λαμβάνει τα πρώτα μέ-

²⁸ Ε. Θωμόπουλος, ο.π., σελ. 82-83.

²⁹ Ι. Αλεξίου κ.α., ο.π., σελ. 14.

³⁰ Ο. Στασινοπούλου, ο.π., σελ. 40.

³¹ Κ. Κρεμαλής κ.α., *Κοινωνική Πρόνοια - Διερεύνηση και αξιολόγηση ενός νέου συστήματος*, Αθήνα 1990, σελ. 14.

τρα και ιδρύει το πρώτο Ορφανοτροφείο. Όμως, παρόλα τα μέτρα που λαμβάνονται, οι ανάγκες δεν ικανοποιούνται λόγω ελλείψεως οικονομικών πόρων.³²

Την περίοδο αυτή η παροχή της Εκκλησίας εξακολουθεί να υφίσταται με μεγαλύτερη όμως έμφαση στην ιδρυματική μορφή προστασίας και δείχνοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην παιδική ηλικία. Σημαντική επίσης είναι και η συμβολή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας που παρέχεται μέσω των ευεργετών. Η συνδρομή εκ μέρους των δύο αυτών φορέων ήταν η μόνη υπαρκτή μέχρι τις παραμονές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Έτσι η Εκκλησία και η ιδιωτική πρωτοβουλία είχαν το προβάδισμα όσον αφορά την κοινωνική προστασία,³³ ενώ η παρουσία του κράτους ήταν υποτυπώδης. Φυσικά στη συμμετοχή της ιδιωτικής πρωτοβουλίας συνέβαλε πάρα πολύ η διδασκαλία του Χριστιανισμού με τις αρχές της αγάπης και της φιλαλληλίας που παρακινούσαν σε φιλανθρωπικές δραστηριότητες. Μεγάλα έργα, όπως ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.), ο Ευαγγελισμός, διάφορα άλλα ιδρύματα, όπως ορφανοτροφεία, παιδικοί σταθμοί κλπ. είναι σαφώς εμπνευσμένα από το χριστιανικό πνεύμα.

Σημαντική επίσης ήταν η συμμετοχή της Εκκλησίας και στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν η Αρχιεπισκοπή των Αθηνών ίδρυσε την Υπηρεσία Πρόνοιας Στρατευμένων για την αντιμετώπιση των δεινών του πολέμου. Στην περίοδο της κατοχής σημαντικές ήταν οι δραστηριότητες του Εθνικού Οργανισμού Χριστιανικής Αλληλεγγύης (Ε.Ο.Χ.Α.) που επεκτάθηκε σ' όλη την Ελλάδα.³⁴ Επίσης κατά την διάρκεια της κατοχής ορισμένοι ιερείς σε συνεργασία με διάφορα σωματεία, οργανώνουν την βοήθεια απέναντι στον δεινοπαθόντα

³² Ε. Θωμόπουλος, ο.π., σελ. 173.

³³ Α. Καλούτση, Σύγχρονα προγράμματα υπηρεσιών: Αρχές - έννοιες - Αναφορά στον ελληνικό χώρο, π. *Εκλογή*, τ. 58, Αύγουστος 1982, σελ. 82.

³⁴ Ε. Θεοδώρου, ο.π., σελ. 1055.

πληθυσμό.³⁵ Έτσι σε ολόκληρη τη χώρα οργανώνονται συσσίτια, ι-
διαιτέρως για τα παιδιά, ή οικονομικά βοηθήματα και πραγματο-
ποιούνται επισκέψεις σε ασθενείς και φυλακισμένους στους οποίους
εκτός από την ηθική συμπαράσταση παρέχεται και οικονομική βοή-
θεια. Επίσης σε ορισμένες περιοχές παρέχεται ιατρική και φαρμα-
κευτική βοήθεια.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο το κράτος αναλαμβάνει με-
γάλο μέρος της κοινωνικής προστασίας και αναδεικνύεται σε κύριο
εκφραστή της.³⁶ Όμως παρόλα αυτά, η Εκκλησία συνεχίζει να παρέ-
χει ένα ευρύ κοινωνικό έργο. Το έργο αυτό παρέχεται σε τοπικό ε-
πίπεδο μέσω των Μητροπόλεων. Η Αρχιεπισκοπή Αθηνών καθώς
και κάθε Μητρόπολη διαθέτει αρμόδιο γραφείο μέσω του οποίου δι-
ευθύνει και κατευθύνει το κοινωνικό έργο που επιτελείται σε κάθε
ενορία. Η δραστηριότητα της Εκκλησίας περιλαμβάνει ένα αριθμό
ιδρυμάτων, τα οποία ιδρύει με δική της πρωτοβουλία και ευθύνη. Τα
ιδρύματα αυτά ιδρύονται σύμφωνα με τον καταστατικό χάρτη της
Εκκλησίας της Ελλάδος³⁷.

Τα ιδρύματα που διαθέτει σήμερα η Εκκλησία είναι 164 και
καλύπτουν τις ανάγκες της παιδικής και τρίτης ηλικίας καθώς και
των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Τα ιδρύματα που έχει στην δικαιο-
δοσία της παρουσιάζονται στον πίνακα 1.1 ενώ την σχηματική εικό-
να τις βλέπουμε στο διάγραμμα 1.1

³⁵ Ν. Λογιάδης, κ.α., *Τι πρόσφερε ο Χριστιανισμός - Κοινωνική Μέριμνα στον Ορθόδοξο χώ-
ρο*, Τήνος, Αθήνα, 1982, τ. Δ', σελ. 93.

³⁶ Α. Καλούτση, ο.π., σελ. 82.

³⁷ Κ.Ε.Π.Ε. *Κοινωνική Πρόνοια*, Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1983-1987, Αθήνα 1985, σελ.
105.

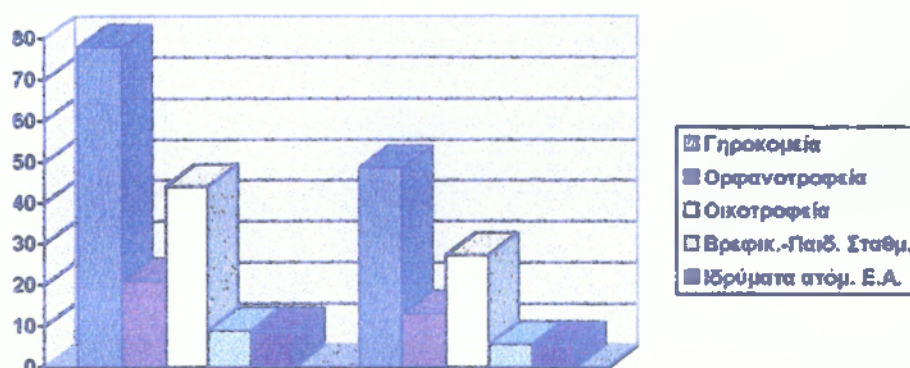
Πίνακας 1.1: Συνολικός αριθμός ιδρυματικής προστασίας της Εκκλησίας

ΙΔΡΥΜΑΤΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ %
Γηροκομεία	78	48,5%
Ορφανοτροφεία	21	13 %
Οικοτροφεία	44	27,3%
Βρεφικοί-Παιδικοί Σταθμοί	9	5,6%
Ιδρύματα ατόμων με Ε.Α.	9	5,6%
ΣΥΝΟΛΟ	161	100%

* Περιλαμβάνονται μόνο τα ιδρύματα που βρίσκονται σε λειτουργία.

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Διάγραμμα 1.1: Απεικόνιση της ιδρυματικής προστασίας της Εκκλησίας

Από τον πίνακα 1.1 παρατηρούμε ότι η ιδρυματική προστασία όσον αφορά την τρίτη ηλικία κατέχει το μεγαλύτερο αριθμό με 78 ιδρύματα, καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 48,5%. Το μισό περίπου του συνόλου της προστασίας των ηλικιωμένων καλύπτεται από την Εκκλησία και την ιδιωτική πρωτοβουλία. Επίσης εκτός από αυτά τα ιδρύματα διαθέτει τέσσερα Εκκλησιαστικά ιατρεία, ένα Νοσοκομείο, ένα Ψυχιατρείο, ένα Κέντρο Υγείας,

ένα Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής, ένα Σταθμό Α' Βοηθειών, ενώ παράλληλα 17 Μητροπόλεις οργανώνουν αιμοδοσία. Ακόμη το έργο της περιλαμβάνει 53 κατασκηνώσεις, 11 Μητροπόλεις παρέχουν προικοδοτήσεις σε άπορα κορίτσια, 21 Μητροπόλεις προσφέρουν οικονομική βοήθεια σε φοιτητές, 146 εκκλησιαστικά συσσίτια για ηλικιωμένους, άπορους, οικογένειες και παιδιά.

Η Εκκλησία διαθέτει επίσης δύο κέντρα προστασίας για τις άγαμες μητέρες και ένα για την προστασία της μητρότητας. Επίσης, παρέχει οικονομική ή υλική βοήθεια σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, όπως οι φυλακισμένοι, οι ψυχασθενείς, οι άποροι κλ.π. Όλες αυτές οι παροχές της Εκκλησίας προέρχονται από ίδιους πόρους από εράνους που η ίδια διοργανώνει, τα Φιλόπτωχα Ταμεία που διαθέτει, καθώς και τα κληροδοτήματα ή τις διάφορες προσφορές πιστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

Η βοήθεια της Εκκλησίας προς την παιδική ηλικία, που αποτελεί την πιο ευαίσθητη και ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδο για την περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη των παιδιών, παρέχεται με τους παρακάτω τρόπους παρέμβασης:

- ιδρυματική προστασία
- παιδικές κατασκηνώσεις

2.1 Ιδρυματική προστασία

Η άσκηση ιδρυματικής παιδικής προστασίας της Εκκλησίας παρέχεται μέσω των διαφόρων ιδρυμάτων όπως είναι:

- Τα Οικοτροφεία
- Τα Ορφανοτροφεία
- Οι Βρεφικοί και Παιδικοί σταθμοί

Ο πίνακας 2.1 που ακολουθεί παρουσιάζει μια συνολική εικόνα της ιδρυματικής προστασίας απέναντι στην παιδική ηλικία από την ελληνική Εκκλησία. Στο διάγραμμα 2.1 απεικονίζεται ο αριθμός των ιδρυμάτων με μεγαλύτερη εκείνο των Οικοτροφείων, δηλαδή 44 και ποσοστό 59,5%.

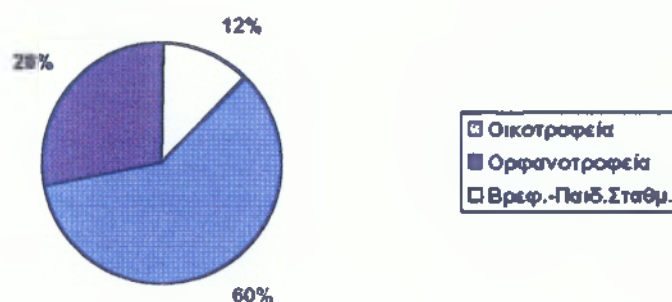
Πίνακας 2.1: Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων παιδικής προστασίας

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ %
Οικοτροφεία	44	59,5%
Ορφανοτροφεία	21	28,3%
Βρεφικοί - Παιδικοί σταθμοί	9	12,2%
ΣΥΝΟΛΟ	74	100%

* Περιλαμβάνονται μόνο τα ιδρύματα που βρίσκονται σε λειτουργία.

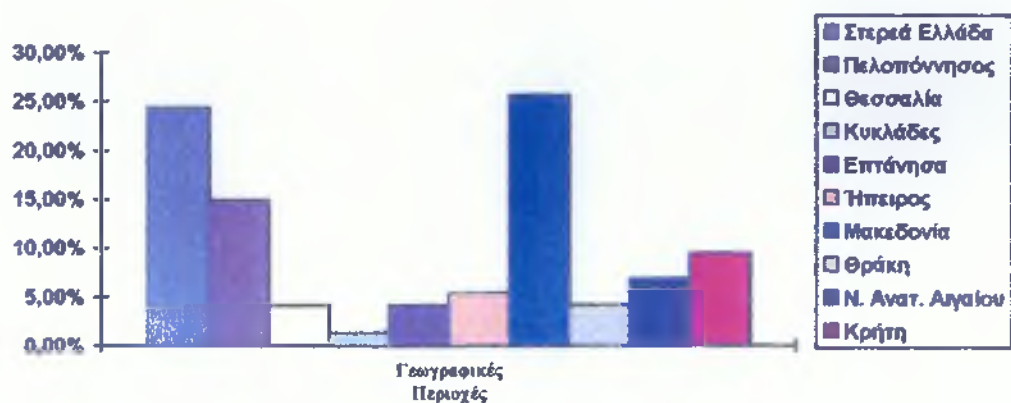
Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Διάγραμμα 2.1: Απεικόνιση του συνολικού ποσοστού των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας.

Μια συγκεντρωτική κατανομή του αριθμού των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας παρουσιάζεται στον πίνακα 2.2, όπου παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυμάτων κατέχει η Μακεδονία με 19 και ποσοστό 25,6%. Ακολουθούν η Στερεά Ελλάδα με 18 ιδρύματα και ποσοστό 24,3% και η Πελοπόννησος με 11 ιδρύματα και ποσοστό 14,9%. Οι υπόλοιπες περιφέρειες καταλαμβάνουν ένα ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό. Στο αντίστοιχο διάγραμμα 2.2 παρουσιάζεται η σχηματική απεικόνιση του ποσοστού που καταλαμβάνουν οι γεωγραφικές περιοχές.

Διάγραμμα 2.2: Ποσοστιαία απεικόνιση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας κατά γεωγραφική περιοχή.

Πίνακας 2.2: Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων παιδικής προστασίας κατά γεωγραφική περιοχή.

Γεωγραφικές περιοχές	Οικοτροφεία	Ορφανοτροφεία	Βρεφικοί - Παιδικοί Σταθμοί	Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα	6	7	5	18	24,3%
Πελοπόννησος	6	4	1	11	14,9%
Θεσσαλία	3	-	-	3	4,1%
Κυκλάδες	-	1	-	1	1,3%
Επτάνησα	3	-	-	3	4,1%
Ήπειρος	3	-	1	4	5,4%
Μακεδονία	15	3	1	19	25,6%
Θράκη	2	-	1	3	4,1%
Ν.Ανατ.Αιγαίου	2	3	-	5	6,8%
Κρήτη	4	3	-	7	9,4%
Σύνολο	44	21	9	74	100%

* Περιλαμβάνονται μόνο τα ιδρύματα που λειτουργούν.

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1966.

2.1.1 Οικοτροφεία

Τα Οικοτροφεία είναι ιδρύματα που προσφέρουν σε μαθητές Μέσης Εκπαίδευσης στέγη και τροφή. Σ' αυτά διαμένουν παιδιά προερχόμενα από περιοχές που δεν διαθέτουν σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και έτσι αυτά αναγκάζονται για την συνέχιση της εκπαίδευσής τους να μεταναστεύουν σε περιοχές, όπου τέτοια σχολεία υπάρχουν.¹ Τα Οικοτροφεία συνήθως χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων. Εκτός όμως από τα μαθητικά Οικοτροφεία ορισμένες Μητροπόλεις προσφέρουν διαμονή και για τις ανάγκες φοιτητών σε μεγάλες πόλεις όπως η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη και η Πάτρα. Το Οικοτροφείο του Νομού Φλωρίνης «Η ΑΓΑΠΗ» λειτουργεί εκτός από μαθητικό και ως φοιτητικό.

Συγκεκριμένα η Ιερά Μητρόπολη Ηλείας διαθέτει για την εξυπηρέτηση των φοιτητών τέσσερα Οικοτροφεία, τα οποία λειτουργούν σε μεγάλες πόλεις. Στην Αθήνα βρίσκεται το Φούφειον φοιτητικό Οικοτροφείο, το οποίο είναι αρρένων και φιλοξενεί 23 φοιτητές, ενώ έχει δυνατότητα εξυπηρέτησεως μέχρι 35 παιδιών. Επίσης στην ίδια πόλη λειτουργεί και η Στέγη Ηλείων φοιτητριών. Το Οικοτροφείο αυτό φιλοξενεί 42 φοιτήτριες ενώ η δυναμικότητά της είναι μέχρι 45 κορίτσια. Στη Θεσσαλονίκη διαθέτει το Βώσειο φοιτητικό Οικοτροφείο, το οποίο αποτελείται από δύο διαμερίσματα. Το διαμέρισμα στο ισόγειο του οικήματος, το οποίο είναι αρρένων μπορεί να φιλοξενήσει μέχρι δύο φοιτητές, ενώ το διαμέρισμα του δευτέρου ορόφου του ίδιου οικήματος είναι θηλέων. Τα κορίτσια που φιλοξενεί είναι 4, ενώ έχει δυνατότητα να εξυπηρέτησει μέχρι 10 φοιτήτριες. Τέλος στην Πάτρα διαθέτει το Δρέσειο Οικοτροφείο, το

¹ Κ.Ε.Π.Ε., *Κοινωνική Πρόνοια*, Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1983-1987, Αθήνα 1985, σελ. 200.

οποίο είναι αρρένων και φιλοξενεί 3 φοιτητές ενώ έχει την δυνατότητα να εξυπηρετήσει μέχρι 8 παιδιά.

Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως λειτουργεί στη Θεσσαλονίκη ξενώνα από το 1983 για τις ανάγκες των φοιτητών, οι οποίοι μπορούν να φιλοξενηθούν για όσο χρονικό διάστημα διαρκούν οι σπουδές τους. Ο φοιτητικός αυτός ξενώνας, -ουσιαστικά διαμέρισμα-, ανήκει στην Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Συνολικά μέχρι σήμερα έχουν φιλοξενηθεί ή έλαβαν το πτυχίο τους 20 φοιτητές από τον Έβρο. Ενώ το Οικοτροφείο της Γ.Ε.Χ.Α. που βρίσκεται στην Αλεξανδρούπολη είναι θηλέων και φιλοξενεί 15 φοιτήτριες των σχολών της Ιατρικής καθώς και των Παιδαγωγικών Τμημάτων του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Λάμπης και Σφακίων διατηρεί στην Αθήνα Οικοτροφείο αρρένων φοιτητών με την επωνυμία «Οίκο Σπουδαστών». Οι φοιτητές και οι σπουδαστές που διαμένουν σ' αυτόν είναι περίπου 10 και σ' αυτούς καλύπτονται εξ ολοκλήρου τόσο τις δαπάνες σπουδών όσο και της διαβίωσης. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Κεφαλληνίας φιλοξενεί στο Οικοτροφείο Θηλέων που βρίσκεται στο Αργοστόλι 35 πρωτοετείς και δευτεροετείς σπουδάστριες της Νοσηλευτικής Σχολής.

Η Ιερά Μητρόπολη Σύρου, Τήνου, Ανδρου, Κέας και Μήλου διαθέτει στην Αθήνα για τους φοιτητές εξαόροφο Οικοτροφείο, το οποίο βρίσκεται στο Μετόχι της Ιεράς Μονής «ΝΑΟΣ ΟΣΙΑΣ ΞΕΝΗΣ» στην περιοχή Αχαρνών. Στο Οικοτροφείο αυτό φιλοξενούνται 50 φοιτητές. Τέλος η Ιερά Μητρόπολη Σερβίων και Κοζάνης παράλληλα με την λειτουργία του Οικοτροφείου Θηλέων στεγάζει εντελώς δωρεάν 60 σπουδάστριες της Σχολής Νοσοκόμων του Κρα-

τικού Νοσοκομείου Κοζάνης. Το Οικοτροφείο αυτό περιέχεται στο Γκέρτσειο ίδρυμα και έχει την δυνατότητα να στεγάσει μέχρι 200 άτομα.

Στον πίνακα 2.3 παρατηρούμε μια καταγραφή των Οικοτροφείων κατά νομό, κατά πόλη και ανά εξυπηρετούμενα παιδιά. Τα ιδρύματα αυτά είναι 64, από τα οποία 19 έχουν αναστείλει την λειτουργία τους και οι εγκαταστάσεις τους εξυπηρετούν άλλους σκοπούς. Επίσης ένα Οικοτροφείο στο Νομό Χαλκιδικής βρίσκεται υπό ίδρυση. Τα Οικοτροφεία που βρίσκονται σε λειτουργία είναι συνολικά 44. Επίσης το Οικοτροφείο της Ιεράς Μητρόπολης Κισάμου και Σελίνου στεγάζει 5 παιδιά του σχολείου κωφάλαλων, στα οποία παρέχεται η αναγκαία εκπαίδευση. Η μείωση του αριθμού των Οικοτροφείων καθώς και η αναστολή ορισμένων είναι αποτέλεσμα της αύξησης των σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης στην επαρχία, καθώς και της βελτίωσης των συγκοινωνιών. Επίσης ορισμένες περιοχές από το κράτος, όπως η έκπτωση στα εισιτήρια των αστικών συγκοινωνιών ή η μεταφορά των μαθητών στο σχολείο και με άλλους τρόπους (π.χ. ταξί) έκαναν όλο και περισσότερο μη αναγκαία την αύξηση των Οικοτροφείων και συνέβαλαν στη μείωση του αριθμού των εξυπηρετούμενων μαθητών².

Επομένως βάσει των προαναφερθέντων, ορισμένες Μητροπόλεις προχώρησαν στο κλείσιμο των Οικοτροφείων τους. Οι Μητροπόλεις αυτές αναλυτικά είναι οι ακόλουθες: η Ιερά Μητρόπολη Λάμπης και Σφακίων, η οποία σταμάτησε την λειτουργία του Οικοτροφείου αρρένων που βρίσκεται στα Φουρφουρά Ρεθύμνης. Το Οικοτροφείο αυτό περιέχονταν στο Σαρμάνειο Ίδρυμα όπου τώρα πραγμα-

² Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 200-201.

τοποιούνται διάφορες εκδηλώσεις ή δραστηριότητες. Επίσης, διέκοψε και την λειτουργία των Οικοτροφείων αρρένων και θηλέων στην περιοχή του Σπηλίου. Το μεν πρώτο μετατράπηκε σε Κέντρο Υγείας, ενώ το δεύτερο στεγάζει το Πατριαρχικό Πνευματικό Κέντρο «Ο Άγιος Ραφαήλ», στο οποίο διοργανώνονται συνεδριακές ή άλλες δραστηριότητες.

Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Ηλείας λόγω της ελλείψεως παιδιών για τέσσερα χρόνια στο Οικοτροφείο αρρένων με την ονομασία «Ο ΚΑΛΟΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΗΣ» που βρίσκεται στην περιοχή Λαμπείας αναγκάστηκε να σταματήσει την λειτουργία του. Στη θέση του όμως τώρα στεγάζονται οι κατασκηνώσεις που διοργανώνονται το καλοκαίρι εκεί. Στην διακοπή της λειτουργίας του οδηγήθηκε και το Οικοτροφείο Θηλέων που βρίσκεται στην περιοχή του Πελοπίου.

Η Ιερά Μητρόπολη Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου στεγάζει στο Οικοτροφείο αρρένων «Άγιος Νικόλαος - Οσία Ξένη», το οποίο σταμάτησε την λειτουργία του το Τεχνικό Λύκειο Σύρου. Στο κλείσιμο του Οικοτροφείου αρρένων «Εκκλησιαστική Στέγη Σπουδαστών» βρέθηκε η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου, η οποία το παρεχώρησε για την στέγαση των σχολών του Τ.Ε.Ι. Καβάλας. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης στεγάζει στο Οικοτροφείο Θηλέων που βρίσκεται στην Αίγινα «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ» τον κρατικό νηπιοβρεφικό σταθμό, όπου φιλοξενούνται 30 παιδιά με δυνατότητα εξυπηρέτησεως 50 παιδιών.

Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Σερβίων και Κοζάνης διέκοψε την λειτουργία του Οικοτροφείου αρρένων «ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΑΝΑΡΓΥΡΟΙ» καθώς και του Οικοτροφείου θηλέων «Αγία Φιλοθέη». Στο πρώτο στεγάζεται τώρα ο Εθνικός Οργανισμός Προνοίας. Επίσης η Ιερά

Μητρόπολη Δράμας διέκοψε την λειτουργία δύο Ορφανοτροφείων από τα οποία το ένα μετατράπηκε σε Μουσείο. Στην διακοπή δύο Οικοτροφείων προχώρησε και η Ιερά Μητρόπολη Ξάνθης και Περιθωρίου. Τέλος η Ιερά Μητρόπολη Λαγκαδά και η Ιερά Μητρόπολη Φωκίδος διέκοψαν την λειτουργία ενός Οικοτροφείου στις αντίστοιχες περιφέρειές τους.

Πίνακας 2.3: Καταγραφή των Οικοτροφείων κατά Νομό.

Νομοί	Οικοτροφεία	Αρρένων/ Θηλέων	Πόλεις	Αριθμός Παιδιών
Ν. Αττικής	• «Αγίας Τριάδος» Ι. Μονή Οσίας Φιλοθέης	Θηλέων	Εκάλη	
	• Οικοτροφείο Φοιτητών Ι. Μονής «ΝΑΟΣ ΟΣΙΑΣ ΞΕΝΗΣ»	Αρρένων	Αχαρναί	50
	• «Φούφειον» Φοιτητικό Οικοτροφείο	Αρρένων	Αθήνα	23
	• «Στέγη Φοιτητριών Αθηνών»	Θηλέων	Ν. Ιωνία	42
	• «Οίκο Σπουδαστών»	Αρρένων	Αθήνα	10
	• «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ»*	Θηλέων	Αίγινα	-
Ν. Αργολίδας	• Οικοτροφείο Άργους	Θηλέων	Άργος	5
Ν. Αρτης	• Γυμνασιακό Οικοτροφείο	Θηλέων	Άρτα	22
Ν. Αχαΐας	• «Δρέσειον» Φοιτητικό Οικοτροφείο	Αρρένων	Πάτρα	3
Ν. Γρεβενών	• Οικοτροφείο*	Αρρένων	Γρεβενά	-
Ν. Δράμας	• Οικοτροφείο*	Αρρένων	Δράμα	-
	• Οικοτροφείο *	Θηλέων	Δράμα	-
Ν. Έβρου	• Σταυρίδειο Μαθητικό Οικοτροφείο «Ο ΑΓΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ»	Αρρένων	Αλεξ/πολη	70
	• Γ.Ε.Χ.Α. Αλεξ/πόλεως	Θηλέων	Αλεξ/πολη	15
Ν. Ευβοίας	• «Η Αγία Παρασκευή»	Αρρένων	Χαλκίδα	25
Ν. Ηλείας	• «Η Αγία Φιλοθέη»	Θηλέων	Πύργος	120

Νομοί	Οικοτροφεία	Αρρένων/ Θηλέων	Πόλεις	Αριθμός Παιδιών
Ν. Ηρακλείου	• «Η Αγία Ιουστίνη»*	Θηλέων	Πελόπιο	-
	• «Η Αγία Αικατερίνη»	Θηλέων	Αμαλιάδα	20
	• «Ο Απόστολος Παύλος»	Αρρένων	Φραγκάβιλλα	25
	• «Ο Καλός Σαμαρείτης» *	Αρρένων	Λαμπεΐα	-
	• Αγίου Ιωάννου Λετρινών	Αρρένων	Λέτρινα	10
Ν. Θεσ/νίκης	• Οικοτροφείο Κων/νου και Μα- ρίας Κουλούρα	Θηλέων	Ηράκλειο	40
	• Αγίου Αντωνίου	Αρρένων	Θεσ/νίκη	50
	• Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου *	Αρρένων	Λαγκαδά	-
	• Φοιτητικός Ξενώνας	Αρρένων	Θεσ/νίκη	4
	• Βώσειον Φοιτητικό Οικοτρο- φείο	Θηλέων	Θεσ/νίκη	4
Ν. Ιωαννίνων	• «Η Αγία Μακρίνα»	Θηλέων	Κόνιτσα	30
	• «Ο Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός»	Αρρένων	Κόνιτσα	15
Ν. Καβάλας	• «Εκκλησιαστική Στέγη Σπου- δαστού» *	Αρρένων	Καβάλα	-
Ν. Καστοριάς	• «Ο Μέγας Βασίλειος»	Αρρένων	Άργος Ορε- στικόν	
	• «Η Ταβιθά»	Θηλέων	Καστοριά	
Ν. Κεφαλ/νίας	• «Μαθητική Εστία»	Αρρένων	Αργοστόλι	10
	• Οικοτροφείο	Θηλέων	Αργοστόλι	35
Ν. Κοζάνης	• Οικοτροφείο - Γκέρτσειον Εκ- κλησιαστικό Ίδρυμα	Θηλέων	Κοζάνη	100
	• Οικοτροφείο Αγίων Αναργύ- ρων*	Αρρένων	Κοζάνη	-
	• Οικοτροφείο «Η Αγία Φιλοθέ- η»*	Θηλέων	Κοζάνη	-
	• Οικοτροφείο	Αρρένων	Πεντάλοφο	90
Ν. Κυκλάδων	• Εκκλησιαστικό Οικοτροφείο	Θηλέων	Πεντάλοφο	40
	• «Άγιος Νικόλαος - Οσίας Ξέ- νης»*	Αρρένων	Ερμούπολη	-
	• «Ο Ταξίαρχης»	Αρρένων	Μαντάμαδο	10
	• Εκκλησιαστικό Οικοτροφείο «Άγιος Ιωάννης Χρυσόστομος»	Αρρένων	Μυτιλήνη	40

Νομοί	Οικοτροφεία	Αρρένων/ Θηλέων	Πόλεις	Αριθμός Παιδιών
Ν. Λευκάδας	• Εκκλησιαστικό Οικοτροφείο, «Τρεις Ιεράρχαι»	Αρρένων	Λευκάδα	25
Ν. Μαγνησίας	• Οικοτροφείο Σχολής Κωφαλά- λων	Μικτό	Ανακασιά Βόλου	10
Ν. Ξάνθης	• Γυμνασιακό Οικοτροφείο*	Αρρένων	Σταυρόπολη	-
	• Γυμνασιακό Οικοτροφείο*	Θηλέων	Ξάνθη	-
Ν. Πέλλης	• «Παναγία η Οδηγήτρια»	Θηλέων	Γιαννιτσά	12
Ν. Ρεθύμνης	• Οικοτροφείο*	Αρρένων	Σπήλιο	-
	• Οικοτροφείο*	Θηλέων	Σπήλιο	-
	• «Σαρμάνειον Ίδρυμα»*	Αρρένων	Φουρφουρά Αμαρίου	-
Ν. Σερρών	• «Αγία Ειρήνη»	Θηλέων	Σιδηρόκαστρο	20
Ν. Τρικάλων	• «Αγίων Αναργύρων»	Αρρένων	Τρίκαλα	18
	• «ΚΑΣΤΡΑΚΙΔΕΙΟΝ»	Θηλέων	Τρίκαλα	20
Ν. Φωκίδος	• Εκκλησιαστικό Μαθητικό Οι- κοτροφείο Ι. Μητροπόλεως *	Αρρένων	Άμφισσα	-
Ν. Φλωρίνης	• «Οι Τρεις Ιεράρχαι»	Αρρένων	Φλώρινα	60
	• «Ο ΑΓΙΟΣ ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩ- ΛΟΣ»*	Αρρένων	Πτολεμαΐδα	-
	• «Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥ- ΣΟΣΤΟΜΟΣ»*	Αρρένων	Αμύνταιο	-
	• «Η ΑΓΑΠΗ»	Θηλέων	Φλώρινα	30
	• «Η ΑΓΙΑ ΜΑΚΡΙΝΑ»	Θηλέων	Φλώρινα	10
	• Οικοτροφείο	Θηλέων	Πτολεμαΐδα	20
	• Οικοτροφείο	Θηλέων	Αμύνταιο	10
Ν. Χανίων	• «Τρεις Ιεράρχες»	Αρρένων	Κίσσαμο	30
	• «Αγία Ειρήνη»	Θηλέων	Κίσσαμο	35
	• Οικοτροφείο Σχολείου Κωφα- λάλων	Μικτό	Κίσσαμο	5
Ν. Χαλκιδι- κής	• Οικοτροφείο **	-	-	-

* Βρίσκονται υπό αναστολή

** Υπό ίδρυση.

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Στον παρακάτω πίνακα 2.4 δίνεται η συγκεντρωτική κατανομή του αριθμού των ιδρυμάτων κατά γεωγραφική περιοχή (Βλέπε χάρτη 2.1). Παρατηρούμε ότι η Μακεδονία διαθέτει 15 Οικοτροφεία καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 34,1%. Από τα 15 Οικοτροφεία που ανήκουν στην περιφέρεια αυτή, τα 5 ανήκουν στο Νομό Φλωρίνης. Επίσης η Πελοπόννησος έχει 6 Οικοτροφεία κατέχοντας ποσοστό 13,6% και στο Νομό Ηλείας βρίσκονται τα 4 από τα 6 συνολικά Οικοτροφεία. Το ίδιο ποσοστό κατέχει και η Στερεά Ελλάδα. Από τα 6 που υπάρχουν συνολικά, τα 5 βρίσκονται στο Νομό Αττικής. Τα 4 όμως από αυτά έχουν δημιουργηθεί από άλλες Μητροπόλεις προκειμένου να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες των φοιτητών στην Αττική. Από τα 4 που συνολικά βρίσκονται στη Κρήτη, τα 3 ανήκουν στο Νομό Χανίων. Παρατηρούμε μια ιδιαίτερη ανάπτυξη των Οικοτροφείων στις αγροτικές και ορεινές περιοχές που οφείλεται είτε στις υπάρχουσες ανάγκες, είτε στη φιλανθρωπική δραστηριότητα των Μητροπολιτών στις περιοχές αυτές. Στο διάγραμμα 2.4 παρουσιάζεται η σχηματική εικόνα του αριθμού των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή.

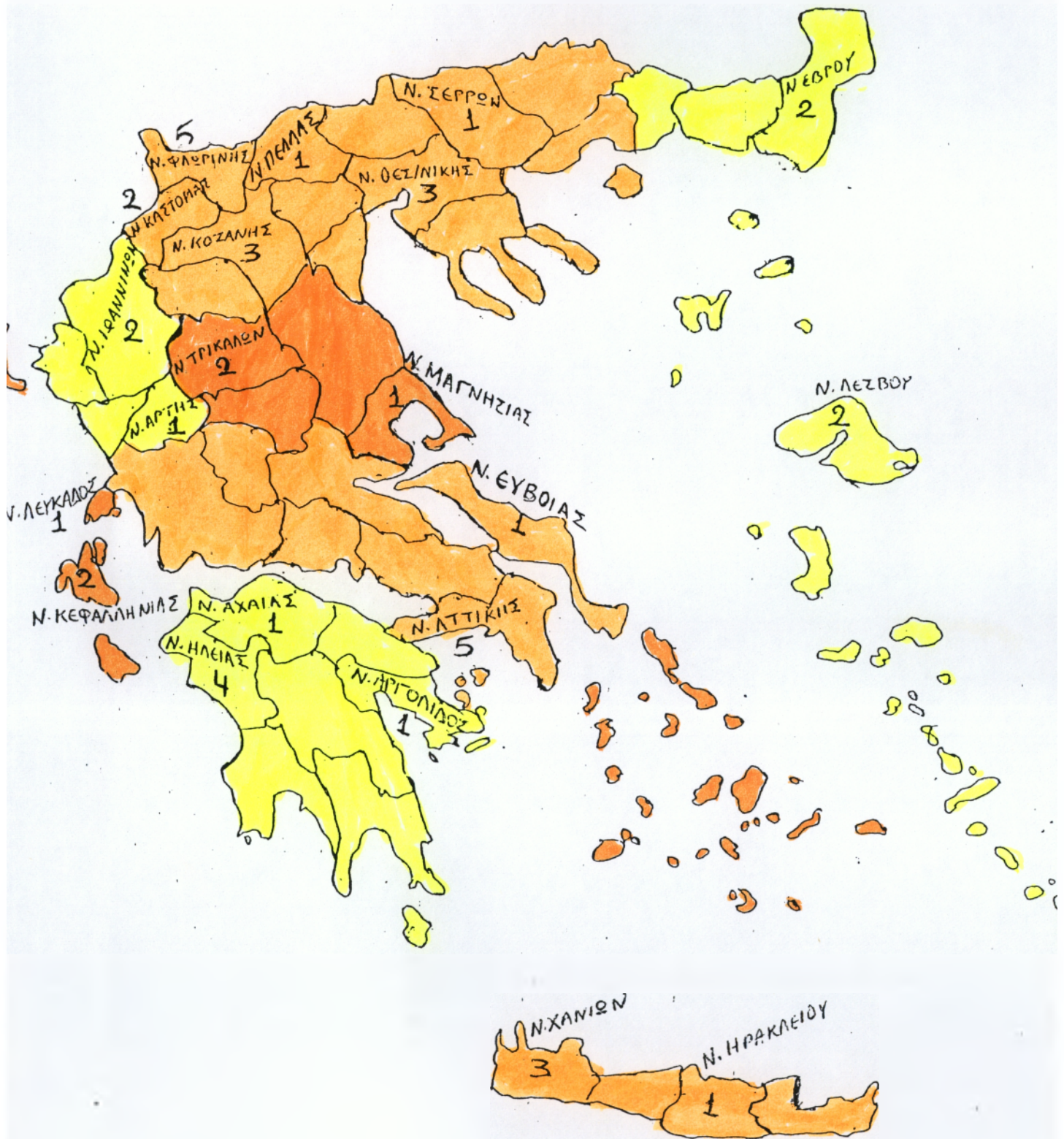
Πίνακας 2.4: Αριθμός των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή

Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός Οικοτροφείων	Ποσοστό % Οικοτροφείων
Στερεά Ελλάδα	6	13,6%
Πελοπόννησος	6	13,6%
Θεσσαλία	3	6,8%
Επτανήσα	3	6,8%
Ήπειρος	3	6,8%
Μακεδονία	15	34,1%
Θράκη	2	4,5%
Ν. Ανατ. Αιγαίου	2	4,5%
Κρήτη	4	9,1%
ΣΥΝΟΛΟ	44	100%

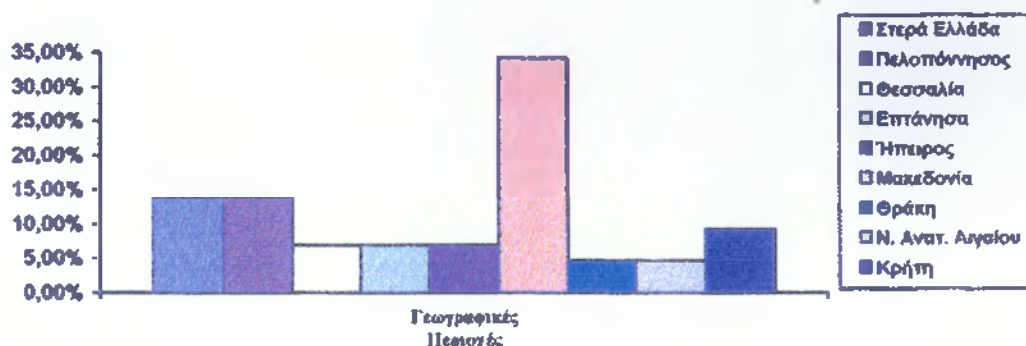
* Περιλαμβάνονται μόνο τα Οικοτροφεία που λειτουργούν

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996.

Χάρτης 2.1: Σχηματική απεικόνιση των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή

Διάγραμμα 2.4: Απεικόνιση του αριθμού των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή

2.1.2 Ορφανοτροφεία

Πρόκειται για ιδρύματα που περιθάλπουν παιδιά ηλικίας 7-18 ετών που στερούνται την οικογενειακή φροντίδα παρέχοντάς τους διαμονή, διαπαιδαγώγηση και εκπαίδευση. Τα Ορφανοτροφεία χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων. Όπως παρατηρούμε στον κάτωθι πίνακα 2.5 η Εκκλησία έχει στην κατοχή της 23 Ορφανοτροφεία. Απ' αυτά όμως λειτουργούν τα 21 ενώ τα 2 βρίσκονται υπό ανέγερση.

Πίνακας 2.5: Καταγραφή των Ορφανοτροφείων κατά Νομό.

Νομοί	Ορφανοτροφεία	Αρρένων/ Θηλέων	Πόλεις	Αριθμός Παιδιών
Ν. Αττικής	• «Ορφανοτροφείο Βουλιαγμένης»	Αρρένων	Αθήνα	40
	• «Οι Άγιοι Ανάργυροι»	Θηλέων	Μάτι Αττικ.	
	• «Η Αγία Φιλοθέη» Καλογρέζα	Θηλέων	Αθήνα	20
	• «Ο Άγιος Τιμόθεος»	Αρρένων	Αθήνα	
	• «Ο Άγιος Ανδρέας» Σμύρνης	Θηλέων	Αθήνα	
	• Ορφανοτροφείο της Ι. Μητρόπολης Περιστερίου *			

Νομοί	Ορφανοτροφεία	Αρρένων/ Θηλέων	Πόλεις	Αριθμός Παιδιών
Ν. Ατολνίας	• Δροσίνειο Ορφανοτροφείο	Θηλέων	Μεσολόγγι	
Ν. Αργολίδος	• Ορφανοτροφείο	Θηλέων	Άργος	2
Ν. Αχαΐας	• «Ο Άγιος Νικόλαος»	Αρρένων	Κάτω Αχαΐα	25
Ν. Δωδ/νήσου	• Μιχαήλειο Σπίτι Στοργής	Αρρένων	Κάλυμνος	20
	• Στέγη Καλύμνου	Θηλέων	Κάλυμνος	18
Ν. Ευβοίας	• «Εκκλησιαστικό Ορφανοτροφείο Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος»	Αρρένων	Χαλκίδα	20
	• Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Προστασίας Ορφανών - Κορασίδων «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ»	Θηλέων	Ν. Αρτάκη	17
Ν. Ηλείας	• «Η Αγία Φιλοθέη»	Θηλέων	Πύργος	20
Ν. Ηρακλείου	• «Άγιος Μηνάς» (Πιτσουλάκειον)	Αρρένων	Ηράκλειο	45
	• Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας «Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ»	Θηλέων	Τυμπάκι	45
	• Ίδρυμα στοργής - Ορφανοτροφείο	Θηλέων	Τυμπάκι	45
Ν. Θεσ/νίκης	• Παπάφειο Κέντρο Παιδικής Μεριμνης «Ο Μελιτεύς»	Αρρένων	Θεσ/νίκη	180
Ν. Κοζάνης	• Ορφανοτροφείο	Θηλέων	Μικροκάστρο	10
Ν. Κορίνθου	• «Οίκος Αγίας Χλόης»	Θηλέων	Κόρινθος	18
Ν. Κυκλάδων	• Ορφανοτροφείο Ιεράς Μονής Αγίας Βαρβάρας	Θηλέων	Σύρος	10
Ν. Λέσβου	• Ορφανοτροφείο Ανδρέου Κατσακούλη	Θηλέων	Μυτιλήνη	45
Ν. Σερρών	• «Η ΤΑΒΙΘΑ»	Θηλέων	Σιδηρόκαστρο	10

* Βρίσκονται υπό ανέγερση

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Ο κάτωθι πίνακας 2.6 παρουσιάζει την συγκεντρωτική κατανομή του αριθμού των Ορφανοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή (Βλέπε Χάρτη 2.2). Παρατηρούμε ότι η Στερεά Ελλάδα έχει 9 Ορφανοτροφεία καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 39,1%. Από τα 9 Ορφανοτροφεία που διαθέτει η περιφέρεια αυτή τα 6 βρίσκονται στο Νομό Αττικής. Επίσης η Μακεδονία που καλύπτει μια γεωγραφική περιοχή με 13 νομούς, έχει ποσοστό μόλις 13%, δηλαδή 3 ορφανοτροφεία, ενώ τα Νησιά του Ανατολικού Αιγαίου διαθέτουν 2, τα οποία βρίσκονται στην νήσο Κάλυμνο. Το ίδιο συμβαίνει και με την Κρήτη που διαθέτει 3, όλα στο Ηράκλειο.

Πίνακας 2.6: Αριθμός των Ορφανοτροφείων κατά Γεωγραφική Περιοχή

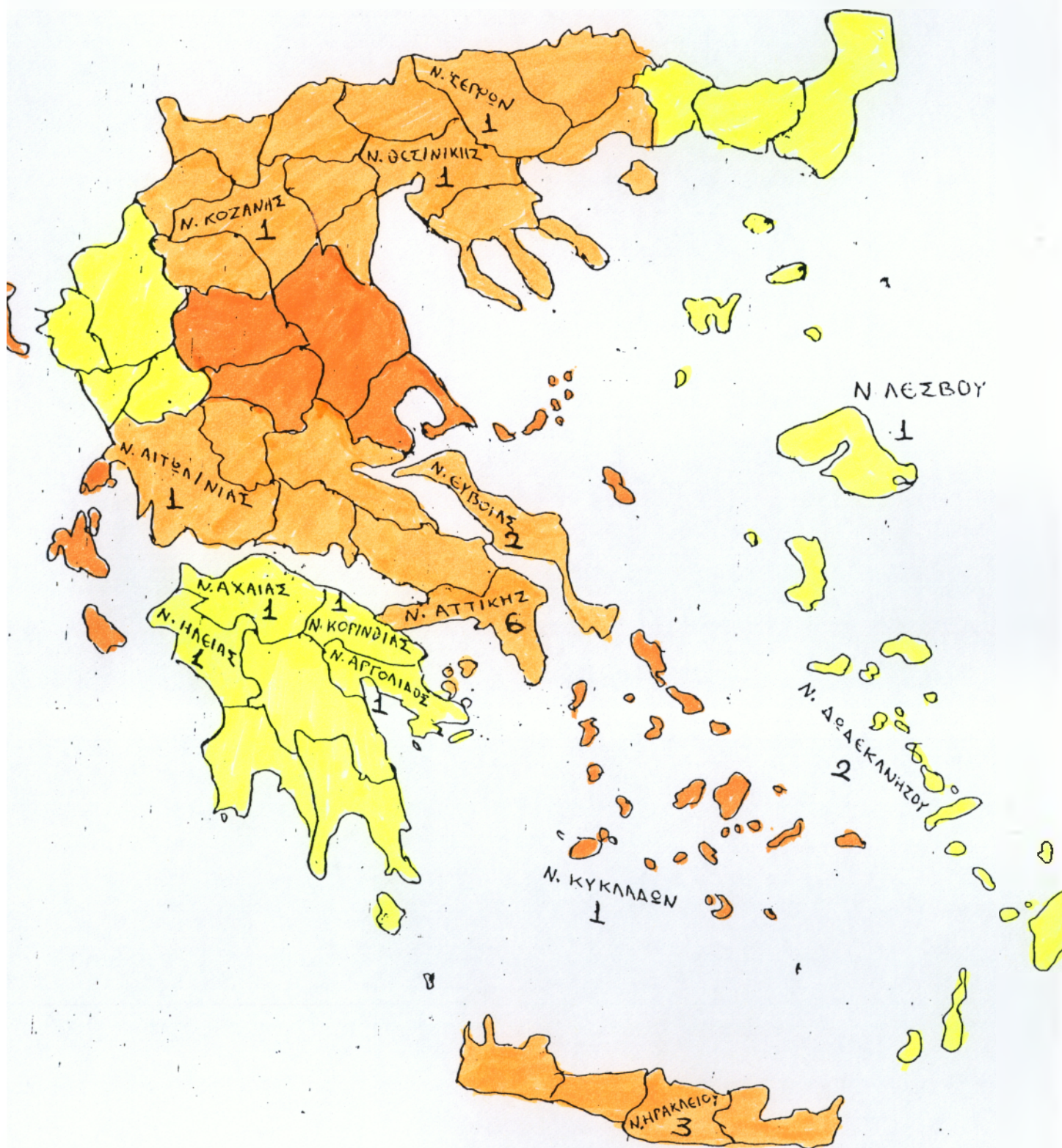
Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός Ορφανοτροφείων	Ποσοστό % Ορφανοτροφείων
Στερεά Ελλάδα	9	39,1%
Πελοπόννησος	4	17,5%
Μακεδονία	3	13%
Κρήτη	3	13%
Ν. Ανατολικού Αιγαίου	3	13%
Κυκλάδες	1	4,4%
ΣΥΝΟΛΟ	23	100%

* Περιλαμβάνονται και τα Ορφανοτροφεία που βρίσκονται υπό ανέγερση.

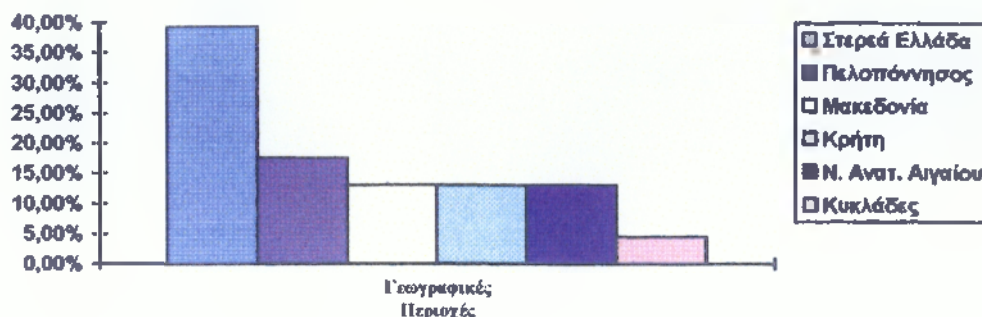
Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996.

Παρατηρούμε ότι σε ορισμένες περιφέρειες, όπως είναι η Θεσσαλία, τα Επτάνησα, η Ήπειρος και η Θράκη, υπάρχει έλλειψη αυτής της ιδρυματικής μορφής προστασίας. Στο διάγραμμα 2.6 παρουσιάζεται η σχηματική απεικόνιση της κατανομής των Ορφανοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή.

Χάρτης 2.2: Γεωγραφική κατανομή των Ορφανοτροφείων

Διάγραμμα 2.6: Απεικόνιση των Ορφανοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή

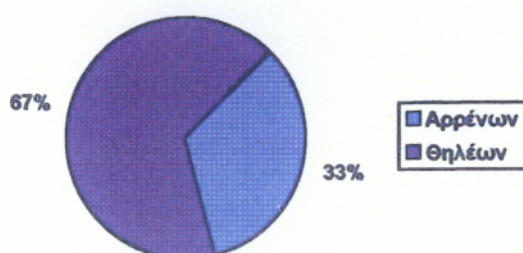
Από τα 21 Ορφανοτροφεία που βρίσκονται σε λειτουργία τα 14 είναι θηλέων και καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 66,7%, ενώ ο αριθμός των αρρένων είναι 7 και κατέχει ποσοστό 33,3%, όπως φαίνεται στον πίνακα 2.7. Σχηματική εικόνα της κατανομής των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας σε αρρένων και θηλέων παρουσιάζεται στο διάγραμμα 2.7.

Πίνακας 2.7: Κατανομή των Ορφανοτροφείων σε αρρένων και θηλέων

Ορφανοτροφεία	Αριθμός Ορφανοτροφείων	Ποσοστό %
Αρρένων	7	33,3%
Θηλέων	14	66,7%
ΣΥΝΟΛΟ	21	100%

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996

Διάγραμμα 2.7: Απεικόνιση των Ορφανοτροφείων σε αρρένων και θηλέων

2.1.3 Βρεφικοί - Παιδικό Σταθμοί

Οι βρεφικοί και παιδικό σταθμοί είναι ιδρύματα που έχουν ως σκοπό την ημερήσια διατροφή, φροντίδα και ψυχαγωγία των βρεφών και νηπίων κάτω της ηλικίας που η εκπαίδευση είναι υποχρεωτική.¹ Σήμερα όμως, που όλες σχεδόν οι μητέρες είναι εργαζόμενες, η εισαγωγή των παιδιών σε βρεφικούς ή παιδικούς σταθμούς καθίσταται αναγκαία. Εκτός αυτού αποτελεί επίσης και έναν τρόπο κοινωνικοποίησης των παιδιών. Στον πίνακα 2.8 παρουσιάζεται η καταγραφή των βρεφών - παιδικών σταθμών που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της Εκκλησίας. Οι σταθμοί αυτοί είναι 9 από τους οποίους 5 είναι βρεφονηπιακοί και 4 παιδικό.

¹ Ε. Θωμόπουλος, *Το Κράτος Πρόνοιας*, Αθήνα 1990, σελ. 154.

Πίνακας 2.8: Καταγραφή των Βρεφικών - Παιδικών Σταθμών κατά Νομό

Νομοί	Βρεφικοί - Παιδικοί Σταθμοί	Πόλεις	Αριθμός Παιδιών
Ν. Αττικής	• Νηπιοβρεφικός σταθμός «Παναγία ή Βρεφοκρατούσα»	Ν. Φιλαδέλφεια	40
	• Βρεφονηπιακός σταθμός εργαζόμενης Μητέρας Ι.Ν. Αγίας Τριάδος	Χρυσούπολη/ Περιστέρι	
	• Παιδικός Σταθμός Ι. Ναού Παμμ. Ταξιαρχών (παλαιός)	Περιστέρι	20
	• Παιδικός Σταθμός	Πειραιάς	
	• Παιδικός Σταθμός «Αγία Ειρήνη»	Τερψιθέα / Γλυφάδα	
Ν. Αχαΐας	• Εκκλησιαστικός Παιδικός Σταθμός ενορίας Αγ. Ανδρέου	Εγλυκός Πατρών	
Ν. Ιωαννίνων	• Βρεφονηπιακός σταθμός «Πολυξένη Μολυβάδα»	Ιωάννινα	
Ν. Καβάλας	• Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Αρωγής του παιδιού	Καβάλα	122
Ν. Ροδόπης	• Βρεφονηπιακός σταθμός	Κομοτηνή	80

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Συγκεκριμένα η Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων διαθέτει στα Ιωάννινα τον βρεφονηπιακό σταθμό με την επωνυμία «Πολυξένη Μολυβάδα», ο οποίος έχει δυνατότητα να φιλοξενήσει 100 βρέφη και νήπια. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής ενώ είχε στην δικαιοδοσία της δύο βρεφονηπιακούς σταθμούς διαθέτει τώρα μόλις έναν, λόγω περικοπής της κρατικής επιχορηγήσεως. Ο

σταθμός αυτός βρίσκεται στην Κομοτηνή απέναντι στον Ιερό Ναό της του Θεού Σοφίας, όπου φιλοξενούνται 80 νήπια, στα οποία προσφέρεται πρωινό και γεύμα.

Η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου διαθέτει το Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Αρωγής του Παιδιού, το οποίο δημιουργήθηκε με χρηματική δωρεά του Πασχάλη Κιτσικόπουλου. Η λειτουργία του ιδρύματος αυτού αποβλέπει στη θεραπεία υπαρκτών οικογενειακών αναγκών και στην θετική αντιμετώπιση προβλημάτων που έχουν σχέση με την εργαζόμενη μητέρα και την πολύτεκνη, την διαλυμένη και την οικονομικά αδύνατη οικογένεια. Επίσης ενδιαφέρεται για την υπογεννητικότητα και το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Το ίδρυμα αυτό έχει τα εξής τμήματα: ένα βρεφικό σταθμό, ο οποίος διαθέτει 80 θέσεις-κλίνες για τα βρέφη, ένα νηπιακό σταθμό που έχει 80 θέσεις για τα νήπια και ακόμη ένα συμβουλευτικό σταθμό εργαζομένων απόρων επιτόκων. Επίσης, προσφέρονται στα παιδιά δωρεάν ιατρική παρακολούθηση καθώς και εμβολιασμός. Τέλος παρέχεται η δυνατότητα δημιουργίας τριών οικογενειών, με 5 παιδιά κάθε μία, τα οποία είναι έκθετα και εγκαταλελειμμένα. Το ίδρυμα αυτό άρχισε να λειτουργεί από το Σεπτέμβριο του 1996 και ήδη εξυπηρετεί 59 βρέφη και 63 νήπια. Στην κάλυψη των δαπανών μετέχουν και οι γονείς των παιδιών, ενώ 35 παιδιά οικογενειών με χαμηλό εισόδημα φιλοξενούνται εντελώς δωρεάν.

Παρατηρώντας την κατανομή των βρεφικών - παιδικών σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή, όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 2.9, διαπιστώνουμε ότι η Στερεά Ελλάδα διαθέτει 5 βρεφικούς-παιδικούς σταθμούς καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 55,6%. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα 5 ιδρύματα της Στερεάς Ελλάδας βρίσκονται όλα στο Νομό Αττικής. Στον τομέα αυτό της ιδρυματικής μορφής προστασίας η Εκκλησία παρουσιάζει μια έλλειψη με εξαί-

ρηση τον Νομό Αττικής. Ο λόγος που παρατηρείται αυτή η έλλειψη φαίνεται να οφείλεται στο γεγονός ότι ο θεσμός των σταθμών έχει ήδη διευρυνθεί από την ιδιωτική πρωτοβουλία και το κράτος, έτσι ώστε να έχει δημιουργηθεί μια υπερκάλυψη των αναγκών⁴. Το ποσοστό των ιδρυμάτων που καταλαμβάνουν οι γεωγραφικές περιοχές παρουσιάζεται στο διάγραμμα 2.9 (Βλέπε Χάρτη 2.3).

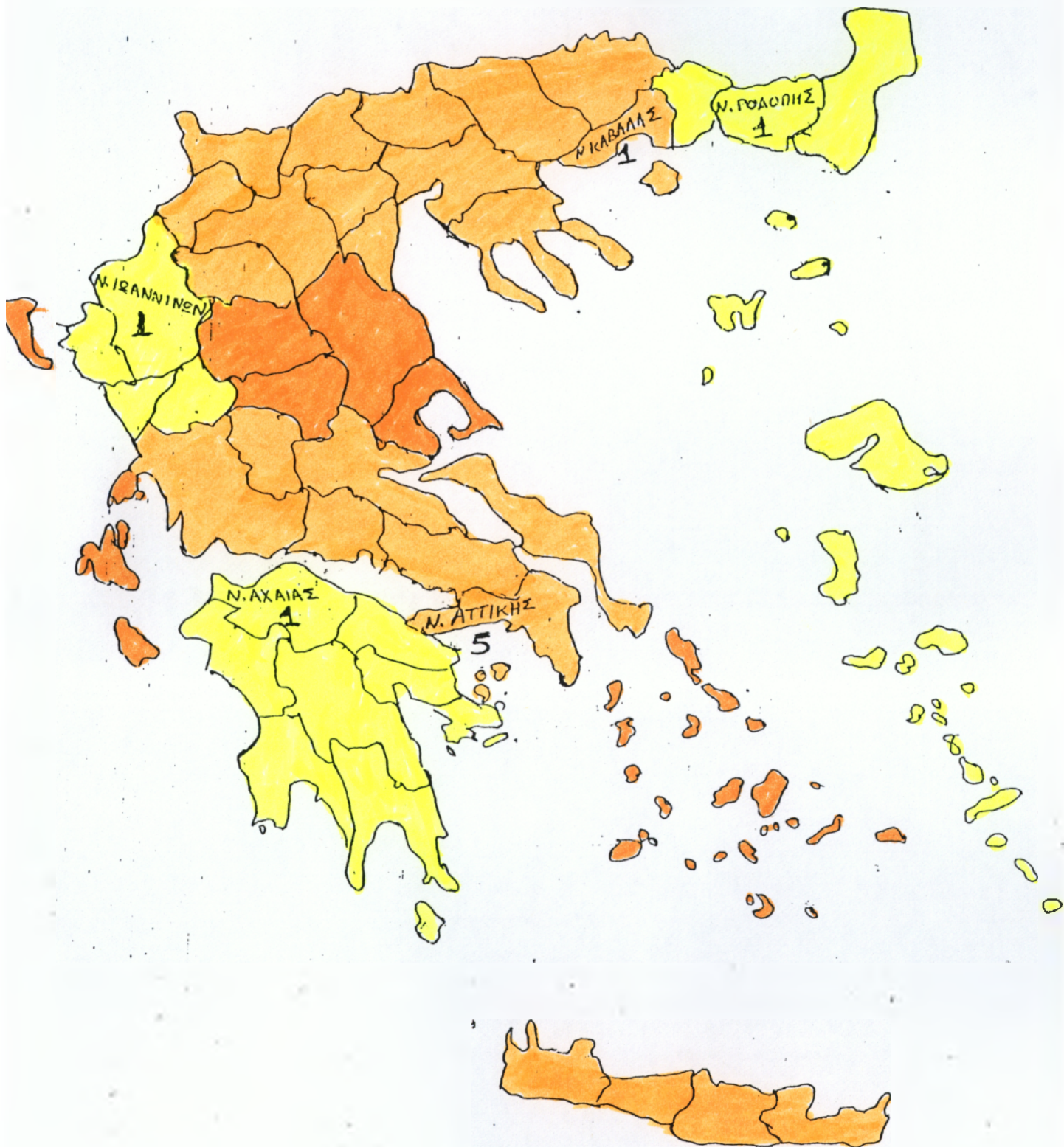
Πίνακας 2.9: Κατανομή των βρεφικών - παιδικών σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή

Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός Βρεφικών - Παιδικών Σταθμών	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα	5	55,6%
Πελοπόννησος	1	11,1%
Ήπειρος	1	11,1%
Μακεδονία	1	11,1%
Θράκη	1	11,1%
ΣΥΝΟΛΟ	9	100%

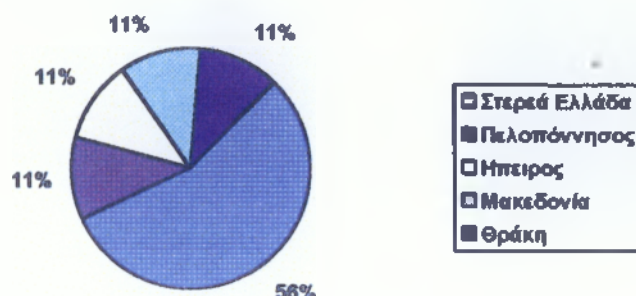
Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

⁴ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 158.

Χάρτης 2.3: Κατανομή των Βρεφικών - Παιδικών Σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή.

Διάγραμμα 2.9: Απεικόνιση του ποσοστού των βρεφικών - παιδικών σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή

2.2 Παιδικές Κατασκηνώσεις

Με τη διοργάνωση παιδικών κατασκηνώσεων η Εκκλησία στοχεύει στην ομαδική διαμονή των παιδιών σε όμορφο περιβάλλον μακριά από τις πόλεις, βάσει καθορισμένου προγράμματος ζωής και με την επίβλεψη κατάλληλων προσώπων. Βέβαια η έννοια του θεσμού αυτού έχει αλλάξει. Σήμερα εκτός από την διαμονή για λίγες μέρες σ' ένα ευχάριστο και υγιές περιβάλλον, οι κατασκηνώσεις αποτελούν χώρο δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών και αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου τους¹. Παράλληλα συμβάλλουν στην ανάπτυξη των ενδιαφερόντων, στην κοινωνικοποίηση και στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους². Οι κατασκηνώσεις πραγματοποιούνται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες σε παραθαλάσσιες ή ορεινές περιοχές και χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων. Συνήθως χωρίζονται σε δύο ή και περισσότερες περιόδους, ώστε να εξυπηρετούνται όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά.

Συγκεκριμένα η Ιερά Μητρόπολη Αλεξ/πόλεως διοργανώνει κατασκηνώσεις υπό την επωνυμία «ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΙΣ», οι οποίες

¹ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 56-57.

² Στο ίδιο, σελ. 169.

έχουν εγκατασταθεί στις περιοχές Μάκρη και Δίκελλα του Νομού Έβρου. Τα παιδιά που φιλοξενούνται κατ' έτος είναι περίπου 500, μαθητές και μαθήτριες Μέσης Εκπαιδευσεως.

Η Ιερά Μητρόπολη Άρτης έχει κατασκηνώσεις αρρένων στην περιοχή Κρανιές Ρετσανών Άρτας. Οι κατασκηνωτικές περίοδοι είναι τρεις. Στην πρώτη περίοδο φιλοξενούνται μαθητές Δημοτικών σχολείων, 70 παιδιά συνολικά. Στην δεύτερη περίοδο 70 συνολικά μαθητές Γυμνασίων και Λυκείων, ενώ στην τρίτη περίοδο, 20 συνολικά φοιτητές. Επίσης διοργανώνει κατασκηνώσεις θηλέων στην περιοχή Αθαμάνιο Άρτας και είναι πάλι τριών περιόδων αντίστοιχων των κατασκηνώσεων αρρένων. Ο αριθμός όμως των κοριτσιών είναι διαφορετικός. Στην πρώτη περίοδο φιλοξενούνται 85 κορίτσια, στη δεύτερη 70 και τέλος στην τρίτη 25.

Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Αττικής διοργανώνει κατασκηνώσεις σε τέσσερις περιοχές, οι οποίες βρίσκονται στην Ιερά Μονή Ευαγγελισμού Θεοτόκου Νέας Μάκρης στον Άγιο Νικόλαο Αττικής. Στο «Λύρειο» Ίδρυμα στο Κακό Μελίτσι Αττικής. Επίσης στην Ιερά Μονή Κλειστών στην Πάρνηθα και τέλος στην «Παιδική Στέγη», η οποία βρίσκεται στην Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλειστών Φυλής.

Κατασκηνώσεις διοργανώνει και η Ιερά Μητρόπολη Δράμας στην περιοχή Γρανίτη σε δύο περιόδους. Η πρώτη πραγματοποιείται από 1 έως 15 Ιουλίου και φιλοξενεί περίπου 120 κορίτσια. Ενώ η δεύτερη διαρκεί από τις 16 μέχρι τις 31 Ιουλίου. Είναι αρρένων και φιλοξενεί 120 παιδιά.

Η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος διοργανώνει τις κατασκηνώσεις στην περιοχή Αγίου Λαυρεντίου Πηλίου, οι οποίες είναι διάρκειας δύο μηνών και γίνονται σε πέντε περιόδους. Ξεκινούν από

αρχές Ιουλίου μέχρι τέλη Αυγούστου όπου φιλοξενούνται 500 και περισσότερα παιδιά και χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων.

Η Ιερά Μητρόπολη Εδέσσης, Πέλλης και Αλμωπίας διαθέτει μόνιμες εγκαταστάσεις στην περιοχή Ελευθεροχώρι στους πρόποδες Πάϊκον Γιαννιτσών. Χωρίζονται σε αρρένων και θηλέων και γίνονται δεκτά παιδιά από 10 έως 17 ετών από Δ' Δημοτικού και άνω. Συμβολική συμμετοχή στα έξοδα κατασκηνώσεως ορίζεται για κάθε παιδί το ποσό των 30.000 δραχμών. Οι περίοδο της κατασκηνώσεως είναι τρεις. Η πρώτη υποδέχεται 80 αγόρια Δημοτικού σχολείου και διαρκεί από τις 27 Ιουνίου έως τις 11 Ιουλίου. Η δεύτερη διοργανώνεται για 80 κορίτσια Δημοτικού και Γυμνασίου και διαρκεί από τις 11 Ιουλίου έως τις 25 Ιουλίου. Τέλος, η τρίτη είναι για 80 αγόρια Γυμνασίου και Λυκείου και πραγματοποιείται από τις 25 Ιουλίου έως τις 8 Αυγούστου.

Στην περιοχή Ν. Πέραμον του Νομού Καβάλας διοργανώνει κατασκηνώσεις αρρένων και θηλέων η Ιερά Μητρόπολη Ελευθερουπόλεως, στην οποία εξυπηρετούνται 300 παιδιά σε τρεις περιόδους. Τα παιδιά που φιλοξενούνται είναι όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.

Η Ιερά Μητρόπολη Ζιχνών και Νευροκοπίου που διοργάνωνε κατασκηνώσεις στην Ιερά Μονή Αγίου Μηνά Περιχώρου του Νομού Σερρών για δεκαπέντε έτη δεν λειτουργούν, λόγω μη υπάρχοντος εμφύχου υλικού. Η έλλειψη αυτή οφείλεται στο ότι η Μητρόπολη αποτελείται μόνο από χωριά, των οποίων οι κάτοικοι είναι αγρότες στην πλειοψηφία τους με αποτέλεσμα να απασχολούν τα παιδιά τους στις αγροτικές καλλιέργειες όλο το καλοκαίρι.

Η Ιερά Μητρόπολη Ηλείας οργανώνει δύο κατασκηνώσεις. Στην πρώτη που γίνεται στην περιοχή Σκαφιδιάς φιλοξενούνται αγόρια αλλά και κορίτσια. Συνήθως όμως την χρησιμοποιούν πρό-

σκοποι και οδηγοί από την Ηλεία αλλά και από άλλες περιοχές όπως Κηφισιά, Γλυφάδα. Χωρίζεται σε τρεις ή τέσσερις περιόδους, όπου φιλοξενούνται περί τα 200 παιδιά ηλικίας 13 έως 20 ετών, από τα οποία τα περισσότερα είναι αγόρια. Η δεύτερη κατασκήνωση γίνεται στη Λαμπεία σε τέσσερις περιόδους. Στην πρώτη περίοδο που είναι κοριτσιών φιλοξενούνται 50. Συμμετέχουν παιδιά του Δημοτικού σχολείου και Α' Γυμνασίου με διάρκεια φιλοξενίας 10 ημερών, από 1 έως 10 Ιουλίου. Η δεύτερη είναι πάλι κοριτσιών με συμμετοχή όμως παιδιών του Γυμνασίου και του Λυκείου. Η διάρκειά τους είναι δεκαπέντε μέρες, από 10 έως 25 Ιουλίου συμμετέχοντας 70 κορίτσια. Η τρίτη περίοδος διοργανώνεται για 35 ιεροσπουδαστές και φοιτητές Θεολογίας. Η περίοδος αυτή διαρκεί οκτώ ημέρες, η οποία αρχίζει από τις 25 Ιουλίου μέχρι τις 2 Αυγούστου. Τέλος, στη τέταρτη περίοδο συμμετέχουν μαζί περίπου 70 μέχρι 80 αγόρια και κορίτσια από την Βόρειο Ήπειρο. Διαρκεί από τις 16 μέχρι τις 30 Αυγούστου. Τα παιδιά συνοδεύονται από τους δασκάλους τους της Δίβρης Βορείου Ηπείρου.

Η Ιερά Μητρόπολη Κονίτσης διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της στην Ιερά Μονή Ταξιαρχών Γκούρας, στην οποία φιλοξενούνται διαδοχικά 40 αγόρια και ισάριθμα κορίτσια.

Η Ιερά Μητρόπολη Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων διοργανώνει κατασκηνώσεις στην περιοχή Κασσιώτη όπου έχει μόνιμες εγκαταστάσεις σε παραλιακή δενδρόφυτη έκταση 15 στρεμμάτων. Φιλοξενούνται κατ' έτος 500 περίπου μαθητές και μαθήτριες, στις οποίες ορατώνονται και ποιμαντικά σεμινάρια. Επίσης στην περιοχή Λύνιας κατασκευάζεται κατασκηνωτικό πνευματικό και αθλητικό κέντρο με την επωνυμία «Παντοκράτορας».

Η Ιερά Μητρόπολη Λαγκαδά διοργανώνει τις κατασκηνώσεις στην περιοχή Πέντε Βρύσες. Φιλοξενούνται 70 μέχρι 100 αγόρια του Γυμνασίου και του Λυκείου με διάρκεια παραμονής τους 15 ημέρες.

Η Ιερά Μητρόπολη Λευκάδος και Ιθάκης διοργανώνει τις κατασκηνώσεις στην Ιερά Μονή Φανερωμένης Λευκάδος. Είναι δύο περιόδων με συμμετοχή αγοριών και κοριτσιών διαδοχικά. Κατ' έτος φιλοξενούνται 100 παιδιά, τα οποία είναι μαθητές του Γυμνασίου και του Λυκείου.

Στην περιοχή Αγίου Χαραλάμπους Μαρωνείας του Νομού Ροδόπης διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της η Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής. Χωρίζονται σε δύο περιόδους με συμμετοχή 60 αγοριών και κοριτσιών στην κάθε μία αντίστοιχα.

Στην περιοχή Σκουρόλακα Ταυγέτου του Νομού Λακωνίας διοργανώνει τις κατασκηνώσεις με την επωνυμία «Η Αγία Αικατερίνη» η Ιερά Μητρόπολη Μεσσηνίας. Λειτουργούν το μήνα Ιούλιο σε δύο περιόδους, ανά 15 ημέρες η κάθε μία. Η πρώτη γίνεται για τα αγόρια με φιλοξενία 100, ενώ η δεύτερη για 100 κορίτσια.

Επίσης στον Ταυγέτο πλησίον της Ιεράς Μονής Ζωοδόχου Πηγής διοργανώνονται και οι κατασκηνώσεις της Ιεράς Μητρόπολης Μονεμβασιάς και Σπάρτης. Είναι δαπάνες της Ιεράς Μητρόπολης για μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου. Οι περίοδοι είναι δύο. Η πρώτη αρχίζει από 1 Ιουλίου και είναι μόνο για τα κορίτσια. Κάθε περίοδος φιλοξενεί 75 παιδιά. Ο αριθμός όμως αυτός των παιδιών σύντομα θα αυξηθεί διότι προβλέπεται επέκταση των εγκαταστάσεων της κατασκηνώσεως.

Στην περιοχή Ιεράς Μονής Πυθαρίου Ερεσσού διοργανώνει τις κατασκηνώσεις η Ιερά Μητρόπολη Μυτιλήνης, Ερεσσού και Πλωμαρίου, με συμμετοχή 15 έως 20 ιεροσπουδαστών.

Η Ιερά Μητρόπολη Ναυπακτίας και Αγίου Βλασίου λειτουργεί κατασκηνώσεις σε δύο περιοχές. Η μία γίνεται στην περιοχή Αντιρρίου και η άλλη στην Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στα Κωστέϊκα - Κάτω Βασιλικής. Τα παιδιά που φιλοξενούνται και στις δύο κατασκηνώσεις είναι περίπου 150.

Στις Μπέλες του Νομού Κιλκίς και στη Μακρυνίτσα του Νομού Σερρών διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της η Ιερά Μητρόπολη Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως. Ετησίως φιλοξενούνται και στις δύο κατασκηνώσεις περίπου 1.000 παιδιά.

Η Ιερά Μητρόπολη Νικαίας οργανώνει τις κατασκηνώσεις σε ιδιόκτητο χώρο πλήρως εξοπλισμένο στην περιοχή Στεφάνι του Νομού Βοιωτίας. Λειτουργούν εδώ και 15 χρόνια φιλοξενώντας κατ' έτος 500 περίπου παιδιά σε τέσσερις περιόδους. Στην πρώτη περίοδο συμμετέχουν αγόρια του Γυμνασίου ενώ στην δεύτερη αγόρια του Λυκείου. Ενώ αντίθετα στην τρίτη και την τέταρτη περίοδο φιλοξενούνται κορίτσια του Γυμνασίου και του Λυκείου αντίστοιχα.

Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς διαθέτει κατασκηνώσεις σε δύο περιοχές. Η πρώτη με την επωνυμία «ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ», λειτουργεί κάθε καλοκαίρι στις εγκαταστάσεις της Ιεράς Μονής «Παναγία η Χρυσοπηγή» στην περιοχή Πολυδένδρι, στην οποία φιλοξενούνται 800 αγόρια. Η δεύτερη πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις «Πειραιϊκό χωριό» με την επωνυμία «ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΙΣ» στην περιοχή Παιανίας του Νομού Αττικής με συμμετοχή 800 κοριτσιών.

Η Ιερά Μητρόπολη Πολυανής και Κιλκισίου διοργανώνει δύο κατασκηνώσεις. Η πρώτη πραγματοποιείται σε ορεινή τοποθεσία στο Κάτω Σουρμένι του Νομού Κιλκίς. Στην περιοχή αυτή η Μητρόπολη διαθέτει μόνιμες εγκαταστάσεις με δυνατότητα φιλοξενίας 120 παιδιών. Η δεύτερη πραγματοποιείται σε παραθαλάσσια τοποθε-

σία στη Λεπτοκαρνά του Νομού Πιερίας με δυνατότητα φιλοξενίας 200 παιδιών.

Οι κατασκηνώσεις της Ιεράς Μητροπόλεως Πέτρας εδρεύουν στην Γυναικεία Μονή Ταξιαρχών Κρεμμαστών αλλά δεν λειτουργούν ακόμη λόγω μη αποπερατώσεως των εργασιών τους. Όμως μέχρι το καλοκαίρι του 1997 θα είναι σε θέση να φιλοξενεί 100 περίπου παιδιά.

Η Ιερά Μητρόπολη Ρόδου λόγω ελλείψεως εγκαταστάσεων διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της προσωρινά στις εγκαταστάσεις που διαθέτει ο Δήμος Ρόδου, οι οποίες χωρίζονται σε δύο περιόδους.

Στο Σιδηρόκαστρο του Νομού Σερρών διαθέτει τις κατασκηνώσεις της με την επωνυμία «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ» η Ιερά Μητρόπολη Σιδηροκάστρου με δυνατότητα συμμετοχής 210 παιδιών.

Στην Ιερά Μονή της Ζωοδόχου Πηγής Σάμου λειτουργεί τις κατασκηνώσεις της η Ιερά Μητρόπολη Σάμου και Ικαρίας με συμμετοχή αγοριών και κοριτσιών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίες χωρίζονται σε τρεις περιόδους.

Η Ιερά Μητρόπολη Σταγών και Μετεώρων λειτουργεί τις κατασκηνώσεις της στην περιοχή Ανάληψης - Τρυγόνος Καλαμπάκας, οι οποίες χωρίζονται σε τέσσερις περιόδους. Η πρώτη περίοδος διαρκεί 8 ημέρες για απόφοιτους μαθητές Δ', Ε' και ΣΤ' τάξεως Δημοτικού σχολείου με συμμετοχή 55 παιδιών η κάθε μία. Η δεύτερη είναι αντίστοιχη της πρώτης αλλά με συμμετοχή κοριτσιών. Η τρίτη περίοδος διαρκεί 15 ημέρες με μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου και συμμετοχή 60 αγοριών. Τέλος, η τέταρτη περίοδος είναι αντίστοιχη με την προηγούμενη με συμμετοχή όμως 50 κοριτσιών.

Στην Πύρρα Τρικάλων στην Ιερά Μονή Μοδέστου εδρεύουν οι κατασκηνώσεις της Ιεράς Μητροπόλεως Τρίκκης και Σταγών, οι

οποίες λειτουργούν σε δύο περιόδους. Η πρώτη περίοδος φιλοξενεί 130 αγόρια, ενώ η δεύτερη 110 κορίτσια.

Η Ιερά Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης διοργανώνει στην Αίγινα στην περιοχή Τούρλο Βαγίας κατασκηνώσεις για τις μαθήτριες Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου σχολείου. Ενώ στον Πόρο διοργανώνει τις κατασκηνώσεις των αγοριών. Συνήθως φιλοξενούνται παιδιά Ρωσσοποντίων, Σέρβων και Βορειοηπειρωτών. Μαζί και οι δύο κατασκηνώσεις φιλοξενούν περίπου 600 παιδιά.

Η Ιερά Μητρόπολη Φθιώτιδος διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της στην περιοχή Καινούριο Λοκρίδος με συμμετοχή 500 παιδιών.

Στην περιοχή Καλλιράχη Θάσου σε ειδικά διαμορφωμένο χώρο πραγματοποιεί τις κατασκηνώσεις της η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου. Η κατασκήνωση μπορεί να φιλοξενήσει 60 μέχρι 70 παιδιά με δυνατότητα να εξυπηρετήσει παραθεριστικά και τις οικογένειες των παιδιών. Λειτουργούν κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο και χωρίζονται σε τρεις περιόδους. Η πρώτη περίοδος φιλοξενεί αγόρια ηλικίας 10 έως 16 ετών με συμμετοχή 120 παιδιά. Η δεύτερη είναι όμοια με την προηγούμενη με συμμετοχή όμως κοριτσιών. Ενώ η τρίτη περίοδος φιλοξενεί παιδιά του ιδρύματος με ειδικές ανάγκες «Η Αγία Μαρίνα». Κάθε περίοδος διαρκεί 15 ημέρες. Η διαμονή των παιδιών στις κατασκηνώσεις προσφέρεται εντελώς δωρεάν.

Τέλος η Ιερά Μητρόπολη Κυδωνίας και Αποκορώνου διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της στην περιοχή Σταυρό Ακρωτηρίου του Νομού Χανίων με την επωνυμία «Ο Άγιος Παύλος». Λειτουργούν σε τρεις περιόδους το καλοκαίρι από τις 8 Ιουλίου έως τις 6 Αυγούστου. Κάθε περίοδος διαρκεί 10 ημέρες με συμμετοχή 50 παιδιών σε κάθε μία, χωριστά τα αγόρια και τα κορίτσια.

Στον πίνακα 2.10 παρουσιάζεται η κατανομή των τοποθεσιών όπου η Εκκλησία διοργανώνει τις κατασκηνώσεις της. Οι κατασκηνώσεις αυτές είναι διάσπαρτες σε 53 τοποθεσίες.

Πίνακας 2.10: Κατανομή των τοποθεσιών των κατασκηνώσεων κατά Νομό.

ΝΟΜΟΙ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ
N. Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Κλειστών Πάρνηθας • «Λύρειο» Ίδρυμα Κακό Μελίσι • Ιερά Μονή Ευαγ. Θεοτόκου Ν. Μάκρης - Αγίου Νικολάου Αττικής • «Παιδική Στέγη» Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου Κλειστών Φυλής
N. Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> • Αίγινα - Μεσαργού «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ» • Πόρο - «Στάνες» Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής • «ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ» Ιεράς Μονής «Παναγία η Χρυσοπηγή» Πολυδένδρι • «ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΙΣ» Πειραιϊκό χωριό Παιανίας Αττικής
N. Αιτωλ/νίας	<ul style="list-style-type: none"> • Αντίρριο • Ιερά Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Κωστέικα Κάτω Βασιλικής • Ρίζα Ναυπακτίας
N. Άρτης	<ul style="list-style-type: none"> • Κρανιές Άρτας • Άνω Αθαμάνιο Άρτας
N. Αχαΐας	<ul style="list-style-type: none"> • Κατασκηνώσεις Ι. Μητροπόλεως Καλαβρύτων και Αιγιαλείας
N. Βοιωτίας	<ul style="list-style-type: none"> • Στεφάνι Βοιωτίας • Ιερά Μονή Ιερουσαλήμ Δαυλείας
N. Δράμας	<ul style="list-style-type: none"> • Περιοχή Γρανίτη
N. Δωδ/νήσου	<ul style="list-style-type: none"> • Εγκαταστάσεις του Δήμου Ρόδου • «ΟΥΡΑΝΟΥΠΟΛΙΣ» Μάκρη
N. Ευβοίας	<ul style="list-style-type: none"> • Ταξιάρχης Ηλιών - Λ. Αιδηψού

ΝΟΜΟΙ	ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΝ
Ν. Ηλείας	<ul style="list-style-type: none"> • Σκαφιδιά • Λαμπεία
Ν. Θεσ/νίκης	<ul style="list-style-type: none"> • 4 Ενοριακές Κατασκηνώσεις • Πέντε Βρύσες Λαγκαδά
Ν. Ιωαννίνων	<ul style="list-style-type: none"> • Ταξιαρχών - Γκούρα
Ν. Καβάλας	<ul style="list-style-type: none"> • Ν. Πέραμον • Σκάλα Καλλιράχης Θάσου
Ν. Καστοριάς	<ul style="list-style-type: none"> • Κατασκήνωση σε Ιερά Μονή
Ν. Κερκύρας	<ul style="list-style-type: none"> • Περιοχή Κασσιώτη
Ν. Κιλκίς	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Μπέλες • Κάτω Σουρμένοις
Ν. Λακωνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής - Ταυγέτου • «Αγία Αικατερίνη» Σκουρόλακα Ταυγέτου
Ν. Λέσβου	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Πυθαρίου - Ερεσσός
Ν. Λευκάδας	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Φανερωμένης Λευκάδας
Ν. Μαγνησίας	<ul style="list-style-type: none"> • Άγιο Λαυρέντιο Πηλίου
Ν. Πέλλας	<ul style="list-style-type: none"> • Πάικον - Ελευθεροχώρι Γιαννιτσών
Ν. Πιερίας	<ul style="list-style-type: none"> • Λεπτοκαρυές Πιερίας
Ν. Ρεθύμνης	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Αρκαδίου
Ν. Ροδόπης	<ul style="list-style-type: none"> • Αγίου Χαραλάμπους Μαρωνείου
Ν. Σάμου	<ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Μονή Ζωοδόχου Πηγής
Ν. Σερρών	<ul style="list-style-type: none"> • «Άγιος Παύλος» Σιδηρόκαστρο • Μακρυνίτσα Σερρών
Ν. Τρικάλων	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάλυση Τρυγόνος - Καλαμπάκα • Ιερά Μονή Αγίου Μοδέστου - Πύρρα
Ν. Φθιώτιδος	<ul style="list-style-type: none"> • Καινούριο Λοκρίδος
Ν. Φλωρίνης	<ul style="list-style-type: none"> • «ΑΓΙΟΣ ΘΑΛΛΕΛΑΙΟΣ» - Πρώτη Φλωρίνης
Ν. Χαλκιδικής	<ul style="list-style-type: none"> • Προσκύνημα Παναγίας - Μεγάλη Παναγία
Ν. Χανίων	<ul style="list-style-type: none"> • «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ» - Περιοχή Σταυρός Ακρωτηρίου

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

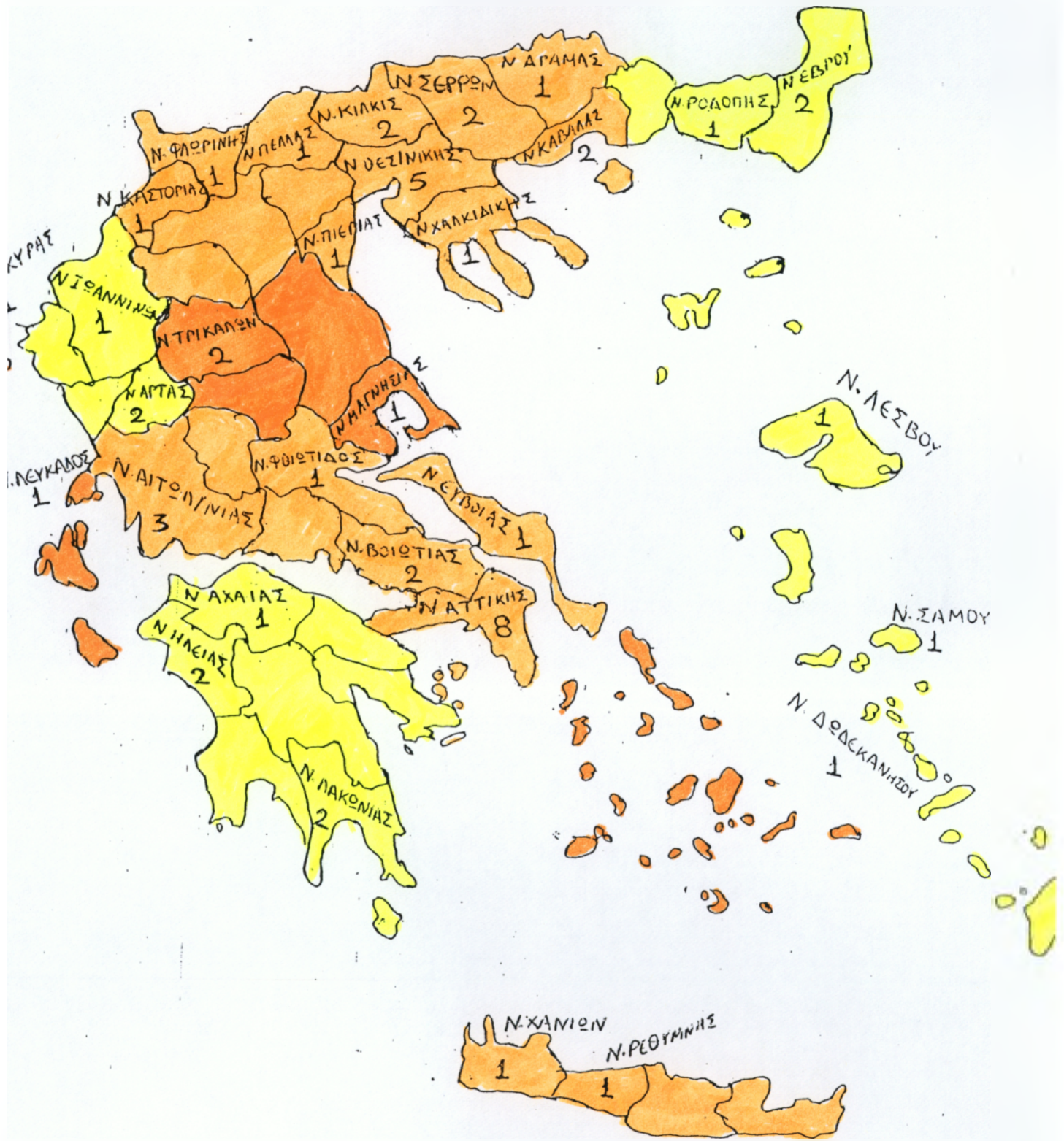
Στον παρακάτω πίνακα 2.11 παρατηρούμε την κατανομή του αριθμού των κατασκηνώσεων που διοργανώνει η Εκκλησία, κατά γεωγραφική περιοχή (Βλέπε Χάρτη 2.4). Από τον πίνακα αυτό παρατηρούμε ότι η Μακεδονία διοργανώνει κατασκηνώσεις σε 17 τοποθεσίες καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλαδή το 32,1%. Ενώ η Στερεά Ελλάδα έχει 15 κατασκηνώσεις με ποσοστό 28,3%. Όμως στη Στερεά Ελλάδα από τις 15 συνολικά κατασκηνώσεις, οι 8 πραγματοποιούνται στο Νομό Αττικής. Ενώ στο διάγραμμα 2.11 βλέπουμε την απεικόνιση του αριθμού των κατασκηνώσεων.

Πίνακας 2.11: Κατανομή του αριθμού των κατασκηνώσεων κατά γεωγραφική περιοχή.

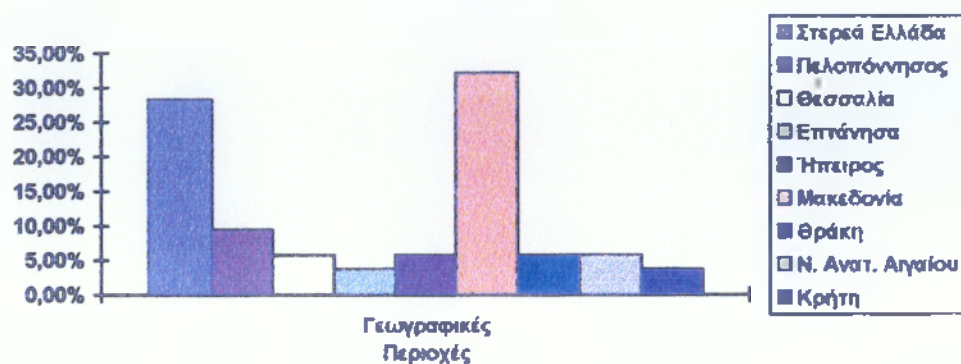
Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός Κατασκηνώσεων	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα	15	28,3%
Πελοπόννησος	5	9,4%
Θεσσαλία	3	5,7%
Επάνησα	2	3,7%
Ήπειρος	3	5,7%
Μακεδονία	17	32,1%
Θράκη	3	5,7%
Ν. Ανατολικού Αιγαίου	3	5,7%
Κρήτη	2	3,7%
ΣΥΝΟΛΟ	53	100%

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996.

Χάρτης 2.4: Απεικόνιση των κατασκηνώσεων που διοργανώνει η Εκκλησία κατά γεωγραφική περιοχή.

Διάγραμμα 2.11: Απεικόνιση του ποσοστού των κατασκευών κατά γεωγραφική περιοχή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ

Η προστασία της τρίτης ηλικίας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα. Οι λόγοι που επιτείνουν το πρόβλημα είναι οι ακόλουθοι: α) η αύξηση του αριθμού των ηλικιωμένων ατόμων, ως αποτέλεσμα της μείωσης των γεννήσεων και της αύξησης του μέσου όρου ζωής, β) η μείωση της φροντίδας των ηλικιωμένων ατόμων μέσα από την ίδια την οικογένεια λόγω των συνθηκών ζωής (επικράτηση πυρηνικής οικογένειας, απασχόληση των γυναικών στην αγορά εργασίας κλπ.)¹.

Η Εκκλησία όμως, συμπαραστάτης όλων των ανθρώπων και προπάντων των ηλικιωμένων ατόμων που αποτελούν τους απόμαχους της ζωής, επεμβαίνει προσφέροντάς τους τις αναγκαίες υλικές παροχές καθώς και βοήθεια στην ψυχική τους υγεία, ασκώντας έτσι μέγιστο έργο². Παρεμβαίνει με ενδιαφέρον, αγάπη και κατανόηση στα προβλήματά τους προσπαθώντας να απομακρύνει την μοναξιά και περιθωριοποίηση που νιώθουν πολλές φορές από το κοινωνικό και οικογενειακό τους περιβάλλον³. Η παρέμβασή της επεκτείνεται και στις δύο μορφές προστασίας, δηλαδή στην ιδρυματική αλλά και στην ανοικτή περίθαλψη.

¹ Ν. Λογιάδης κ.α., *Τι πρόσφερε ο Χριστιανισμός - Κοινωνική Μέριμνα στον Ορθόδοξο χώρο*, Τήνος, Αθήνα 1982, τ. Δ', σελ. 17.

² Σ. Καρπάθιος, *Το προνοιακό έργο της Εκκλησίας για τον άνθρωπο της τρίτης ηλικίας*, Εκλογή, τ. 100, Ιαν.-Φεβρ.-Μάρτ. 1994, σελ. 26.

³ Ν. Λογιάδης, ο.π., σελ. 18.

3.1 Ιδρυματική περίθαλψη

Εναισθητοποιημένη στον τομέα κοινωνικής προστασίας των ηλικιωμένων η Εκκλησία παρέχει στέγη και περίθαλψη προσπαθώντας να ανταπεξέλθει στις ανάγκες τους όσο το δυνατόν καλύτερα. Άλλωστε το μεγαλύτερο μέρος της ιδρυματικής προστασίας των ηλικιωμένων καλύπτεται, ως γνωστόν, από την ιδιωτική πρωτοβουλία και την Εκκλησία⁴.

Ιδρύοντας μονάδες ιδρυματικής προστασίας, η Εκκλησία εφαρμόζει ένα σχέδιο δράσης που θα της επιτρέψει να αντιμετωπίσει πιο αποτελεσματικά το πρόβλημα της προστασίας της τρίτης ηλικίας. Συγκεκριμένα ιδρύει ιδρύματα κατά περιφέρεια, έτσι ώστε να καλύπτονται οι υπάρχουσες τοπικές ανάγκες και να μην υποχρεώνεται το άτομο να απομακρύνεται εντελώς από το οικογενειακό και φιλικό του περιβάλλον. Επίσης ιδρύει γηροκομεία (π.χ. Στέγες Γερόντων), ώστε να αναπτύσσεται και να διατηρείται η προσωπική σχέση των ηλικιωμένων. Τέλος, διαθέτει εθελοντικό προσωπικό παρέχοντας την ευχαρίστηση στα άτομα που το επιθυμούν να ασκούν έργα φιλανθρωπίας για τον συνάνθρωπό τους⁵.

Στον πίνακα 3.1 παρουσιάζεται η ανά νομό κατανομή των Γηροκομείων που διαθέτει η Εκκλησία σ' όλη την Επικράτεια. Η ταξινόμηση αυτή περιλαμβάνει την πόλη που βρίσκονται τα ιδρύματα καθώς και τον αριθμό των ατόμων που εξυπηρετούνται. Οι μονάδες αυτές ιδρυματικής προστασίας υπάγονται στη διοικητική δικαιοδοσία των αντίστοιχων Μητροπόλεων⁶. Οι μονάδες αυτές είναι 100 από τις οποίες 20 βρίσκονται υπό ανέγερση και 2 υπό προσωρινή ανα-

⁴ Σ.Κ.Λ.Ε., «Συνθήκες διαβίωσης των ηλικιωμένων στην Ελλάδα: Υπόμνημα Κοινωνικής Πολιτικής», Εκλογή, τ. 59, Δεκέμβριος 1982, σελ. 140.

⁵ Σ. Καρπάθιος, ο.π., σελ. 28.

⁶ Στο ίδιο, σελ. 26.

στολή. Τα ιδρύματα που λειτουργούν είναι 78. Επίσης, κάποια από τα ιδρύματα αυτά είναι μικτά, ενώ άλλα χωρίζονται σε ανδρών ή γυναικών.

Πίνακας 3.1: Κατανομή μονάδων ιδρυματικής προστασίας ηλικιωμένων κατά Νομό.

Νομοί	Ιδρύματα τρίτης ηλικίας	Ανδρών/ Γυναικών	Πόλη	Αριθμός εξυπηρετιών
Ν. Αττικής	• Στέγη κατακοίτων Γερόντων Λόφου Σκουζέ		Αθήνα	43
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Ασωμάτων Θησείου	Ανδρών	Αθήνα	7
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Ασωμάτων Θησείου	Γυναικών	Αθήνα	5
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Μαρίνης Θησείου	Γυναικών	Αθήνα	6
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Νικολάου Φιλοπάππου	Γυναικών	Αθήνα	9
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Θεράποντος Ζωγράφου	Μικτό	Αθήνα	32
	• Στέγη Γερόντων Αγ. Γεωργίου Κυψέλης	Μικτό	Αθήνα	75
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Δημητρίου Αμπελοκήπων	Γυναικών	Αθήνα	8
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Αποστόλων Τζιτζιφιών	Μικτό	Αθήνα	17
	• Στέγη Γερόντων Φιλοπτώχων Ταμείων Αγ. Παρασκευής	Μικτό	Αθήνα	34
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Προφήτου Ηλία Παγκρατίου	Γυναικών	Αθήνα	7
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Καλλιθέας «Αγίας Σκέπης»	Γυναικών	Αθήνα	6
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Παντελεήμονος Αχαρνών *	-	Αθήνα	-

Νομοί	Ιδρύματα τρίτης ηλικίας	Ανδρών/ Γυναικών	Πόλη	Αριθμός εξυπηρετι/νων
Ν. Αττικής	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Λουκά Πατησίων *	-	Αθήνα	-
	• Στέγη Γερόντων Ι. Ναού Αγ. Σπυρίδωνος Σταδίου *	-		-
	• Στέγη Γερόντων Αγ. Ελευθερίου Άρεως *	-	Αθήνα	-
	• Στέγη Γερόντων Αγ. Παντελεήμονος Ιλισίων *	-	Αθήνα	-
	• Στέγη Αγάπης Ι. Μητροπόλεως ενορίας Μεταμορφώσεως Σωτήρος Βύρωνος	Γυναικών	Αθήνα	6
	• Ίδρυμα ευγηρίας - Πρόνοιας «Παναγία η Θεοσκέπαστη»	Γυναικών	Μάτι	45
	• Γηροκομείο «Παναγία Ελεούσα» Ν. Ιωνίας		Αθήνα	40
	• Γηροκομείο «Καλός Σαμαρείτης», Ν. Φιλαδελφείας		Αθήνα	50
	• Εκκλ. Γηροκομείο «Ο Άγιος Λαυρέντιος» Ι. Μονής Φανερωμένης	Γυναικών	Σαλαμίνα	30
	• Στέγη Στοργής Υπερηλίκων Ν. Σμύρνης		Αθήνα	
	• Εστία Υπερηλίκων «Άγιος Αγαθέγγελος» Άνω Γλυφάδας		Αθήνα	
	• Στέγη Γερόντων Δραπετσώνα Αγ. Παντελεήμονος		Αθήνα	25
	• Στέγη Γερόντων Καμνίων Αγ. Ελευθερίου		Πειραιάς	50
	• «ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ ΧΡΟΝΙΩΝ ΠΑΘΗΣΕΩΝ Ο ΑΓ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ» Περιστερίου*	-	Αθήνα	-
	• Γηροκομείο Ύδρας	Μικτό	Ύδρα	9

Νομοί	Ιδρύματα τρίτης ηλικίας	Ανδρών/ Γυναικών	Πόλη	Αριθμός εξυπηρετ/νων
N. Αιτωλνίας	• Σελίβειον Γηροκομείο		Μεσολόγγι	10
N. Αρκαδίας	• Δεκάξειον Γηροκομείο		Τρίπολη	60
	• Κοντορούπειον Εκκλησιαστικό Γηροκομείο		Λεωνίδιο	20
N. Άρτης	• Γηροκομείο Γεωργίου & Σοφίας Μάτσου		Άρτα	27
N. Αχαΐας	• «Καλλιμανοπούλειον Εκκλησιαστικό Διακονικόν Κέντρον»		Καλάβρυτα	
	• Οίκος Ευγηρίας «Ο Άγιος Χαράλαμπος»		Αίγιο	
N. Βοιωτίας	• Γηροκομείο Θηβών		Θήβα	
	• Γηροκομείο Λειβαδιάς		Λειβαδιά	
N. Γρεβενών	• Γηροκομείο Ι. Μητροπόλεως Γρεβενών	Μικτό	Γρεβενά	30
N. Δωδ/νήσου	• Οίκος Ευγηρίας «Ο Άγιος Νεκτάριος»	Μικτό	Κω	8
N. Έβρου	• «Ιωακείμειον Γηροκομείον»		Αλεξ/πόλη	65
N. Ευβοίας	• Εκκλ. Γηροκομείο Ιεράς Μητροπόλεως Χαλκίδος «Ο Όσιος Ιωάννης ο Ρώσσος»	Μικτό	Χαλκίδα	40
	• Βησσαριώνειον Εκκλησιαστικό Γηροκομείο Ιεράς Μητροπόλεως Χαλκίδος	Μικτό	Ιστιαία	38
	• «Άγιοι Ιωακείμ και Άννα»		Κύμη	16
	• «Άγιος Νικόλαος»		Κάρυστο	16
N. Ηλείας	• «Η Νέα Βασιλειάδα»	Μικτό	Πύργος	65
	• «Ο Άγιος Νικόλαος»	Μικτό	Βάρδα	60
	• «Παναγία η Βλαχέρνα»	Μικτό	Κυλλήνη	70
	• «Παναγία η Καθολική»	Μικτό	Γαστούνη	50
	• Ίδρυμα Προστασίας κατακοίτων Γερόντων	Μικτό	Πελόπιο	12
N. Ημαθίας	• Γηροκομείο Βέροιας		Βέροια	•
	• Γηροκομείο Ναούσης		Νάουσα	

Νομοί	Ιδρύματα τρίτης ηλικίας	Ανδρών/ Γυναικών	Πόλη	Αριθμός εξυπηρετώντων
N. Ηρακλείου	<ul style="list-style-type: none"> • Γηροκομείο «Απόστολος Τίτος»* • Οίκος Ευγηρίας - Γηροκομείο «Οι Άγιοι Δέκα» Ιεράς Μονής Παναγίας Καλυβιανής 	-	Ηράκλειο	-
N. Θεσ/νίκης	<ul style="list-style-type: none"> • Χαρίσειον Γηροκομείο Θεσσαλονίκης • «ΚΡΕΟΥΖΙΟΝ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΝ» Αγίου Νικολάου Αρετσούς* • Στέγη Γερόντων * 	Γυναικών	Τυμπάκι	45
N. Ιωαννίνων	<ul style="list-style-type: none"> • Γηροκομείο Ζωσιμάδων • Γηροκομείο «Η ΘΕΟΤΟΚΟΣ» 	-	Θεσ/νίκη	200
N. Καβάλας	<ul style="list-style-type: none"> • «Πολίτειον Εκκλησιαστικό Γηροκομείο η Αγία Ανθούσα» 	-	Καλαμαριά	-
N. Καρδίτσας	<ul style="list-style-type: none"> • Γηροκομείον «Ο Απόστολος Κλέοπας» Ιεράς Μονής «Κόκκινης Εκκλησίας» 	Μικτό	Λαγκαδά	-
N. Καστοριάς	<ul style="list-style-type: none"> • Γηροκομείο Λαζάρου και Αθηνάς Λ. Ρίζου 	-	Ιωάννινα	100
N. Κερκύρας	<ul style="list-style-type: none"> • Ίδρυμα Χρονίων Πασχόντων και Γηροκομείο «Η ΠΛΑΤΥΡΕΡΑ» * 	-	Κόνιτσα	15
N.Κεφαλληνίας	<ul style="list-style-type: none"> • «Οίκος Ευγηρίας» • Πτωχοκομείον Γερόντων • Μαντζαβινάτειον Πτωχοκομείον 	Μικτό	Χρυσούπολη	50
N. Κιλκίς	<ul style="list-style-type: none"> • Οίκος Ευγηρίας Θεραπευτήριο Χρονίων Παθήσεων 	-	Καρδίτσα	25
N. Κοζάνης	<ul style="list-style-type: none"> • Γηροκομείο Γραιών • Τιάλειο Εκκλησιαστικό Γηροκομείο 	Γυναικών	Καστοριά	10
		Μικτό	Κέρκυρα	-
		Μικτό	Αργοστόλι	52
		Μικτό	Αργοστόλι	72
		Μικτό	Ληξούρι	37
		Μικτό	Κιλκίς	30
		Μικτό	Μικρόκαστρο	10
		Μικτό	Κοζάνη	70

Νομοί	Ιδρύματα τρίτης ηλικίας	Ανδρών/ Γυναικών	Πόλη	Αριθμός εξυπηρετ/νων
N. Κορινθίας	• Γηροκομείο «ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ»	Ανδρών	Κόρινθος	14
	• Γηροκομείο «Οίκος Αγίας Ελένης»	Γυναικών	Λουτράκι	25
N. Κυκλάδων	• Οίκος Ευηρίας Ιεράς Μονής Αγίου Ιωάννου Ταλάντων	Μικτό	Τάλαντα Σύρου	40
	• Γηροκομείο «Ο ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ» *		Νάξο	-
	• Δημοτικό - Εκκλησιαστικό Γηροκομείο *		Πάρο	-
N. Λακωνίας	• «Άγιοι Ανάργυροι»	Μικτό	Σπάρτη	100
	• Γηροκομείο Νεάπολει Βοιών *	-	Νεάπολη	-
	• Γηροκομείο «Ο Άγιος Παντελεήμων»		Γύθειο	21
N. Λαρίσης	• Γηροκομείο Λαρίσης	Μικτό	Λάρισα	81
N. Λασιθίου	• Γηροκομείο Λασιθίου *		Ιεράπετρα	-
	• Γηροκομείο Αγίου Γεωργίου Σελληνάρι	Ανδρών	Σελληνάρι	50
	• Γηροκομείο «Η Αγία Μονή»*	-	Βιάννος	-
	• Γηροκομείο Οροπεδίου Λασιθίου «Παναγία η Γερόντισσα»*	-	Τζερμιάδου	-
N. Λέσβου	• Μητρέλειο Γηροκομείο	Μικτό	Μυτιλήνη	150
	• Γηροκομείο Ιεράς Μονής Λειμώνος		Καλλονή	10
	• Εκκλησιαστικό Γηροκομείο Δαμάνδρου**	-	Δαμάνδρι Πολιχνίτου	-
N. Λευκάδος	• «Οίκος Προνοίας - Γηροκομείο»		Λευκάδα	15
N. Περίας	• Εκκλησιαστικό Γηροκομείο Κατερίνης	Γυναικών	Κατερίνη	32

Νομοί	Ιδρύματα τρίτης ηλικίας	Ανδρών/ Γυναικών	Πόλη	Αριθμός εξυπηρετ/νων
Ν. Πρεβέζης	• Εκκλησιαστικό Ποταμάνειο & Μπάλκειο Ευγηρίας Ίδρυμα	Μικτό	Πρέβεζα	11
Ν. Ρεθύμνης	• «Οίκος Ευγηρίας Ρεθύμνης» • Γηροκομείο «Άγιος Τίτος»	Μικτό	Ρέθυμνο	40
		Μικτό	Ρέθυμνο	40
Ν. Σάμου	• Εκκλησ. Γηροκομείο Καρλοβάσιου «ΕΥΓΗΡΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑ» • Εκκλησ. Γηροκομείο «Η ΣΤΕΓΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»*	Μικτό	Καρλόβασι	30
		-	Αγ. Κήρυκος Ικαρία	-
Ν. Σερρών	• Εκκλ. Γηροκομείο «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ»		Σιδηρόκαστ.	25
Ν. Τρικάλων	• Γηροκομείο «Ο Άγιος Νικόλαος»		Μεγ. Καλύβια	40
Ν. Φθιώτιδος	• Εκκλησιαστικό Γηροκομείο		Λαμία	50
Ν. Φλωρίνης	• Εκκλησιαστικό Γηροκομείο • Εκκλ. Γηροκομείο «ΑΓΙΑ ΣΚΕΠΗ»*	Μικτό	Φλώρινα	20
		-	Πτολεμαίδα	-
Ν. Φωκίδος	• Γηροκομείο *	-	Άμφισσα	-
Ν. Χαλκιδικής	• Γηροκομείο * • Εκκλ. Γηροκομείο «Παναγία Κορυφινή»	-	Αρναία	-
			Ν. Μουδανιά	20
Ν. Χανίων	• Αννουσάκειο Γηροκομείο «Άγιος Σπυρίδων»	Μικτό	Καστέλι Κίσαμος	45
Ν. Χίου	• Γηροκομείο «Εκκλησιαστική Στέγη»**	Μικτό	Χίος	-

* Βρίσκονται υπό ανέγερση

** Βρίσκεται υπό προσωρινή αναστολή

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Πιο συγκεκριμένα, η Αρχιεπισκοπή Αθηνών διαθέτει 11 Στέγες Γερόντων από τις οποίες 5 υπό ανέγερση, απευθυνόμενες σε απολύτως αυτοεξυπηρετούμενα άτομα, οικονομικά αδύνατα και χωρίς οικογενειακό περιβάλλον. Οι υπηρεσίες προσφέρονται δωρεάν. Το προσωπικό τους είναι κυρίως εθελοντικό και περιθάλπει τους ηλικιωμένους παρέχοντάς τους ιατροφαρμακευτική βοήθεια, τροφή και συμπαράσταση. Επίσης διαθέτει μία Στέγη κατακοίτων γερόντων στο Λόφο Σκουζέ σε πενταόροφο κτίριο. Η στέγη αυτή εξυπηρετεί 43 κατάκοιτα άτομα τρίτης ηλικίας. Μόνο η στέγη αυτή πλαισιώνεται αμιγώς από επαγγελματικό προσωπικό.

Η Ιερά Μητρόπολη Ηλείας διαθέτει τέσσερα Γηροκομεία. Το Γηροκομείο - Άσυλο Ανιάτων με την επωνυμία «Νέα Βασιλειάδα», το οποίο βρίσκεται στον Πύργο Ηλείας και εξυπηρετεί 65 άτομα. Επίσης έχει στην δικαιοδοσία της το Άσυλο Ανιάτων Κατακοίτων γερόντων που βρίσκεται στη Βάρδα και εξυπηρετεί 60 άτομα, ενώ το άσυλο αναπήρων και γηροκομείο «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ», το οποίο βρίσκεται στην Γαστούνη στεγάζει 50 άτομα. Τέλος το γηροκομείο «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΛΑΧΕΡΝΑ» που φιλοξενεί 70 άτομα και βρίσκεται στην Κάτω Παναγία Κυλλήνης. Από το Σεπτέμβριο του 1996 λειτουργεί ως στέγη κατακοίτων γερόντων και ένα ίδρυμα για παιδιά με ειδικές ανάγκες που βρίσκεται στο Πελόπιο. Το ίδρυμα αυτό έχει δυνατότητα να φιλοξενήσει μέχρι 25 άτομα ενώ βρίσκονται σ' αυτό 12 ηλικιωμένοι άντρες και γυναίκες. Η Μητρόπολη αναγκάστηκε να μετατρέψει το ίδρυμα σε στέγη γερόντων διότι οι γονείς αρνούσαν να στείλουν τα παιδιά τους προτιμώντας την παραμονή τους στο σπίτι για να παίρνουν το σχετικό επίδομα.

Η Ιερά Μητρόπολη Σερβίων και Κοζάνης διαθέτει το Τιάλειον Εκκλησιαστικό Γηροκομείο «ΑΓΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ»

στην Κοζάνη, που περιθάλλει 70 περίπου γέροντες άνδρες και γυναίκες στους οποίους παρέχει στέγη, τροφή, ιατρική περίθαλψη ή ότι άλλη βοήθεια χρειαστούν. Λόγω ελλείψεως στην περιοχή ιδρύματος για αναπήρους με χρόνιες σωματικές παθήσεις, όλοι καταλήγουν στο γηροκομείο, το οποίο λειτουργεί έτσι σαν γενικότερο άσυλο. Οι οικονομικοί πόροι του γηροκομείου προέρχονται από την συμμετοχή των ηλικιωμένων, οι οποίοι προσφέρουν τα τρία τέταρτα των συντάξεών τους, από τα έσοδα του εκκλησιαστικού κηροπλαστείου, από μικρή συνεισφορά των ενοριακών ναών και από μικρή επιχορήγηση του Νομαρχιακού Ταμείου, από μισθώματα κτημάτων και από δωρεές χριστιανών.

Η Ιερά Μητρόπολη Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενού, Ταρσού και Πολυφέγγους έχει στην δικαιοδοσία της δύο γηροκομεία. Το ένα είναι αποκλειστικά ανδρών και έχει την επωνυμία «ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ», το οποίο βρίσκεται στην Κόρινθο και φιλοξενεί 14 άτομα. Το άλλο είναι γυναικών, βρίσκεται στο Λουτράκι και έχει την ονομασία «Οίκος Αγίας Ελένης». Τα άτομα που φιλοξενεί είναι 25 γυναίκες. Το ίδρυμα αυτό λειτουργεί ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και οι φιλοξενούμενοι δεν υφίσταται καμία οικονομική επιβάρυνση.

Η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου διαθέτει το γηροκομείο «Η Αγία Ανθούσα» Χρυσουπόλεως, ο οποίο έχει δυνατότητα να φιλοξενήσει περισσότερα από 100 άτομα. Σήμερα στεγάζονται 40 ηλικιωμένοι. Λόγω όμως συνθηκών και αναγκών 36 κλίνες έχουν διατεθεί για την δημιουργία πτέρυγας φιλοξενίας χρονίως πασχόντων, η οποία λειτουργεί από 1 Ιανουαρίου 1997. Ήδη φιλοξενούνται 10 χρονίως πάσχοντες. Οι πόροι του ιδρύματος προέρχονται από μικρές συνεισφορές των τροφίμων και κυρίως από προσφορές

των πιστών, χωρίς την βοήθεια του κρατικού φορέα.

Η Ιερά Μητρόπολη Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου δημιούργησε με απόφαση του Σεβ. Μητροπολίτου πρότυπο γηροκομείο στην Ιερά Μονή Αγίου Ιωάννου Ταλάντων, στο οποίο περιθάλπονται 40 γέροντες που πάσχουν από ανίατες ασθένειες.

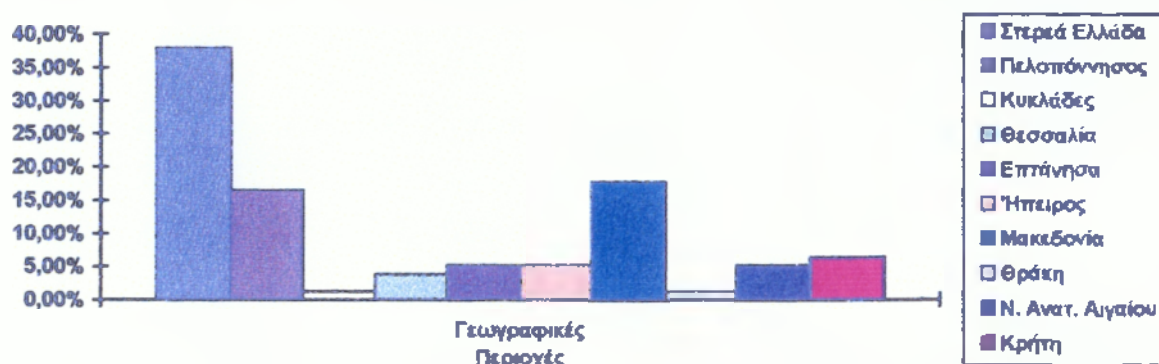
Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Πέτρας διαθέτει το γηροκομείο του Αγίου Γεωργίου στο Σεληνάρι του Νομού Λασιθίου, όπου φιλοξενούνται εντελώς δωρεάν άνδρες και γυναίκες από όλη την Κρήτη. Το μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου καλύπτει όλες τις ανάγκες των ηλικιωμένων. Σήμερα όμως εξυπηρετεί αποκλειστικά άνδρες, φιλοξενώντας 50 γέροντες. Επίσης διαθέτει δύο ακόμη γηροκομεία, τα οποία βρίσκονται υπό ανέγερση και είναι η «Παναγία η Γερόντισσα» του Οροπεδίου Λασιθίου και η «Αγία Μονή» της Επαρχίας Βιάννου. Τα ιδρύματα αυτά θα είναι σε θέση να λειτουργήσουν στο τέλος του 1997 και θα εξυπηρετούν τις ανάγκες ηλικιωμένων ανδρών και γυναικών.

Τέλος, η Ιερά Μητρόπολη Χίου, Ψαρρών και Οινουσσών διαθέτει το γηροκομείο με την επωνυμία «Εκκλησιαστική Στέγη». Το γηροκομείο όμως αυτό δεν λειτουργούσε την περίοδο της έρευνάς μας, αφού διενεργούντο εκεί επισκευαστικές εργασίες.

Στον πίνακα 3.2 παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός της ιδρυματικής προστασίας της τρίτης ηλικίας ανά γεωγραφική περιοχή, ενώ στο αντίστοιχο διάγραμμα απεικονίζεται το ποσοστό που καταλαμβάνουν τα Γηροκομεία (Βλέπε Χάρτη 3.1). Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο αριθμό ιδρυμάτων που λειτουργούν κατέχει η Στερεά Ελλάδα η οποία διαθέτει 30 Γηροκομεία, δηλαδή ποσοστό 38,5%. Από τα 30 αυτά Γηροκομεία που ανήκουν στην Στερεά Ελλάδα, τα 22 βρίσκονται στο Νομό Αττικής. Επίσης παρατηρούμε μια ικανοποιητική κατανομή Γηροκομείων σε όλες σχεδόν τις περιοχές εκτός από την Θράκη και τις Κυκλάδες που διαθέτουν ένα μόνο Γηροκομείο. Η

ύπαρξη ιδρυμάτων της τρίτης ηλικίας σε όλες τις περιοχές είναι αποτέλεσμα του γεγονότος ότι η Εκκλησία προσπαθεί να διευρύνει τις υπηρεσίες της σε όλη τη χώρα εκτός του Νομού Αττικής¹.

Διάγραμμα 3.2: Ποσοστό των ιδρυμάτων τρίτης ηλικίας κατά γεωγραφική περιοχή.

* Περιλαμβάνεται το ποσοστό των ιδρυμάτων που βρίσκονται σε λειτουργία.

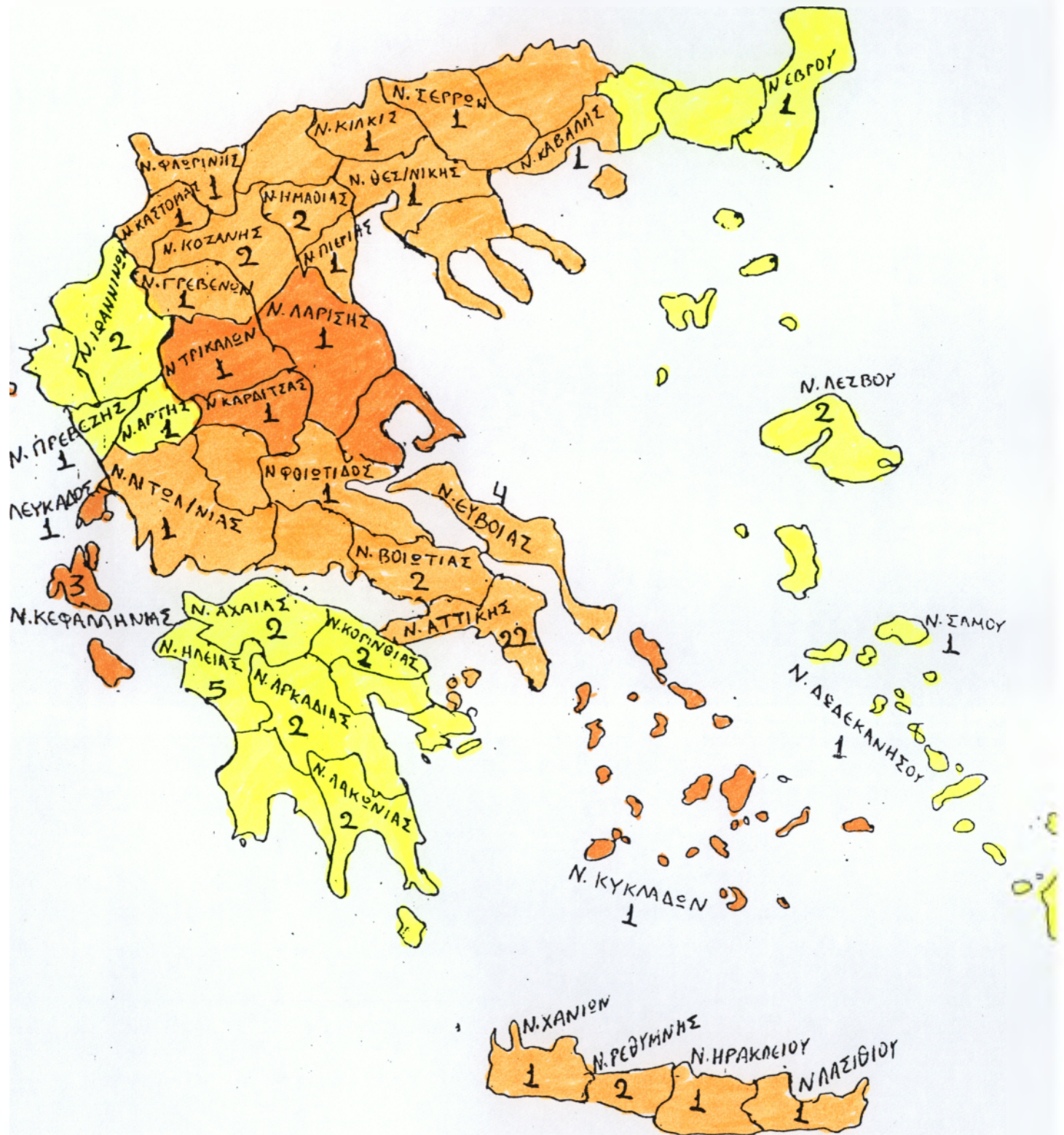
Πίνακας 3.2: Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων τρίτης ηλικίας κατά Γεωγραφική Περιοχή

Γεωγραφική Περιοχή	Αριθμός Λειτουργούντων Ιδρυμάτων	Αριθμός Ιδρυμάτων υπό ανέγερση	Συνολικός αριθμός ιδρυμ.	Ποσοστό % λειτουργ. Ιδρυμ.
Στερεά Ελλάδα	30	7	37	38,5%
Πελοπόννησος	13	1	14	16,7%
Κυκλάδες	1	2	3	1,3%
Θεσσαλία	3	-	3	3,8%
Επτάνησα	4	1	5	5,1%
Ήπειρος	4	-	4	5,1%
Μακεδονία	13	4	17	16,7%
Θράκη	1	-	1	1,3%
Ν.Ανατ.Αιγαίου	4	3	7	5,1%
Κρήτη	5	4	9	6,4%
ΣΥΝΟΛΟ	78	22	100	100%

Πηγή: Βλέπε Πίνακα 3.1

¹ Α. Καλούτση, «Σύγχρονα προγράμματα κοινωνικών υπηρεσιών: Αρχές - έννοιες - Αναφορά στον Ελληνικό χώρο», Εκλογή, τ. 58, Αύγουστος 1982, σελ. 85-86.

Χάρτης 3.1: Γεωγραφική κατανομή των ιδρυμάτων τρίτης ηλικίας

Το έργο όμως της Εκκλησίας δεν περιορίζεται εκεί. Οι ενέργειές της κατευθύνονται επίσης προς την στήριξη του θεσμού της οικογένειας ώστε να συμμετέχει και αυτή στη φροντίδα των ηλικιωμένων. Υποστηρίζει επίσης η Εκκλησία την πολυτεκνία θεωρώντας ότι αυτή θα μπορούσε να αποτελέσει στήριγμα των ηλικιωμένων. Τονίζει τέλος ότι η φροντίδα της τρίτης ηλικίας αποτελεί καθήκον και υπακοή στην εντολή του θεού, ενώ παράλληλα προσπαθεί να διευρύνει τις υπηρεσίες της με την δημιουργία ιδρυμάτων σε όλη την περιφέρεια και να βρίσκει την αποτελεσματικότερη δυνατή λύση για όλους⁸.

3.2 Ανοικτή περίθαλψη

Η παροχή περίθαλψης στους ηλικιωμένους εκτός των πλαισίων της ιδρυματικής προστασίας, δηλαδή η νοσηλεία στο σπίτι και η βοήθεια του οικογενειακού βοηθού δεν είναι αρκετά διαδεδομένες στη χώρα μας. Επομένως οι προσπάθειες που γίνονται, έστω απρογραμμάτιστες και ανοργάνωτες, ξεκινούν από την μη κερδοσκοπική πρωτοβουλία⁹.

Ανήκοντας σ' αυτή την μη κερδοσκοπική πρωτοβουλία, η Εκκλησία προσπαθεί να βοηθήσει τους ηλικιωμένους με παροχές, όπως είναι τα εκκλησιαστικά συσσίτια, η οικονομική βοήθεια, η χορήγηση φαρμάκων, η βοήθεια στο σπίτι, οι εξυπηρετήσεις σε διάφορες υπηρεσίες κλπ. Όμως η παροχή αυτή της ανοικτής περίθαλψης δεν είναι πολύ εκτεταμένη, καθώς είναι πρόσφατη στη χώρα μας¹⁰. Τα εκκλησιαστικά συσσίτια παρέχονται μέσω των ενοριών σε ειδικά

⁸ Σ. Καρπάθιος, ο.π., σελ. 28-29.

⁹ Κ.Ε.Π.Ε., *Κοινωνική Πρόνοια*, Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1983-1987, Αθήνα 1985, σελ. 226.

¹⁰ Σ.Κ.Λ.Ε., ο.π., σελ. 148.

διαμορφωμένους χώρους, όπως είναι τα Κέντρα Ενοριακής Αγάπης (Κ.Ε.Α.), οι Ομάδες Ελευθέρως Διαβιούντων Υπερηλίκων (Ο.Ε.Δ.Υ.), τα Σπίτια Γαλήνης Χριστού ή σε ορισμένες περιπτώσεις κατ' οίκον.

Τα Κ.Ε.Α., τα οποία είναι δραστηριότητες των Ενοριακών Φιλάνθρωπων Ταμείων (Ε.Φ.Τ.), παρέχουν φαγητό εκτός από τους ηλικιωμένους και σε πολύτεκνες ή σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες καθώς και σε άπορα ή μοναχικά άτομα¹¹. Ενώ τα Κ.Ε.Α. στην αρχή δημιουργήθηκαν για τις ανάγκες των ηλικιωμένων αργότερα η δραστηριότητά τους επεκτάθηκε σ' όσους έχουν πραγματική ανάγκη. Οι Ο.Ε.Δ.Υ. είναι υπεύθυνες για τα ψυχολογικά ή τα βιοτικά προβλήματα διαβίωσης των ηλικιωμένων αλλά και για την παροχή τροφής σ' αυτούς που για κάποιους λόγους δεν σιτίζονται στα Κ.Ε.Α. Εκεί προσφέρεται επίσης δύο ή τρεις φορές την εβδομάδα φαγητό σε κατάλληλες αίθουσες. Εκτός όμως από την υλική βοήθεια σε εθελοντικό προσωπικό προσφέρεται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ή ότι άλλο χρειαστούν καθώς και ηθική συμπαράσταση.

Στις Ο.Ε.Δ.Υ. υπεύθυνος είναι ο ιερέας με την συμμετοχή των κοινωνικών λειτουργών καθώς και του εθελοντικού προσωπικού.¹² Φαγητό προσφέρεται επίσης και στα Σπίτια Γαλήνης μεσημέρι και βράδυ, όπως και όλες οι ανέσεις που έχει ο ηλικιωμένος στην κλειστή περίθαλψη. Υπεύθυνος είναι πάλι ο ιερέας με την βοήθεια των κοινωνικών λειτουργών ή του εθελοντικού προσωπικού. Στα σπίτια αυτά ο ηλικιωμένος έχει την ελευθερία του γιατί ρυθμίζει μόνος του τις προσωπικές σχέσεις του και έχει την ευθύνη του σπιτιού του.¹³

¹¹ Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ιανουάριος 1996, σελ. 336.

¹² Δίπτυχα, ο.π., σελ. 336-337.

¹³ Ν. Λογιάδης, ο.π., σελ. 18-20.

Με τα Σπίτια Γαλήνης η Εκκλησία ήταν η πρώτη που εφάρμοσε την ανοικτή προστασία καθώς και η ιδιωτική πρωτοβουλία με τα Κέντρα Ανοικτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η.).¹⁴ Επίσης φαγητό προσφέρεται και στις Στέγες Γερόντων σε άστεγους, άπορους ή ηλικιωμένους που δεν διαμένουν σ' αυτές.¹⁵ Σε περιπτώσεις που οι ηλικιωμένοι (συνήθως λόγω ασθενείας) δεν μπορούν να παρευρεθούν στους χώρους σίτισης, το εθελοντικό προσωπικό τους διανέμει φαγητό στο σπίτι. Στον πίνακα 3.3 παρουσιάζονται τα 148 εκκλησιαστικά συσσίτια που διοργανώνει σ' όλη την Ελλάδα η Εκκλησία.

Πιο συγκεκριμένα οι Μητροπόλεις που διοργανώνουν εκκλησιαστικά συσσίτια είναι οι ακόλουθες: Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, η οποία προσφέρει στην περιφέρειά της στο Νομό Αττικής φαγητό στους ηλικιωμένους και σε όσους έχουν ανάγκη μέσω των 55 Κ.Ε.Α., των 10 Ο.Ε.Δ.Υ. και των Στεγών Γερόντων που διαθέτει. Η Ιερά Μητρόπολη Αττικής προσφέρει φαγητό μέσω των 7 Στεγών Αγάπης Γερόντων καθώς και με το Ενοριακό Πνευματικό και Φιλανθρωπικό Ίδρυμα με την επωνυμία «Άγιος Δημήτριος» του ομώνυμου Ιερού Ναού Κηφισίας, το οποίο παρέχει φαγητό σε όλους τους άπορους ενορίτες. Επίσης, η Ιερά Μητρόπολη Νέας Σμύρνης διαθέτει 5 Σπίτια Γαλήνης μέσω των οποίων παρέχει φαγητό και είναι των Ιερών Ναών του Αγίου Σώστη της Λεωφόρου Συγγρού, της Αγίας Παρασκευής της Νέας Σμύρνης, του Αγίου Αλεξάνδρου του Παλαιού Φαλήρου, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου του Παλαιού Φαλήρου και του Αγίου Τρύφωνος της Τερψιθέας.

Η Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς προσφέρει καθημερινά φαγητό σε 500 περίπου γέροντες στα Ενοριακά Κέντρα που διαθέτει και τα

¹⁴ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 109.

¹⁵ Σ. Καρπάθιος, ο.π., σελ. 27-28.

οποία λειτουργούν σε 6 Ενορίες. Τα Κέντρα αυτά είναι των Ιερών Ναών της Ευαγγελιστρίας, του Αγίου Παντελεήμονος, του Αγίου Δημητρίου του Νέου Φαλήρου, της Μεταμορφώσεως, του Αγίου Βασιλείου και του Αγίου Ελευθερίου. Επίσης διαθέτει το Ίδρυμα Προστασίας Υπερηλίκων «Ο Άγιος Σπυρίδων» που βρίσκεται στην Καλλιόπολη. Μέσω του ιδρύματος αυτού παρέχει καθημερινή σίτιση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους ηλικιωμένους.

Η Ιερά Μητρόπολη Περιστερίου προσφέρει συσσίτιο μέσω των 5 Στεγών Γερόντων που διαθέτει. Αυτές είναι των Ιερών Ναών της Ευαγγελιστρίας, των Παμμ. Ταξιαρχών (Μάσχα), του Αγίου Αντωνίου, των Παμμ. Ταξιαρχών (Παλαιός) και του Αγίου Παύλου των Ν. Σεπολίων. Τα άτομα που εξυπηρετούνται στις Στέγες αυτές είναι 200.

Η Ιερά Μητρόπολη Νέας Ιωνίας και Φιλαδέλφειας προσφέρει φαγητό μέσω των Ενοριακών Εστιών Αγάπης που στεγάζονται στους Ιερούς Ναούς της Κοιμήσεως Θεοτόκου και της Νέας Ιωνίας, του Αγίου Κων/νου της Νέας Ιωνίας και του Αγίου Γεωργίου Ηρακλείου. Η Ιερά Μητρόπολη Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού προσφέρει συσσίτιο μέσω των 8 Σπιτιών Γαλήνης Χριστού που διαθέτει. Επίσης, η Ιερά Μητρόπολη Δράμας διαθέτει Τράπεζα Αγάπης με την επωνυμία «Αγία Βαρβάρα» με 6 εστίες συσσιτίων σε ισάριθμες ενορίες της Δράμας. Στους εναπομείναντες σιτιζομένους χορηγεί σχετικό επίδομα.

Η Ιερά Μητρόπολη Λαρίσης και Τυρνάβου παρέχει φαγητό μέσω των ενοριακών συσσιτίων, που είναι των Ιερών Ναών των Αγίων 40 Μαρτύρων και του Αγίου Δημητρίου Λαρίσης. Ακόμη, η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και Αλμυρού διαθέτει 5 Σπίτια Γαλήνης Χριστού σε ισάριθμες ενορίες της πόλεως του Βόλου, οι οποίες είναι

της Ευαγγελίστριας, του Αγίου Κων/νου, της Αναλήψεως, του Αγίου Δημητρίου και της Μεταμορφώσεως.

Η Ιερά Μητρόπολη Γουμένισσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου οργανώνει συσσίτια με διανομή φαγητού κατ' οίκον. Τα συσσίτια αυτά προσφέρονται στις πόλεις της Γουμένισσας και Πολυκάστρου. Η Ιερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως προσφέρει φαγητό μέσω των εκκλησιαστικών συσσιτίων που διοργανώνει στη Μεγαλόπολη. Η Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης διαθέτει ένα εκκλησιαστικό συσσίτιο, το οποίο λειτουργεί από το έτος 1990 στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Σερρών.

Η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου διαθέτει στο Νομό Καβάλας το Τραπέζι της Αγάπης, με το οποίο παρέχει μεσημβρινό γεύμα σε 60 άτομα με σκοπό τη δημιουργία κοινωνικού περιβάλλοντος και επαφής μεταξύ των μεμονωμένων και ανήμπορων ανθρώπων. Η Ιερά Μητρόπολη Χαλκίδος παρέχει στο Νομό Ευβοίας φαγητό σε 150 άτομα μέσω των Σπιτιών Γαλήνης Χριστού που διαθέτει σε 6 ενορίες της, ενώ και η Ιερά Μητρόπολη Μαρωνείας και Κομοτηνής προσφέρει στο Νομό Ροδόπης φαγητό μέσω των δύο εκκλησιαστικών συσσιτίων που διοργανώνει.

Η Ιερά Μητρόπολη Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως διαθέτει 5 εκκλησιαστικά συσσίτια στους εξής Ιερούς Ναούς, όπως του Αγίου Γεωργίου της Νεαπόλεως, του Αγίου Ελευθερίου της Σταυρουπόλεως, του Αγίου Δημητρίου των Συκεών, των Αγίων Πάντων και του Αγίου Αθανασίου Ευόσμου. Η Ιερά Μητρόπολη Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς λειτουργεί ένα εκκλησιαστικό συσσίτιο σε ενοριακό κέντρο του Μητροπολιτικού Ναού Μεταμορφώσεως Θεσ/νίκης προσφέρει φαγητό στους ηλικιωμένους με τέσσερα εκκλησιαστικά συσσίτια που διοργανώνει σε ισάριθμες ενορίες της.

Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης διαθέτει φαγητό μέσω των τριών εκκλησιαστικών συσσιτίων, τα οποία είναι το «Σπίτι Αγάπης» του Ιερού Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Μηνά, το συσσίτιο υπερηλικών ενορίας Αγίας Τριάδος και το συσσίτιο γερόντων «Ο Καλός Σαμαρείτης» της ενορίας του Θεού Σοφίας. Τα συσσίτια αυτά παρέχονται στο Νομό Ηρακλείου. Τέλος, η Ιερά Μητρόπολη Κυδωνίας και Αποκορώνου προσφέρει φαγητό μέσω των τριών εκκλησιαστικών συσσιτίων που διοργανώνει σε αντίστοιχες ενορίες στα Χανιά. Τα συσσίτια αυτά είναι του Αγίου Χαραλάμπους, στο οποίο σιτίζονται 45 άτομα, των Εισοδίων της Θεοτόκου με προσφορά φαγητού σε 40 έως 50 ατόμων και του Αγίου Νεκταρίου με συμμετοχή 30 έως 40 ατόμων.

Πίνακας 3.3: Κατανομή των Εκκλησιαστικών Συσσιτίων κατά Νομό.

Νομοί	Αριθμός Εκκλησιαστικών Συσσιτίων	Εκκλησιαστικά Συσσίτια
Ν. Αττικής	102	<ul style="list-style-type: none"> • Αγ. Γλυκερίας Γαλατσίου • Αγ. Μάρκου Ευγενικού Κάτω Πατήσια • Αγ. Ανδρέου Κάτω Πατήσια • Αγ. Αναργύρων Αττικής • Αγ. Νικολάου Αχαρνών • Αγ. Ελευθερίου Αχαρνών • Αγ. Στυλιανού Γκύζη • Αγ. Παρασκευής Αττικής • Αγ. Τριάδος Αμπελοκήπων • Αγ. Αιμιλιανού Λόφου Σκουζέ • Αγ. Γερασίμου Ιλισίων • Αγ. Χαραλάμπους Ιλισίων

Νομοί	Αριθμός Εκκλησιαστικών Συσσιτίων	Εκκλησιαστικά Συσσίτια
Ν. Αττικής		<ul style="list-style-type: none"> • Αγ. Νικολάου Πευκακίων • Προφήτου Ηλία Παγκρατίου • Αγ. Σπυρίδωνος Σταδίου • Αγ. Γεωργίου Γαργαρέτας • Αγ. Νικολάου Καλλιθέας • Αγ. Κων/νου Μοσχάτου • Αγ. Πάντων Καλλιθέας • Παντανάσσης Τζιτζιφιών • Αγ. Γεωργίου Καλλιθέας • Μεταμορ. Σωτήρος Καλλιθέας • Προφήτου Ηλίου Ριζουπόλεως • Αγ. Γεωργίου Κυψέλης • Αγ. Ανδρέου Α. Πατησίων • Αγ. Ζώνης Πατησίων • Αγ. Λουκά Πατησίων • Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Κυψέλης • Παναγίας Μαρμαριωτίσσης Χαλανδρίου • Αγ. Γεωργίου Ακαδημία Πλάτωνος • Αγ. Παύλου Ψαρρών • Αγ. Κων/νου Κολωνού • Αγ. Μαρκέλλας Βοτανικού • Αγ. Μελετίου Σεπολίων • Αγ. Ασωμάτων Θησείου • Αγ. Αρτεμίου Γούβας • Αγ. Νικολάου Ηλιουπόλεως • Αγ. Μαρίνης Ηλιουπόλεως • Κοιμ. Θεοτόκου Ηλιουπόλεως • Αγ. Παρασκευής Ηλιουπόλεως • Αγ. Ελευθερίου Άρεως • Κοιμ. Θεοτόκου Ελ. Βενιζέλου • Προφήτου Ηλίου Αγίας Παρασκευής • Αγ. Δημητρίου Μπραχαμίου • Αγ. Κων/νου Ηλιουπόλεως • Αγ. Κων/νου Ομοιοίας • Αγ. Αικατερίνη Πετραλώνων

Νομοί	Αριθμός Εκκλησιαστικών Συσσιτίων	Εκκλησιαστικά Συσσίτια
Ν. Αττικής		<ul style="list-style-type: none"> • Κοιμήσεως Θεοτόκου Κυνοσάργους • Τριών Ιεραρχών Πετραλώνων • Εσταυρωμένου Ταύρου • Αγ. Γεωργίου Νέου Κόσμου • Αγ. Νικολάου Φιλοπάππου • Αγ. Ιωάννου Βουλαγαμένης • Αγ. Παντελεήμονα Ιλισίων • Αγ. Βαρβάρας Δάφνη • Αγ. Αιμιλιανού Σκουζέ • Αγ. Γερασίμου Ιλισίων • Εκκλ. Λεούσιον Ίδρυμα «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ» Αιγίνης • Αγίου Μάρκου Ευγενικού Κάτω Πατήσια (έναντι Ιερού Ναού) • Αγίου Μελετίου Σεπολίων (έναντι Ιερού Ναού) • Αγίου Νικολάου Πευκακίων, Ζωοδόχου Πηγής και Καλλιδρομίου • Κοιμήσεως Θεοτόκου Τουρκοβουνίων (σε οικία) • Παναγίας Μαρμαρωτίσσης Χαλανδρίου (κάτωθι Ιερού Ναού) • Προφήτου Ηλίου Αγ. Παρασκευής (σε οικία) • Προφήτου Ηλίου Ριζοπόλεως (ισόγειο Ιερού Ναού) • Υψώσεως Τιμίου Σταυρού Κυψέλης • 7 Στέγες Αγάπης Γερόντων • Ενοριακό Πνευματικό και Φιλανθρωπικό Ίδρυμα «Ο Άγιος Δημήτριος» του Ι. Ναού Κηφισίας • 8 Σπίτια Γαλήνης • 3 Ενοριακές Εστίες Αγάπης Ιερών Ναών • Κοιμήσεως Θεοτόκου Ν. Ιωνίας

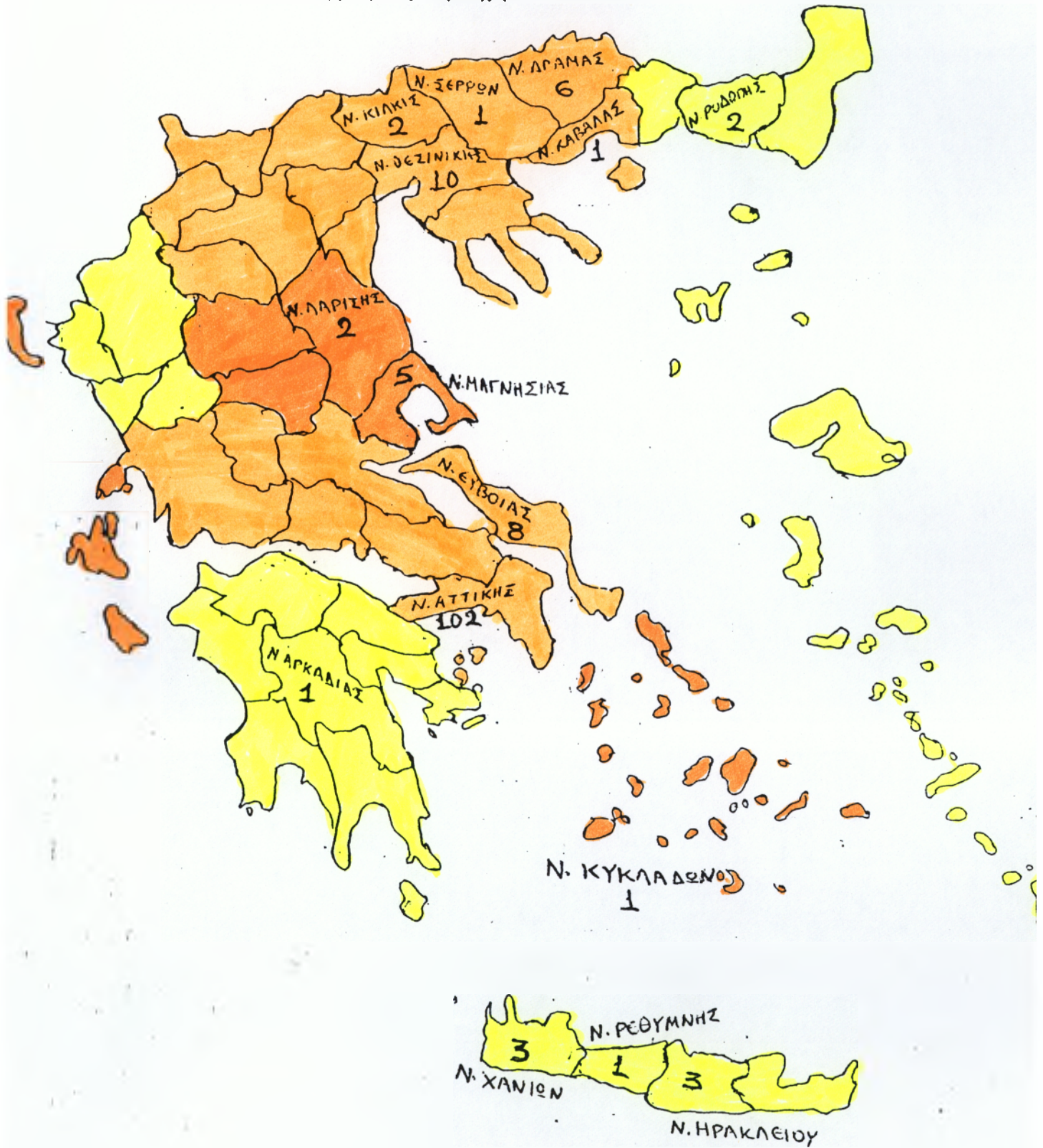
Νομοί	Αριθμός Εκκλησιαστικών Συσσιτίων	Εκκλησιαστικά Συσσίτια
Ν. Αττικής		<ul style="list-style-type: none"> - Αγίου Κων/νου Ν. Ιωνίας - Αγ. Γεωργίου Ηρακλείου • 5 Σπίτια Γαλήνης <ul style="list-style-type: none"> - Ι.Ν. Αγ. Σώστη Λεωφ. Συγγρού - Ι.Ν. Αγ. Παρασκευής Ν. Σμύρνης - Ι.Ν. Αγ. Αλεξάνδρου Παλαιού Φαλήρου - Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Π. Φαλήρου - Ι.Μ. Αγ. Τρύφονας Τερψιθέας • 6 Ενοριακά Κέντρα Προστασίας Γερόντων Ι.Ν. <ul style="list-style-type: none"> - Ευαγγελιστρίας - Αγ. Παντελεήμονος - Αγ. Δημητρίου Ν. Φαλήρου - Μεταμορφώσεως - Αγίου Βασιλείου - Αγ. Ελευθερίου • Ίδρυμα Προστασίας Υπερηλικών «Ο Άγιος Σπυρίδων» - Καλλιόπολη Πειραιά • 5 Στέγες Γερόνων Ι. Ναών <ul style="list-style-type: none"> - Ευαγγελιστρίας - Παμμ. Ταξιαρχών (Μάσχα) - Αγ. Αντωνίου - Παμμ. Ταξιαρχών (Παλαιός) • Αγ. Παύλου Ν. Σεπολίων
Ν. Αρκαδίας	1	<ul style="list-style-type: none"> • Εκκλησιαστικά συσσίτια στην Μεγαλόπολη
Ν. Δράμας	6	<ul style="list-style-type: none"> • 6 Τράπεζες Αγάπης «Αγία Βαρβάρα» σε ενορίες της πόλεως Δράμας
Ν. Ευβοίας	8	<ul style="list-style-type: none"> • 6 Σπίτια Γαλήνης Χριστού • Προσφορά φαγητού από 2 Ε.Φ.Τ.

Νομοί	Αριθμός Εκκλησιαστικών Συσσιτίων	Εκκλησιαστικά Συσσίτια
Ν. Ηρακλείου	3	<ul style="list-style-type: none"> • Εκκλησιαστικά Συσσίτια «Σπίτι Αγάπης» Ι. Μητροπόλεως Ναού Αγίου Μηνά • Συσσίτιο υπερηλίκων ενορίας Αγ. Τριάδος Ηρακλείου • Συσσίτιο Γερόντων «Ο Καλός Σαμαρείτης» ενορίας της του Θεού Σοφίας Ηρακλείου.
Ν. Θεσ/νίκης	10	<ul style="list-style-type: none"> • Ενοριακό Κέντρο Μητροπολιτικού Ναού Μεταμορφώσεως • 5 Εκκλησιαστικά Συσσίτια Ι. Ναών <ul style="list-style-type: none"> - Αγ. Γεωργίου Νεαπόλεως - Αγ. Ελευθερίου Σταυρουπόλεως - Αγ. Δημητρίου Συκεών - Αγ. Πάντων - Αγ. Αθανασίου Ευόσμου • 4 Εκκλησιαστικά συσσίτια Ι. Ναών Θεσσαλονίκης
Ν. Καβάλας	1	<ul style="list-style-type: none"> • Τράπεζα Αγάπης μεσημβρινού γεύματος
Ν. Κυκλάδων	1	<ul style="list-style-type: none"> • Ίδρυμα Αγάπης Ιερού Προσκυνημάτων Εκαντοπουλιανής Πάρου
Ν. Κιλκίς	2	<ul style="list-style-type: none"> • Εκκλησιαστικά συσσίτια κατ' οίκον στη Γουμένισσα • Εκκλησιαστικά συσσίτια κατ' οίκον σε Πολύκαστρο
Ν. Λαρίσης	2	<ul style="list-style-type: none"> • Εκκλησιαστικά συσσίτια Ιερών Ναών <ul style="list-style-type: none"> - Αγ. 40 Μαρτύρων - Αγ. Δημητρίου Λαρίσης
Ν. Μαγνησίας	5	<ul style="list-style-type: none"> • 5 Σπίτια Γαλήνης Χριστού Ι. Ναών Βόλου <ul style="list-style-type: none"> - Ευαγγελιστρίας - Αγ. Κων/νου - Αναλήψεως - Αγ. Δημητρίου - Μεταμορφώσεως

Νομοί	Αριθμός Εκκλησιαστικών Συσσιτίων	Εκκλησιαστικά Συσσίτια
Ν. Ρεθύμνης	1	• Εκκλησιαστικά συσσίτια Ιερού Ναού Αγ. Τεσσάρων Μαρτύρων
Ν. Ροδόπης	2	• 2 Εκκλησιαστικά συσσίτια
Ν. Σερρών	1	• Εκκλησιαστικό συσσίτιο Ι. Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Σερρών
Ν. Χανίων	3	• Εκκλησιαστικό συσσίτιο Αγίου Χαλαμπους Χανίων • Εκκλησιαστικό συσσίτιο Εισοδίων της Θεοτόκου Χανίων • Εκκλησιαστικό συσσίτιο Αγίου Νεκταρίου Χανίων

Από τον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι ο Νομός Αττικής προσφέρει την πιο αναπτυγμένη ανοικτή προστασία διοργανώνοντας 102 εκκλησιαστικά συσσίτια, ενώ οι υπόλοιποι Νομοί έχουν ελάχιστα συσσίτια, εκτός από το Νομό Θεσ/νίκης που διαθέτει 10. Επίσης σε 36 Νομούς δεν έχει επεκταθεί ο θεσμός αυτός. Στον παρακάτω πίνακα 3.4 βλέπουμε τον συνολικό αριθμό των εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή. Παρατηρούμε ότι η Στερεά Ελλάδα καταλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό 74,3% με αριθμό συσσιτίων 110. Το ποσοστό αυτό της Στερεάς Ελλάδας οφείλεται στον αριθμό των συσσιτίων του Νομού Αττικής, ενώ οι περιφέρειες που δεν οργανώνουν εκκλησιαστικά συσσίτια είναι αυτές του Ανατολικού Αιγαίου, των Επτανήσων και της Ηπείρου. Στο διάγραμμα 3.4 παρατηρούμε την σχηματική απεικόνιση του αντίστοιχου πίνακα (Βλέπε Χάρτη 3.2).

Χάρτης 3.2: Κατανομή των εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή.

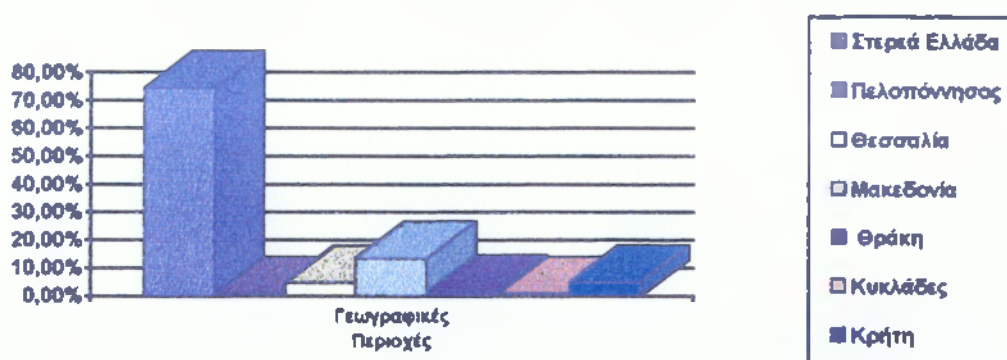

Πίνακας 3.4: Αριθμός εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή

Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός εκκλησιαστικών συσσιτίων	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα	110	74,3%
Πελοπόννησος	1	0,7%
Θεσσαλία	7	4,7%
Μακεδονία	20	13,5%
Θράκη	2	1,4%
Κυκλάδες	1	0,7%
Κρήτη	7	4,7%
ΣΥΝΟΛΟ	148	100%

Πηγή: Βλέπε πίνακα 3.3

Διάγραμμα 3.4: Απεικόνιση του ποσοστού των εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή

Στην εκπλήρωση του έργου της ανοικτής περίθαλψης σημαντικό ρόλο παίζει το εθελοντικό προσωπικό, το οποίο εργάζεται με αγάπη, ενθουσιασμό, χαρά και ικανοποίηση παρέχοντας βοήθεια

στα ηλικιωμένα ή άπορα άτομα¹⁶. Επίσης στις αρμοδιότητες του εθελοντικού προσωπικού ανήκει και η ανεύρεση εκείνων των ατόμων της τρίτης ηλικίας που έχουν μεγάλη ανάγκη¹⁷.

Οι παροχές της Εκκλησίας όπως είναι η οικονομική ή υλική βοήθεια δεν μπορούν να εκτιμηθούν στις πραγματικές διαστάσεις τους, διότι δεν υπάρχουν στοιχεία αλλά και γιατί προσφέρονται όχι με καθορισμένα προγράμματα αλλά όταν και όπου παρουσιαστεί ανάγκη¹⁸. Ένα παράδειγμα του αξιόλογου έργου που διοργανώνει η Εκκλησία σχετικά με την ανοικτή προστασία αποτελεί η Αρχιεπισκοπή Αθηνών, η οποία το 1995 πρόσφερε στα 55 Κ.Ε.Α. που διαθέτει και στις Στέγες Γερόντων 650.000 μερίδες φαγητού σε 1771 άτομα αξίας 650.000.000 δραχμών¹⁹.

¹⁶ Ν. Λογιάδης, ο.π., σελ. 22.

¹⁷ Σ. Καρπάθιος ο.π., σελ. 26.

¹⁸ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 226.

¹⁹ Έκδοση Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών Χριστιανικής Αλληλεγγύης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΟΙ ΠΑΡΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Σημαντικό έργο ασκεί η Εκκλησία προς την οικογένεια μέσω διαφόρων παροχών. Συνήθως πρόκειται για οικονομική ενίσχυση προς τα παιδιά και ειδικότερα των πολυτέκνων οικογενειών. Η προσφορά αυτή περιλαμβάνει:

- Φοιτητικά επιδόματα και προικοδοτήσεις
- Βοήθεια προς την Μητρότητα
- Γενικότερη βοήθεια προς τις πολύτεκνες οικογένειες

Οι παροχές αυτές προσφέρονται είτε οργανωμένα από τις διάφορες Μητροπόλεις, είτε ατομικά από τους εκπροσώπους της Εκκλησίας στα πλαίσια της ενορίας. Στην περίπτωση αυτή η βοήθεια αυτή σε όλη της την έκταση είναι δύσκολο να εντοπιστεί επειδή τις περισσότερες φορές χορηγείται χωρίς προγραμματισμό και με βάση τις υπάρχουσες ανάγκες.

4.1 Φοιτητικά επιδόματα και προικοδοτήσεις

Η Εκκλησία θέλοντας να βοηθήσει τους άπορους φοιτητές των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.) ή Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.), καθώς και τους ιατροδικαστές, τους παρέχει επιδόματα μηνιαία ή κατ' έτος. Η οικονομική αυτή βοήθεια χορηγείται επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις και σε αριστούχους μαθητές. Οι προϋποθέσεις αυτής της παροχής είναι συνήθως η οικονομική κατάσταση της εν λόγω οικογένειας καθώς και οι σπουδαστικές τους επιδόσεις. Οι πόροι των παροχών αυτών προέρχονται από προσφορές των Μητροπολιτών, από τα φιλόπρωχα ταμεία καθώς

επίσης και από τα έσοδα των κληροδοτημάτων που διαχειρίζεται η Εκκλησία ύστερα από την παραχώρηση της προσφοράς τους από τους πιστούς.

Συγκεκριμένα, οι Μητροπόλεις που προσφέρουν τέτοιου είδους βοήθεια είναι συνολικά 22. Η Ιερά Μητρόπολη Αττικής προσφέρει βοήθεια στους φοιτητές της Ιεράς Μητρόπολης, ενισχύει άπορους φοιτητές Ανωτάτων Σχολών και σπουδαστές και ακόμη μέσω του ιδρύματος «Άγιος Δημήτριος» του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Κηφισίας, χορηγεί υποτροφίες σπουδαστών ημεδαπής και αλλοδαπής.

Η Ιερά Μητρόπολη Χίου, Ψαρρών και Οινουσσών μέσω της Ιεράς Νέας Μονής Χίου χορηγεί δύο υποτροφίες σε φοιτητές Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι.. Το ίδρυμα επίσης «Παναγιώτου και Μελλομένης Γεωργιλή» προσφέρει επί του παρόντος -με προοπτική σημαντικής αύξησης του αριθμού με αλλαγή του καταστατικού του- μία υποτροφία σε φοιτητή ή φοιτήτρια Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. καταγόμενο από την Καρδαμύλη Χίου. Ακόμη το ίδρυμα «Μαργαρώνη», του οποίου προεδρεύει ο οικείος Μητροπολίτης, προσφέρει μία υποτροφία στους φοιτητές που κατάγονται από Βροντάδου Χίου. Ο βασικός λόγος παροχής της οικονομικής αυτής βοήθειας, εκτός φυσικά από την οικονομική κατάσταση της οικογένειας και τις επιδόσεις των παιδιών στα μαθήματα, είναι η καταγωγή τους από την Χίο.

Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Λευκάδος και Ιθάκης με βάση το ταμείο των σπουδαζόντων νέων που διαθέτει, προσφέρει οικονομικά βοηθήματα σε 10 παιδιά κατά μέσο όρο τον χρόνο. Το χρηματικό αυτό βοήθημα (κατά κανόνα έκτακτο) κυμαίνεται από 15.000 έως 20.000 δραχμές κατά περίπτωση, ανάλογα βέβαια και με τις ανάγκες.

Η Ιερά Μητρόπολη Μεσσηνίας παρέχει επιδόματα σε φοιτητές όλων των κλάδων της επιστήμης κατά προτίμηση όμως σε άπο-

ρους και φιλομαθείς. Κάθε έτος επιδοτούνται έως και 50 φοιτητές με το ποσό των 2.000.000 δραχμών περίπου.

Η Ιερά Μητρόπολη Σύρου, Τήνου, Ανδρου, Κέας και Μήλου προσφέρει βοήθεια μέσω του ιδρύματος «ΔΩΡΟΘΕΕΙΟ», το οποίο παραχωρεί ετησίως δύο υποτροφίες σε σπουδαστές της Σύρου και της Μυκόνου, με το ποσό των 200.000 δραχμών η κάθε μία. Υποτροφίες χορηγεί επίσης και το Ιερό Πανελλήνιο Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας Τήνου από το θαυματουργικό εικόνισμα του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου «Μεγαλόχαρης». Επίσης προσφέρονται και ετήσια φοιτητικά επιδόματα.

Ενώ η Ιερά Μητρόπολη Λάμπης και Σφακίων παρέχει μηνιαία χρηματική επιχορήγηση σε 25 μαθητές εκκλησιαστικών σχολών. Επίσης, η Ιερά Μητρόπολη Ζακύνθου δίδει υποτροφίες μέσω του Ευαγούς Ταμείου Μ. Χρυσοστόμου του Α' (1934-1957) σε άπορους φοιτητές Α.Ε.Ι. που διακρίνονται για το ήθος τους και την επίδοσή τους στις σπουδές. Οι πόροι προέρχονται από προσφορές του Μητροπολίτου και των πιστών.

Η Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης προσφέρει υποτροφίες σε φοιτητές μέσω του Κοινωφελούς ιδρύματος «Ο Άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής», ενώ η Ιερά Μητρόπολη Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας παρέχει υποτροφίες μέσω του ιδρύματος με την επωνυμία «Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ».

Η Ιερά Μητρόπολη Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενού, Ταρσού και Πολυφέγγους προσφέρει υποτροφίες στους φοιτητές μέσω του Ταμείου Βοηθείας Σπουδαστών που διαθέτει. Η Ιερά Μητρόπολη Καλαβρύτων και Αιγιαλείας παρέχει υποτροφίες μέσω του εκκλησιαστικού ιδρύματος υποτροφιών που διαθέτει καθώς και από τις υποτροφίες του Χρήστου Α. Πορετσάνου και του Γεωργίου και Αγγελικής Σκούρα.

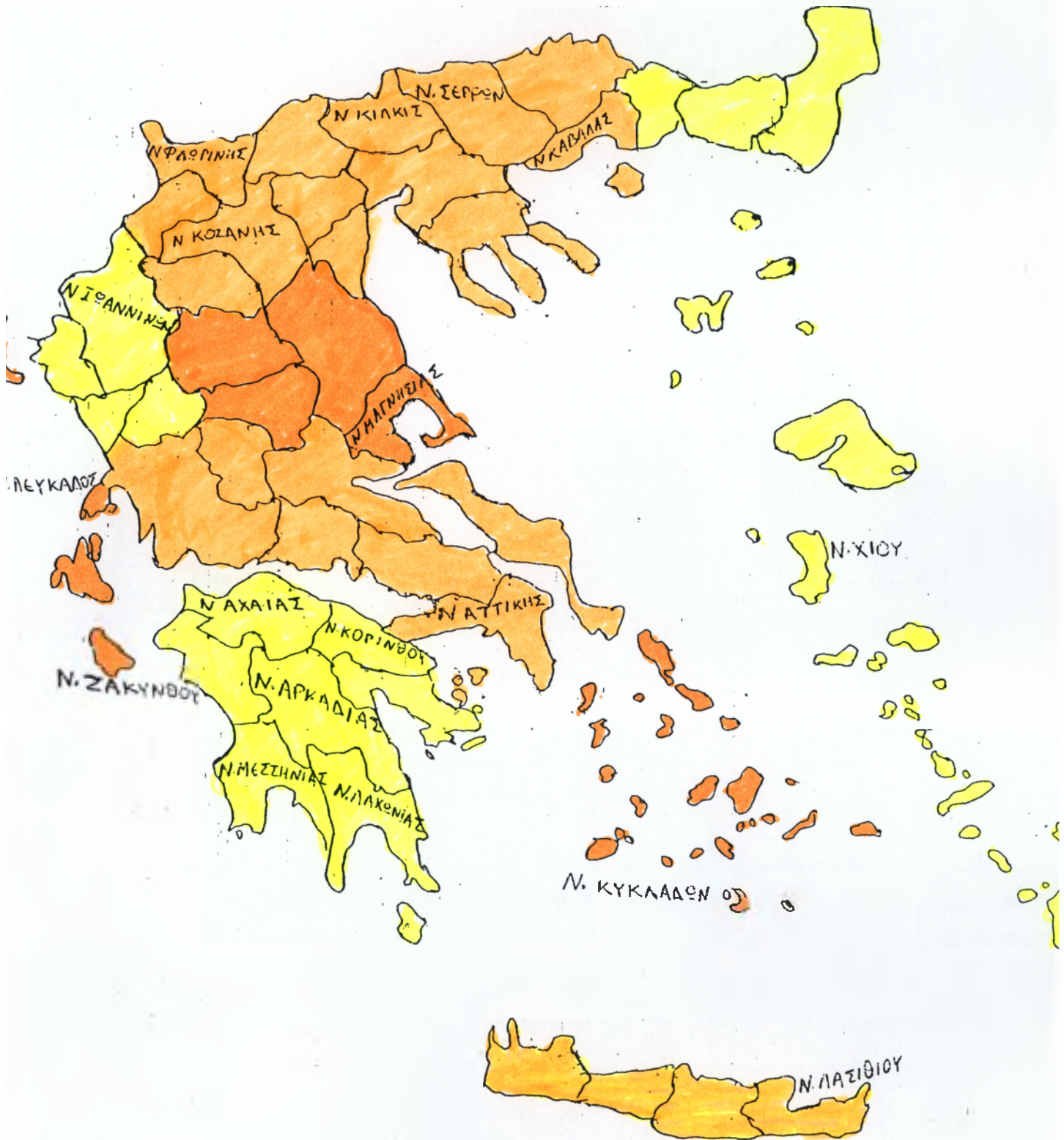
Η Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων χορηγεί υποτροφίες πανεπιστημιακών και μεταπτυχιακών σπουδών. Η Ιερά Μητρόπολη Θήρας, Αμοργού και Νήσων προσφέρει μέσω του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου οικονομική ενίσχυση σε φοιτητές των Α.Ε.Ι. καθώς και στους αριστούχους μαθητές.

Η Ιερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως με την βοήθεια του οικείου Μητροπολίτου προσφέρει χρηματική ενίσχυση σε φοιτητές πολυτέκνων οικογενειών. Για τον σκοπό αυτόν έχουν ήδη κατατεθεί μέχρι σήμερα 800 βιβλιάρια των 10.000, 20.000, 50.000, 100.000 και 200.000 δραχμών. Όμως η βοήθεια αυτή δεν περιορίζεται μόνο σε φοιτητές αλλά προσφέρεται και για άλλες ανάγκες, όπως είναι εκείνες των πολυτέκνων οικογενειών.

Η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και Αλμυρού προσφέρει μηνιαία οικονομική ενίσχυση σε ιεροσπουδαστές και φοιτητές μέσω του Ταμείου υποτροφιών που διαθέτει. Μέσω του ταμείου αυτού παρέχει υποτροφίες και η Ιερά Μητρόπολη Γουμενίσσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου. Η Ιερά Μητρόπολη Πέτρας παρέχει με τη σειρά της υποτροφίες μέσω του Γενικού Φιλοπτώχου Ταμείου, όπως και η Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης σε άπορους φοιτητές και ιεροσπουδαστές.

Η Ιερά Μητρόπολη Παροναξίας προσφέρει οικονομική βοήθεια σε ιεροσπουδαστές μέσω του Ταμείου Αγάπης που διαθέτει στη Νάξο. Τέλος, οικονομική ενίσχυση σε άπορους φοιτητές χορηγούν η Ιερά Μητρόπολη Μονεμβασιάς και Σπάρτης, η Ιερά Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης καθώς και η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου. Τα φοιτητικά αυτά επιδόματα ή η οικονομική βοήθεια παρουσιάζονται στον πίνακα 4.1, η ταξινόμησή τους δε έχει γίνει κατά Νομό (Βλέπε Χάρτη 4.1).

Χάρτης 4.1: Κατανομή των περιοχών που προσφέρουν επιδόματα στους φοιτητές ή μαθητές.

Πίνακας 4.1: Επιδόματα Φοιτητών - Μαθητών κατά Νομό.

Νομοί	Επιδόματα
Ν. Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο Υποτροφιών της Ι. Μ. Αττικής • Ίδρυμα «Άγιος Δημήτριος» • Υποτροφίες από το Γ.Φ.Τ. της Ι.Μ. Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης
Ν. Αρκαδίας	<ul style="list-style-type: none"> • Βοηθήματα - βιβλιάρια από τον Μητροπολίτη Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
Ν. Αχαΐας	<ul style="list-style-type: none"> • Εκκλησιαστικό ίδρυμα υποτροφιών Ι.Μ. Καλαβρύτων και Αιγιαλείας • Υποτροφίες Χρήστου Α. Παρετσάνου • Υποτροφίες Γεωργίου και Αγγελικής Σκούρα
Ν. Ζακύνθου	<ul style="list-style-type: none"> • Ευαγές Ταμείο Υποτροφιών Μ. Χρυσοστόμου
Ν. Ιωαννίνων	<ul style="list-style-type: none"> • Χορήγηση υποτροφιών της Ι.Μ. Ιωαννίνων
Ν. Καβάλας	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο Εκκλησιαστικών Υποτροφιών Ι.Μ. Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου
Ν. Κιλκίς	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο υποτροφιών Ι.Μ. Γουμενίσσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου
Ν. Κοζάνης	<ul style="list-style-type: none"> • Υποτροφίες φοιτητών - ιεροσπουδαστών Ι.Μ. Σισανίου και Σιατίστης
Ν. Κορίνθου	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο Βοηθείας Σπουδαστών Ι.Μ. Κορίνθου, Σικυώνος, Τεμεννού, Ταρσού και Πολυφέγγους
Ν. Κυκλάδων	<ul style="list-style-type: none"> • «ΔΩΡΟΘΕΕΙΟΝ» ίδρυμα υποτροφιών σπουδαστών Σύρου και Μυκόνου • Επιδόματα φοιτητών Ι.Μ. Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου • Ιερό Πανελλήνιο Ίδρυμα Ευαγγελιστρίας Τήνου • Ταμείο Αγάπης Νάξου • Υποτροφίες από το Γ.Φ.Τ. Ι.Μ. Θήρας, Αμοργού και Νήσων
Ν. Λακωνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Υποτροφίες φοιτητών Ι.Μ. Μονεμβασιάς και Σπάρτης
Ν. Λασιθίου	<ul style="list-style-type: none"> • Υποτροφίες από το Γ.Φ.Τ. Ι.Μ. Πέτρας
Ν. Λευκάδος	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο Σπουδαζόντων Νέων Ι.Μ. Λευκάδος και Ιθάκης
Ν. Μαγνησίας	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο υποτροφιών Ι.Μ. Δημητριάδος και Αλμυρού

Νομοί	Επιδόματα
Ν. Μεσσηνίας	• Οικονομική ενίσχυση του Σεβ. Χρυσοστόμου της Ι.Μ. Μεσσηνίας
Ν. Σερρών	• Κοινωφελές ίδρυμα Ι.Μ. Σερρών και Νιγρίτης «Ο ΑΓΙΟΣ ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ
Ν. Φλωρίνης	• Εκκλησιαστικό Ίδρυμα σπουδαζούσης Νεότητας «ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ»
Ν. Χίου	• Ίδρυμα υποτροφιών της Ιεράς Μονής Χίου • Ίδρυμα Παναγιώτου και Μελλομένης Γεωργιλή • Ίδρυμα Μαργαρώνη

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Η Εκκλησία προσφέρει επίσης προικοδοτήσεις σε κορίτσια συνήθως πολύτεκνων οικογενειών έτσι ώστε να τα αποκαταστήσει βοηθώντας τα στο καινούργιο τους οικογενειακό ξεκίνημα. Τα κορίτσια προκειμένου να εισπράξουν την οικονομική αυτή ενίσχυση πρέπει να είναι άπορα ή ορφανά ή να έχουν στην οικογένειά τους αναπήρους με βαθμό αναπηρίας μεγαλύτερο του 67%. Οφείλουν επίσης να προσκομίζουν κατά την είσπραξη της προικοδοτήσεως πιστοποιητικό του γάμου τους.

Οι Μητροπόλεις που παρέχουν αυτού του είδους την βοήθεια είναι 11. Συγκεκριμένα η Ιερά Μητρόπολη Σύρου, Τήνου, Ανδρου, Κέας και Μήλου προσφέρει προικοδοτήσεις σε όσα κορίτσια πρόκειται να παντρευτούν, τα οποία πληρούν τις προϋποθέσεις προσφέροντάς τους το ποσό των 50.000 δραχμών σε κάθε ένα.

Η Ιερά Μητρόπολη Μεσσηνίας προσφέρει προικοδοτήσεις από τα κληροδοτήματα «ΛΕΛΑΣ ΜΑΝΩΛΕΑ», «ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΕΙΟΥ» και «ΛΑΓΩΝΙΚΑΚΕΙΟΥ» σε 25 περίπου κορίτσια κατ' έτος. Το προικοδοτούμενο ποσό ανέρχεται στις 400.000 δραχμές. Η Ιερά Μητρόπολη Αττικής προσφέρει προικοδοτήσεις με βάση το

ταμείο που διαθέτει στα κορίτσια του «Λυρείου» ιδρύματος ενώ, η Ιερά Μητρόπολη Χίου, Ψαρών και Οινουσσών δεν προσφέρει προικοδοτήσεις με την έννοια της λέξεως, αλλά αναλόγως των εμφανιζομένων περιπτώσεων οικονομικής αδυναμίας χορηγεί οικονομική ενίσχυση από το Γ.Φ.Τ. της Μητροπόλεως. Συνήθως προσφέρονται 3 έως 4 οικονομικά βοηθήματα κατ' έτος.

Η Ιερά Μητρόπολη Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενού, Ταρσού και Πολυφέγγους χορηγεί προικοδοτήσεις μέσω του ιδρύματος «Άγιοι Ακύλας και Πρίσκιλλα». Η Ιερά Μητρόπολη Περιστερίου προσφέρει προικοδοτήσεις μέσω του ιδρύματος «ΗΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟΝ» αποκαταστάσεως απόρων κοριτσιών, καθώς και μέσω οικονομικών βοηθημάτων που παρέχει η Μητρόπολη. Η Ιερά Μητρόπολη Νέας Ιωνίας και Νέας Φιλαδέλφειας προσφέρει οικονομική βοήθεια στα άπορα κορίτσια μέσω του ταμείου προικοδοτήσεως που διαθέτει ενώ η Ιερά Μητρόπολη Μεσογαίας και Λαευρεωτικής χορηγεί κάθε έτος 50 και περισσότερες προικοδοτήσεις σε άπορα κορίτσια. Ο συνολικός αριθμός των κοριτσιών που έλαβαν οικονομική ενίσχυση είναι 1095.

Η Ιερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως προσφέρει προικοδοτήσεις μέσω των εισφορών του Μητροπολίτου αλλά και των πιστών. Μέχρι σήμερα έχουν διατεθεί για τον σκοπό αυτό 600 βιβλιάρια προικοδοτήσεων με το σκοπό των 10.000, 20.000 και 50.000 δραχμών. Επίσης προικοδοτήσεις στα άπορα κορίτσια προσφέρει και η Ιερά Μητρόπολη Γρεβενών.

Τέλος, η Ιερά Μητρόπολη Αιτωλίας και Ακαρνανίας χορηγεί προικοδοτήσεις κοριτσιών μέσω του ιδρύματος «ΘΕΟΚΛΗΤΕΙΟΝ». Το ίδρυμα αυτό έχει σκοπό να προσφέρει 10 γαμήλια βοηθήματα ποσού 1.000.000 δραχμών σε κάθε μία από τις ισάριθμες κοπέλες πολύτεκνων οικογενειών, οι οποίες ανήκουν στην περιφέρεια της Μητροπόλεως και έχουν τελέσει το γάμο τους τον προηγούμενο χρόνο.

Οι πόροι του ιδρύματος προέρχονται από τον Μητροπολίτη, ο οποίος έκανε δωρεά 50.000.000 δραχμών. Το ίδρυμα λειτουργεί δύο χρόνια και κατά τη διάρκεια του 1996 πρόσφερε 20 βιβλιάρια καταθέσεων με το ποσό του 1.000.000 δραχμών το κάθε ένα, σε ισάριθμες κοπέλες πολυτέκνων οικογενειών από όλη την Αιτωλ/νία, οι οποίες τέλεσαν τους γάμους τους τα δύο τελευταία χρόνια. Οι προικοδοτήσεις που δίνουν οι Μητροπόλεις στα άπορα κορίτσια παρουσιάζονται στον πίνακα 4.2, έχουν δε καταταχθεί κατά Νομό.

Πίνακας 4.2: Προικοδοτήσεις απόρων - ορφανών κοριτσιών κατά Νομό.

Νομοί	Προικοδοτήσεις κοριτσιών
Ν. Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> • Ταμείο της Ι.Μ. Αττικής • «ΗΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟΝ» ίδρυμα αποκαταστάσεως απόρων κοριτσιών • Προικοδοτήσεις απόρων κοριτσιών Ι.Μ. Περιστερίου • Ταμείο Προικοδοτήσεως Ι.Μ. Νέας Ιωνίας και Νέας Φιλαδέλφειας • Προικοδοτήσεις κοριτσιών Ι.Μ. Μεσογείων και Λαυρεωτικής
Ν. Αιτωλνίας	<ul style="list-style-type: none"> • «ΘΕΟΚΛΗΤΕΙΟΝ» ίδρυμα προικοδοτήσεων
Ν. Αρκαδίας	<ul style="list-style-type: none"> • Προικοδοτήσεις Ι.Μ. Γόρτυνος και Μεγαλοπόλεως
Ν. Γρεβενών	<ul style="list-style-type: none"> • Προικοδοτήσεις Ι.Μ. Γρεβενών
Ν. Κορίνθου	<ul style="list-style-type: none"> • Ίδρυμα προικοδοτήσεων «Άγιος Ακύλας και Πρίσκιλλα»
Ν. Κυκλάδων	<ul style="list-style-type: none"> • Προικοδοτήσεις Ι.Μ. Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου
Ν. Μεσσηνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Κληροδότημα «ΛΕΛΑΣ ΜΑΝΩΛΕΑΣ» • Κληροδότημα «ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΕΙΟ» • Κληροδότημα «ΛΑΓΩΝΙΚΑΚΕΙΟΝ»
Ν. Χίου	<ul style="list-style-type: none"> • Προικοδοτήσεις κοριτσιών από το Γ.Φ.Τ. της Ι.Μ. Χίου, Ψαρών και Οινουσσών

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

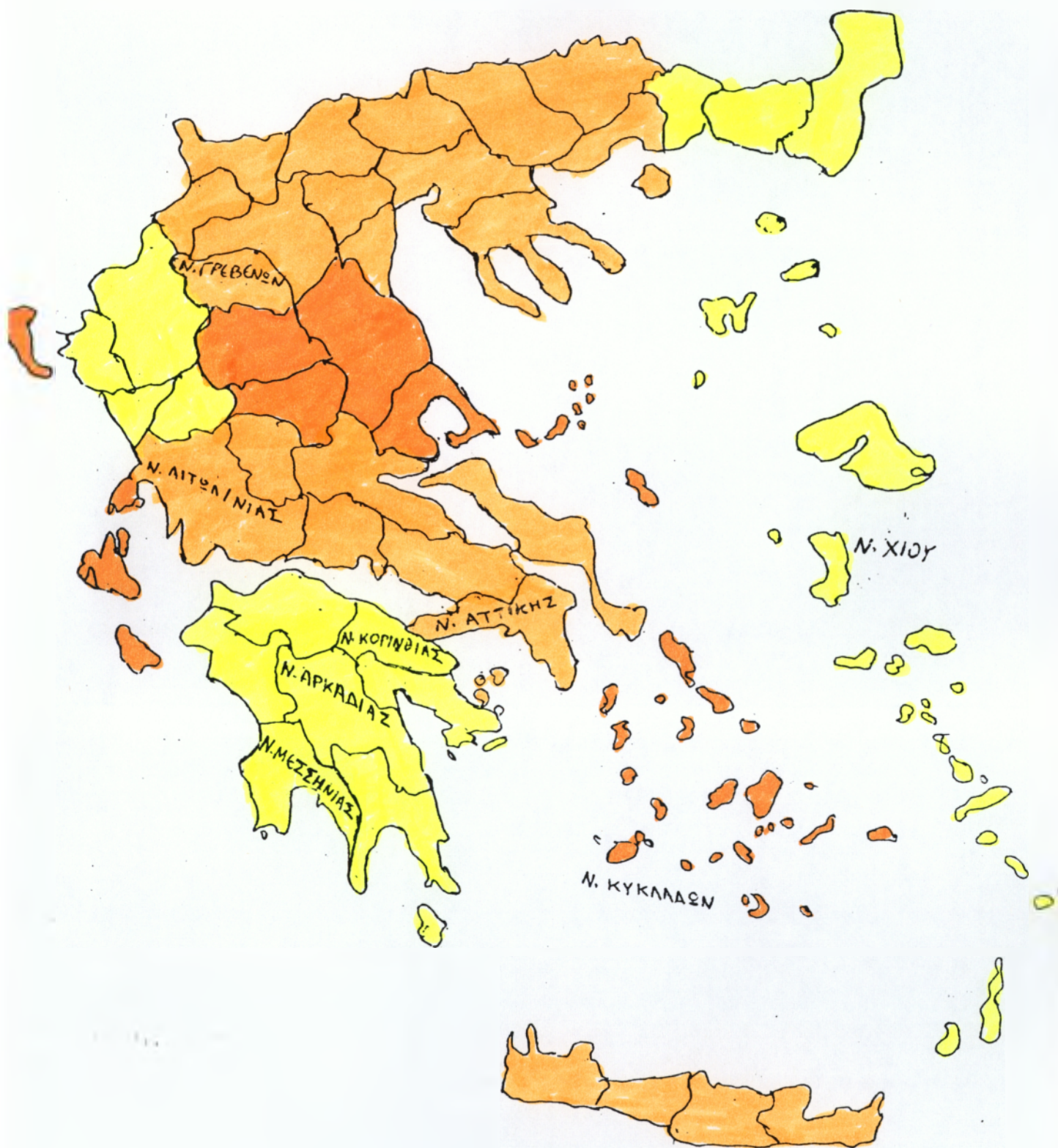
Στον παρακάτω πίνακα 4.3 παρέχεται μία συγκεντρωτική εικόνα των επιδομάτων και των προικοδοτήσεων που προσφέρει η Εκκλησία κατά γεωγραφική περιοχή (Βλέπε Χάρτη 4.2). Από τον πίνακα αυτό παρατηρούμε ότι η Πελοπόννησος διαθέτει 12 οικονομικές προσφορές κατέχοντας το μεγαλύτερο ποσοστό της οικονομικής βοήθειας δηλαδή το 28,6%. Ακολουθεί η Στερεά Ελλάδα με 9 προσφορές και ποσοστό 21,4%, ενώ οι Κυκλάδες και η Μακεδονία έχουν 6 οικονομικές προσφορές, κατέχοντας ποσοστό 14,3%. Η περιοχή της Θράκης δεν διαθέτει σε οργανωμένη βάση ανάλογη οικονομική βοήθεια. Στο διάγραμμα 4.3 αναπαριστάνεται η σχετική σχηματική απεικόνιση.

Πίνακας 4.3: Συνολικός αριθμός επιδομάτων - προικοδοτήσεων κατά Γεωγραφική περιοχή.

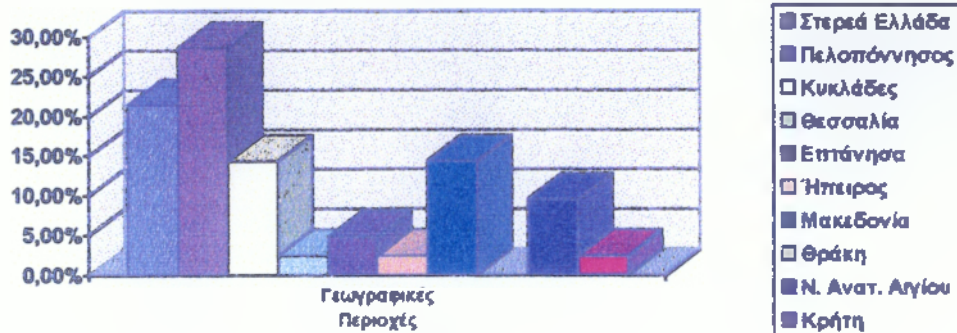
Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός Επιδομάτων	Αριθμός Προικοδοτήσεων	Συνολικός Αριθμός	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα	3	6	9	21,4%
Πελοπόννησος	7	5	12	28,6%
Κυκλάδες	5	1	6	14,3%
Θεσσαλία	1	-	1	2,4%
Επτάνησα	2	-	2	4,7%
Ήπειρος	1	-	1	2,4%
Μακεδονία	5	1	6	14,3%
Θράκη	-	-	-	-
Ν. Ανατ. Αιγίου	3	1	4	9,5%
Κρήτη	1	-	1	2,4%
ΣΥΝΟΛΟ	28	14	42	100%

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996.

Χάρτης 4.2: Σχηματική απεικόνιση των περιοχών που παρέχουν προικοδοτήσεις κοριτσιών.

Διάγραμμα 4.3: Απεικόνιση του συνολικού ποσοστού της οικονομικής ενίσχυσης των παιδιών κατά Γεωγραφική περιοχή

4.2 Βοήθεια προς την Μητρότητα

Απέναντι στο ζήτημα της Μητρότητας η Εκκλησία δεν έχει κάποιο ειδικό και εκτεταμένο πρόγραμμα. Εκτός από τους βρεφικούς και παιδικούς σταθμούς που εξυπηρετούν τις ανάγκες της εργαζόμενης μητέρας, η βοήθεια της συνήθως παρέχεται όταν παρουσιαστεί κάποιο πρόβλημα. Η παρέμβασή της αυτή γίνεται με κάθε μέσο που διαθέτει.

Η βοήθεια αυτή μεταφράζεται ως εξής: Στον Νομό Αττικής, η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών βοηθά μονογονεϊκές οικογένειες προσφέροντάς τους οικονομική βοήθεια, βοήθεια εισαγωγής των παιδιών σε παιδικούς σταθμούς, ηθική στήριξη και ότι άλλο θα μπορούσαν να χρειαστούν. Στο Νομό Δωδεκανήσου η Ιερά Μητρόπολη Λέρου, Καλύμνου και Αστυπάλαιας λειτουργεί το «Σπίτι της Ραχήλ», το οποίο προστατεύει και παρέχει ιατρική περίθαλψη σε άγαμες μητέρες. Επίσης, στο Νομό Καβάλας, η Ιερά Μητρόπολη Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου στο Εκκλησιαστικό Ίδρυμα Αρωγής του παιδιού εκτός από τον βρεφικό και παιδικό σταθμό εργαζομένων από-

ρων επιτόκων, παρέχει δωρεάν περίθαλψη παιδιών καθώς και κέντρο προστασίας της μητρότητας.

Επίσης στο Νομό Θεσ/νίκης, η Ιερά Μητρόπολη Κασσανδρείου διαθέτει ένα Εκκλησιαστικό ίδρυμα Παιδαγωγικών και Κοινωνικών Εφαρμογών με την επωνυμία «Ο Ευαγγελιστής Μάρκος» που βρίσκεται στη Θέρμη Θεσ/νίκης. Το ίδρυμα αυτό έχει σκοπό την προστασία της Μητρότητας καθώς επίσης και την προστασία της άγαμης μητέρας και του παιδιού. Το εν λόγω ίδρυμα επιδιώκει να μην οδηγείται η μητέρα σε έκτρωση (πρακτική απέναντι στην οποία η θέση της Εκκλησίας είναι αντίθετη θεωρώντας το έμβρυο ως ολοκληρωμένο άτομο). Φιλοξενεί επίσης, εκτός από τις άγαμες μητέρες, γυναίκες ανύπαντρες κακοποιημένες που ζουν σε προβληματικό οικογενειακό περιβάλλον μαζί με τα παιδιά τους. Το ίδρυμα διαθέτει για την προστασία των αγάμων μητέρων ξενώνα με 10 δωμάτια, στα οποία μπορούν να φιλοξενηθούν έως και δύο κοπέλες, όταν υπάρχει ανάγκη. Αυτό όμως συμβαίνει σε ελάχιστες περιπτώσεις. Συνήθως φιλοξενούνται 4 έως 7 κοπέλες τακτικά και 2 έως 3 βρέφη. Ο ξενώνας του Αγίου Μάρκου ονομάζεται «Το σπίτι της Μαρίας».

Επομένως, κάθε κοπέλα που καταφεύγει στο ίδρυμα έχει δωρεάν συμπαράσταση σε ότι χρειαστεί. Προσφέρει στέγη, διατροφή, ιατρική περίθαλψη, ρουχισμό και οικογενειακή θαλπωρή. Ακόμη γίνεται προσπάθεια να ξαναβρεί η απογοητευμένη μητέρα την ηρεμία της, ώστε να ξεπεράσει την τραγική θέση που βρέθηκε απομακρυσμένη από το κοινωνικό περίγυρο. Προσπαθεί να επικοινωνήσει με τον πατέρα του παιδιού, ώστε αυτός να αποδεχτεί το παιδί. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, βοηθάει τη μητέρα στην ανατροφή του παιδιού της.

Δεν υπάρχει κάποιο χρονικό όριο παραμονής των μητέρων στο ίδρυμα. Έτσι μπορούν αυτές να μείνουν μέχρι να ξεπεράσουν τα

προβλήματά τους, να ορθοποδήσουν για μην βρεθούν στο περιθώριο του κοινωνικού συνόλου. Γι' αυτό πολλές φορές εκτός από βρέφη φιλοξενούνται και παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Συνήθως όμως η μητέρα μένει μέχρι να βρει δουλειά και να μπορεί να αναλάβει τις ευθύνες απέναντι στο παιδί της. Επίσης, σε περιπτώσεις ανήλικων κοριτσιών ή γυναικών με προβληματική διανοητική κατάσταση το παιδί με την φροντίδα του ιδρύματος δίνεται για υιοθεσία, πάντοτε όμως με την συγκατάθεση της μητέρας. Οι πόροι του ιδρύματος προέρχονται από τον μισθό του πατέρα Κων/νου Πλευράκη που είναι και ο Αρχιερατικός Επίτροπος του Ιδρύματος, την εργασία της πρεσβυτέρας, από μικρές δωρεές πιστών και τα έσοδα από τα κεριά του παρεκκλησιού. Αξιόλογη βοήθεια σε αυτή την προσπάθεια παρέχει ο δήμος Θεσ/νίκης, ο οποίος προμηθεύει το καθημερινό φαγητό από Δευτέρα ως Παρασκευή για τα άτομα του ξενώνα. Το φαγητό προέρχεται από τον παιδικό σταθμό «Φωκάς».

Απώτερος στόχος του ιδρύματος είναι να εξελιχθεί σε ένα ερευνητικό κέντρο για το κοινωνικό έργο, μελετώντας την κοινωνική, εθνική, κοσμική και εκκλησιαστική πραγματικότητα, ώστε η δράση της να επεκταθεί και να διακονήσει πολλές και άλλες περιοχές του εκκλησιαστικού και κοινωνικού χώρου. Όμως προς το παρόν η προσαπία της μητρότητας είναι ο βασικότερος στόχος καθώς επίσης και η δημιουργία βρεφικού σταθμού αλλά και η εξασφάλιση μόνιμων οικονομικών πόρων. Η οργανωμένη βοήθεια της Εκκλησία δεν περιρίζεται σ' αυτούς τους νομούς, αφού όταν παρουσιαστεί ανάγκη όλες οι Μητροπόλεις παρέχουν οικονομική βοήθεια ή ότι άλλο χρειαστούν.

4.3 Βοήθεια προς τις Πολύτεκνες Οικογένειες

Η Εκκλησία αρωγός κάθε προβλήματος προσπαθεί να συμπαρασταθεί στις πολυάριθμες ανάγκες που αντιμετωπίζει η πολύτεκνη οικογένεια καθώς επίσης και σε κάθε οικογένεια που βρίσκεται σε ανάγκη. Έτσι, εκτός από τα φοιτητικά επιδόματα και τις προικοδοτήσεις που συνήθως στο μεγαλύτερο ποσοστό χορηγούνται στα παιδιά των πολυτέκνων οικογενειών, παρέχει και μία οργανωμένη βοήθεια, χωρίς κάποιο γενικό πρόγραμμα. Η βοήθεια αυτή που προσφέρεται από τις Μητροπόλεις ή μέσω των ενοριών παρέχεται ανάλογα με τις υπάρχουσες ανάγκες. Η βοήθεια αυτή συνήθως είναι οικονομική αλλά πολλές φορές προσφέρεται και με άλλες μορφές όπως είναι τα εκκλησιαστικά συσσίτια, τα τρόφιμα ή ο ρουχισμός.

Έτσι, οι Μητροπόλεις που παρέχουν βοήθεια στις πολύτεκνες οικογένειες είναι η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, η οποία στο Νομό Αττικής προσφέρει οικονομική βοήθεια σε αυτές που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες. Όμως η βοήθεια αυτή προσφέρεται και σε άλλες οικογένειες όπως είναι οι προβληματικές ή οι διαλυμένες. Επίσης τα Κ.Ε.Α. προσφέρουν φαγητό όχι μόνο στους ηλικιωμένους αλλά και σε όσους έχουν ανάγκη συμπεριλαμβανομένων επομένως και των πολύτεκνων οικογενειών. Η Ιερά Μητρόπολη Αττικής χορηγεί στις πολύτεκνες οικογένειες οικονομική ενίσχυση μέσω του Ενοριακού και Πνευματικού Φιλανθρωπικού Ιδρύματος «Ο ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ» του ομώνυμου Ιερού Ναού Κηφισίας, για την αντιμετώπιση έκτακτων περιστατικών. Η Ιερά Μητρόπολη Κυθήρων προσφέρει και αυτή χρηματική βοήθεια στις πολύτεκνες οικογένειες, ενώ η Ιερά Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης με βάση το ίδρυμα που διαθέτει στην Ύδρα («Μέριμνα δια το παιδί του Χωριού») διανέμει δωρεάν δέματα ιματισμού, σχολικών ειδών και παιχνιδιών

σε παιδιά οικογενειών που έχουν ανάγκη. Αλλά και στο Νομό Αρκαδίας η Ιερά Μητρόπολη Γόρτυνος και Μεγαλουπόλεως με βάση την οικονομική ενίσχυση που παρέχει ο Σεβ. Μητροπολίτης παρέχει βοήθεια στις πολύτεκνες οικογένειες. Έτσι από τα 800 βιβλιάρια που έχουν ήδη συγκεντρωθεί προσφέρουν εκτός από τις άλλες ανάγκες και στις πολύτεκνες οικογένειες. Η χρηματική αυτή βοήθεια αγγίζει τις 200.000 δραχμές και προσφέρεται σε κάθε περίπτωση σύμφωνα πάντοτε με τις υπάρχουσες ανάγκες.

Η Ιερά Μητρόπολη Γρεβενών προσφέρει στο Νομό Γρεβενών επιχορηγήσεις στις πολύτεκνες οικογένειες, ενώ στο Νομό Κρήτης η Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου προσφέρει στα παιδιά των πολυτέκνων κυρίως οικογενειών εκκλησιαστικά συσσίτια στο Ρέθυμνο. Τα συσσίτια αυτά είναι της ενορίας του Αγίου Κων/νου με την επωνυμία «Ο Άγιος Νικόλαος» και της παιδικής στέγης Κυρίας των Αγγέλων. Επίσης στο Νομό Λέσβου η Ιερά Μητρόπολη Μυτιλήνης, Ερεσσού και Πλωμαρίου διοργανώνει εκκλησιαστικά συσσίτια απόρων γυμνασιοπαίδων και δημοτικών σχολείων στη Μυτιλήνη με 140 παιδιά. Τέλος, η Ιερά Μητρόπολη Χίου, Ψαρών και Οινουσσών στο Νομό Χίου διαθέτει ίδρυμα καταθέσεων, το οποίο προσφέρει οικονομική βοήθεια σε άπορα παιδιά προερχόμενα από τις περιοχές Βολισσού και Βορειοχώρας. Οι οικονομικοί πόροι της προσφοράς αυτής προέρχονται από το Ιερό προσκύνημα Αγίας Μαρκέλλης Βολισσού.

Επομένως οι επιχορηγήσεις που παρέχονται στις πολύτεκνες και όχι μόνο οικογένειες προέρχονται συνήθως από τα φιλόπτωχα ταμεία καθώς και από τα κληροδοτήματα που διαθέτουν οι Μητροπόλεις. Όμως εκτός από αυτή τη βοήθεια πολλές φορές οι παροχές γίνονται και μεμονωμένα από ιερείς ή μέσω του εθελοντικού προσωπικού. Όμως η παροχή αυτή δεν είναι δυνατόν να εντοπιστεί σε όλη

τους την έκταση διότι οι εκπρόσωποι της Εκκλησίας πολλές φορές δεν προγραμματίζουν την βοήθεια αυτή αλλά την προσφέρουν αξιολογώντας κάθε φορά - ανάλογα με την περίπτωση - τις υπάρχουσες ανάγκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

5.1 Άτομα με ειδικές ανάγκες

Άτομα με ειδικές ανάγκες είναι τα άτομα εκείνα που παρουσιάζουν κάποια σωματική ή πνευματική αναπηρία με επακόλουθο την μειωμένη ικανότητά τους στην γενικότερη εξέλιξή τους αλλά και πολλές φορές στην μάθησή τους.¹ Οι αναπηρίες αυτές εμποδίζουν πολλές φορές τα άτομα να αυτοεξυπηρετηθούν αλλά και να επικοινωνήσουν με το περιβάλλον τους. Ανεξάρτητα όμως από τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν, τα άτομα αυτά έχουν τα ίδια δικαιώματα με τα υπόλοιπα άτομα του κοινωνικού συνόλου, γι' αυτό και θεωρείται ότι δεν θα πρέπει να είναι απομονωμένα και περιθωριοποιημένα. Σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) αποφασίστηκε το 1975 ότι όλα ανεξαιρέτως τα άτομα έχουν τα ίδια δικαιώματα συμπεριλαμβανομένων επομένως και των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Άρα έχουν δικαίωμα στην ιατρική περίθαλψη, την εκπαίδευση, την κοινωνική ασφάλιση κλπ.²

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες θα πρέπει ν' αντιμετωπίζονται από όλους με κατανόηση και ευαισθησία απέναντι στα προβλήματα που έχουν και να μη στιγματίζονται από το κοινωνικό σύνολο. Όλοι οι φορείς κοινωνικής προστασίας θα πρέπει επομένως να βοηθούν στην προσπάθεια της ενσωμάτωσής τους, δηλαδή την καλύτερη και

¹ Φ. Παιονίδης, «Κοινωνική δικαιοσύνη και παιδιά με ειδικές ανάγκες: Μια φιλοσοφική προσέγγιση», Εκλογή, τ. 99, Οκτ.-Νοέμβ.-Δεκ. 1993, σελ. 244.

² Κ.Ε.Π.Ε., Κοινωνική Πρόνοια, Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1988-1992, Αθήνα 1989, σελ. 214.

όσο το δυνατόν πιο ικανοποιητική ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο, όπου δεν θα πρέπει να αισθάνονται σε περιθωριοποίηση σε σχέση με τα υγιή άτομα αλλά να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες τόσο στον κοινωνικό όσο και στον επαγγελματικό τομέα³. Για το λόγο αυτό απαραίτητη είναι η ειδική αγωγή των ατόμων αυτών. Ιδιαίτερα μάλιστα όταν υπολογίζεται ότι το 10% του πληθυσμού κάθε χώρας αποτελείται από άτομα με ειδικές ανάγκες, αν και αυτό εξαρτάται κάθε φορά από την προσέγγιση που γίνεται.⁴

Τα άτομα με ειδικές ανάγκες αντιμετωπίζουν προβλήματα τόσο στην εξεύρεση απασχόλησης, όσο και την ένταξή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Η Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Κοινότητας αποτελεί την λιγότερο έτοιμη χώρα στην κάλυψη των αναγκών των ατόμων με ειδικές ανάγκες⁵. Όμως μια προσπάθεια που γίνεται στη χώρα μας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζουν τα άτομά μας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες είναι η εφαρμογή του προγράμματος HORIZON, στο οποίο συμμετέχουν όλοι οι φορείς κοινωνικής προστασίας μεταξύ των οποίων και η Εκκλησία. Η πρωτοβουλία αυτή αποβλέπει στο σχεδιασμό και υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων απέναντι σ' αυτά τα άτομα. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνουν αφορούν την επαγγελματική αποκατάσταση, την εκπαίδευση, την στεγαστική αποκατάσταση κλπ. ώστε να συμβάλουν στην πρόσβαση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην αγορά εργασίας αλλά και στην απόκτηση ισότιμης θέσης στο κοινωνικό σύνολο⁶.

³ Π. Μπάρδας, *Η ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές ανάγκες - Περιεχόμενο και φιλοσοφία της ενσωμάτωσης. Άτομα με ειδικές ανάγκες*, Ελληνικά Γράμματα, τ. 2^ο, Αθήνα 1994, σελ. 740.

⁴ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 215.

⁵ Μ. Μιχαήλ, *Η Κοινωνική πρωτοβουλία HORIZON στην Ελλάδα, Άτομα με ειδικές ανάγκες*, Ελληνικά Γράμματα, τ. 2^ο, Αθήνα 1994, σελ. 860.

⁶ Στο ίδιο, σελ. 862.

Η Εκκλησία εκτός από την συμμετοχή της στο πρόγραμμα αυτό για τα άτομα με ειδικές ανάγκες επεκτείνει την δραστηριότητά της και στην ιδρυματική προστασία. Τα ιδρύματα που έχει στην δικαιοδοσία της σ' όλη την Ελλάδα είναι 12, από τα οποία 3 είναι υπό ανέγερση. Τα ιδρύματα αυτά αποτελούν προσπάθειες και ενέργειες ορισμένων Μητροπολιτών. Η ιδρυματική προστασία της Εκκλησίας όσον αφορά τα άτομα με ειδικές ανάγκες παρουσιάζεται στον Πίνακα 5.1, στον οποίο η ταξινόμηση έχει γίνει κατά Νομό.

Πιο συγκεκριμένα, το Κέντρο Αποκαταστάσεως δυσπροσαρμοστών ατόμων «Η ΔΑΜΑΡΙΣ» που ανήκει στην Αρχιεπισκοπή Αθηνών βρίσκεται στην Άνοιξη Αττικής (Μπογιάτι), όπου διαμένουν 28 κορίτσια με ειδικές ανάγκες. Το κέντρο αυτό έχει ειδικά διαμορφωμένο πρόγραμμα που περιλαμβάνει μεθόδους εργοθεραπείας, γυμναστικής και ψυχοθεραπείας με σκοπό την όσο το δυνατόν πιο ομαλή επανένταξη των παιδιών στη κοινωνία, η οποία επιτυγχάνεται με την συμμετοχή τους σε εκπαιδευτικές, κοινωνικές και αθλητικές εκδηλώσεις. Το έργο του ιδρύματος επιτελείται από ειδικευμένο προσωπικό και οι δαπάνες λειτουργίας του καλύπτονται από το Γ.Φ.Τ. και τα Ε.Φ.Τ. της Αρχιεπισκοπής Αθηνών καθώς και από τις προσφορές διαφόρων πιστών.

Η Ιερά Μητρόπολη Μαντινείας και Κυνουρίας διαθέτει επίσης στην Τρίπολη ένα ίδρυμα προστασίας τυφλών με την επωνυμία «Η Αγία Παρασκευή», το οποίο περιθάλπει τυφλές μόνο γυναίκες από όλη την Ελλάδα. Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Αλεξανδρουπόλεως έχει στην δικαιοδοσία της το Σταυρίδειον Εκκλησιαστικό Ίδρυμα περιθάλψεως χρονίως πασχόντων ατόμων. Τα παιδιά που φιλοξενεί είναι 60. Στο ίδρυμα αυτό στεγάζεται επίσης και τμήμα της ορθοπαιδικής κλινικής ώστε να παρέχει περίθαλψη στα ανάπηρα παιδιά.

Η Ιερά Μητρόπολη Μεσσηνίας διαθέτει επίσης για την εξυπηρέτηση των ατόμων με χρόνιες παθήσεις άσυλο ανιάτων με την επωνυμία «Η ΣΤΕΓΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ», το οποίο βρίσκεται στην Καλαμάτα και φιλοξενεί 100 άτομα. Το ίδρυμα αυτό λειτουργεί και ως γηροκομείο. Είναι μικτό και χωρίζεται σε πτέρυγες ανδρών και γυναικών με χωρητικότητα 50 κλινών ή κάθε μία.

Η Ιερά Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης διαθέτει στην Αίγινα το ίδρυμα «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ», το οποίο μετασκευάζεται σε θεραπευτήριο χρονίως πασχόντων με δυνατότητα εξυπηρετήσεως 30 ατόμων. Προς το παρόν όμως προσφέρει 45 μερίδες ετοίμου συσσιτίου σε αναξιοπαθούντες, σε γέροντες και ασθενείς κατ' οίκον. Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Μονεμβασιάς και Σπάρτης έχει στη δικαιοδοσία της ένα άσυλο ανιάτων, το οποίο βρίσκεται στην Σπάρτη και περιθάλπει 75 άτομα. Επίσης αναγείρει στους Μολάους ίδρυμα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Τέλος, ίδρυμα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες αναγείρει στο Γύθειο και η Ιερά Μητρόπολη Γυθείου και Οιτύλου.

Πίνακας 5.1: Κατανομή των ιδρυμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά Νομό.

Νομοί	Ιδρύματα	Πόλεις	Αριθ. Εξυπηρετούμενων ατόμων
N. Αττικής	<ul style="list-style-type: none"> Κέντρο Αποκαταστάεως δυσπροσαρμόστων ατόμων «Η ΔΑΜΑΡΙΣ» (θηλέων) Εκκλησιαστικό Λεούσειον Ίδρυμα «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ»* 	Άνοιξη Αττικ. Μπογιάτι	28
N. Αρκαδίας	<ul style="list-style-type: none"> Ίδρυμα Προστασίας Τυφλών «Η Αγία Παρασκευή» (θηλέων) 	Αίγινα Τρίπολη	

Νομοί	Ιδρύματα	Πόλεις	Αριθ. Εξυπηρετούμενων ατόμων
N. Αχαΐας	<ul style="list-style-type: none"> • Ίδρυμα περιθάλψεως χρονίως πασχόντων παιδων • Θεραπευτήριο χρονίως πασχόντων παιδων - εκκλ. Ορφανοτροφείο 	Αίγιο Καλάβρυτα	
N. Δωδ/νήσου	<ul style="list-style-type: none"> • Ισιδώρειον Θεραπευτήριο Χρονίως Πασχόντων 	Λέρος	40
N. Έβρου	<ul style="list-style-type: none"> • Σταυρίδειον Εκκλ. Ίδρυμα περιθάλψεως χρονίως πασχόντων «Ο ΑΓΙΟ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ» 	Αλεξ/πόλη	60
N. Κέρκυρας	<ul style="list-style-type: none"> • Κέντρο Εκπαίδευσης Ειδικών Παιδιών 	Κέρκυρα	
N. Λακωνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Άσυλο Ανιάτων • Ίδρυμα ατόμων με ειδικές ανάγκες • Ίδρυμα περιθάλψεως ατόμων με ειδικές ανάγκες* 	Σπάρτη Γύθειο	75 -
N. Μεσσηνίας	<ul style="list-style-type: none"> • Άσυλο Ανιάτων «Η Στέγη της Εκκλησίας» (μικτό) 	Μολαΐσις Καλαμάτα	- 100

* Βρίσκεται υπό ανέγερση

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Επίσης η εκκλησία είχε στην δικαιοδοσία της δύο ακόμη ιδρύματα για την προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Όμως για διάφορους λόγους αναγκάστηκε να τα παραχωρήσει για εξυπηρέτηση άλλων σκοπών. Έτσι η Ιερά Μητρόπολη Ηλείας δημιούργησε Οικοτροφείο για τα άτομα με ειδικές ανάγκες στο Πελόπιο Ηλείας με την επωνυμία «Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΠΡΙΑΝΟΣ», το οποίο τελικά δεν τέθηκε σε λειτουργία για το σκοπό αυτόν που είχε προγραμματιστεί. Ο λόγος ήταν η άρνηση των γονέων να στείλουν τα παιδιά τους και της

επιθυμίας τους να κρατούν το σχετικό επίδομα. Έτσι το ίδρυμα λειτουργεί ως Στέγη Γερόντων. Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Τρίκης και Σταγών διαθέτει στο Νομό Τρικάλων στην περιοχή Πύλη ίδρυμα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Τελικά όμως, το ίδρυμα αυτό το παρέχώρησε στην Κοινωνική Πρόνοια Τρικάλων, στο οποίο φιλοξενούνται 26 παιδιά.

Εκτός από την ιδρυματική προστασία των ατόμων με ειδικές ανάγκες η Εκκλησία προσφέρει και βοήθεια εκτός των ιδρυμάτων. Παράδειγμα της Εξωϊδρυματικής βοήθειας αποτελεί η Ιερά Μητρόπολη Πέτρας, η οποία στην περιοχή Νεάπολης του Νομού Λασιθίου διαθέτει Σωματείο Προστασίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες με την επωνυμία «Η Μεγάλη Παναγία». Το σωματείο αυτό έχει 50 μέλη αλλά δεν προσφέρει μέχρι στιγμής ιδρυματική προστασία, διότι στερείται κτιρίου. Η βοήθεια που παρέχει είναι κυρίως εθελοντική από τους κατοίκους της Νεάπολης, οι οποίοι προσφέρουν διάφορες υπηρεσίες στο σπίτι κάθε μέλους. Ο αριθμός του εθελοντικού προσωπικού είναι περίπου 100 άτομα, μεταξύ των οποίων είναι γιατροί, νοσοκόμοι, κοινωνικοί λειτουργοί και εκπαιδευτικοί, οι οποίοι προσφέρουν ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους πάντοτε κάτω από την επίβλεψη του οικείου Μητροπολίτου.

Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Μονεμβασίας και Σπάρτης έχει περιλάβει στην φιλανθρωπική δραστηριότητά της και την δημιουργία κατασκηνώσεων για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Οι κατασκηνώσεις αυτές βρίσκονται στην Νεάπολη του Νομού Λακωνίας και είναι υπό ανέγερση. Η περιοχή είναι κοντά στη θάλασσα όπου τα εν λόγω άτομα θα μπορούν να κάνουν τα μπάνια τους σε ειδικές πισίνες. Θα φιλοξενούνται επίσης και άτομα των άλλων ιδρυμάτων της Μητροπόλεως.

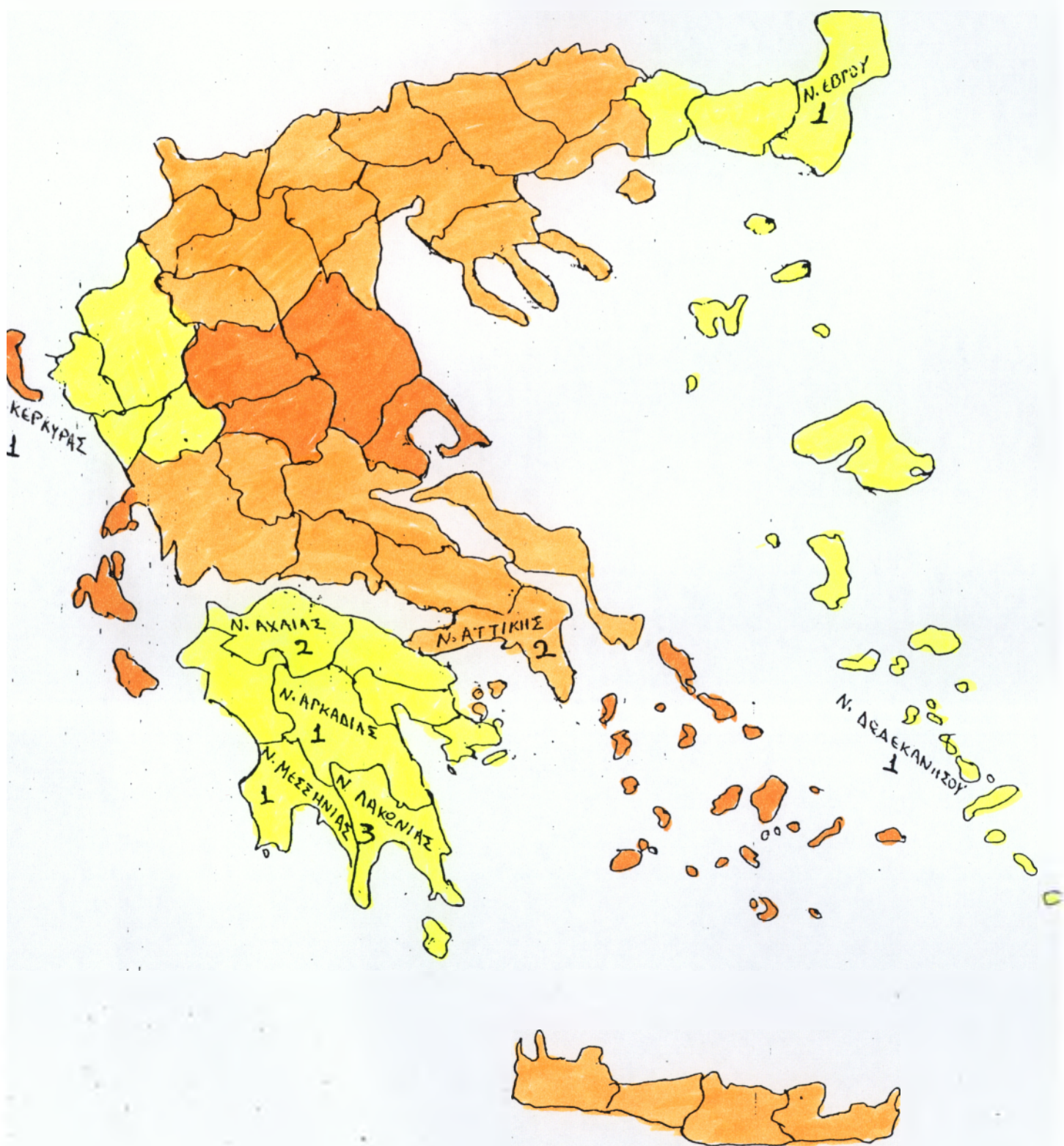
Μια συγκεντρωτική κατανομή του αριθμού των ιδρυμάτων κατά γεωγραφική περιοχή παρουσιάζεται στον πίνακα 5.2, όπου παρατηρούμε ότι η Πελοπόννησος διαθέτει 7 ιδρύματα καταλαμβάνοντας ποσοστό 58,4%, ενώ η Στερεά Ελλάδα έχει 2 ιδρύματα, δηλαδή ποσοστό 16,7% και οι υπόλοιπες περιοχές διαθέτουν από 1 ίδρυμα, δηλαδή ποσοστό 8,3%. Στο διάγραμμα 5.2 παρατηρούμε την σχηματική απεικόνιση του ποσοστού που καταλαμβάνουν τα ιδρύματα (Βλέπε Χάρτη 5.1).

Πίνακας 5.2: Συνολικός αριθμός των ιδρυμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά γεωγραφική περιοχή.

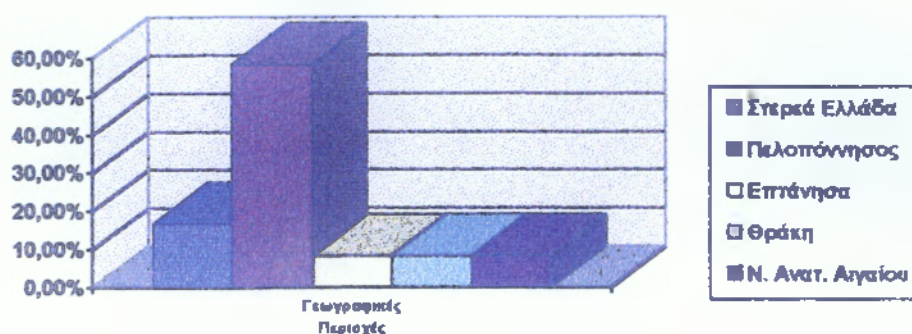
Γεωγραφικές Περιοχές	Αριθμός Ιδρυμάτων	Συνολικός αριθμός Ιδρυμάτων	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα		2	16,7%
• Ν. Αττικής	2		
Πελοπόννησος		7	58,4%
• Ν. Αρκαδίας	1		
• Ν. Αχαΐας	2		
• Ν. Λακωνίας	3		
• Ν. Μεσσηνίας	1		
Επτάνησα		1	8,3%
• Ν. Κερκύρας	1		
Θράκη		1	8,3%
• Ν. Έβρου	1		
Νησιά Ανατ. Αιγαίου		1	8,3%
• Ν. Δωδ/νήσου	1		
ΣΥΝΟΛΟ	12	12	100%

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996

Χάρτης 5.1: Κατανομή των ιδρυμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά γεωγραφική περιοχή

Διάγραμμα 5.2: Ποσοστιαία κατανομή των ιδρυμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες.

5.2 Η στάση της Εκκλησίας απέναντι σε ιδιαίτερα ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

Η σημερινή κοινωνία παρουσιάζει πολλά κοινωνικά προβλήματα που απαιτούν άμεσες και ικανοποιητικές λύσεις όπως είναι τα ναρκωτικά, το AIDS, οι άποροι, οι φυλακισμένοι κλπ. Στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των ευπαθών ομάδων του πληθυσμού δεν έχει δοθεί μεγάλη βαρύτητα και τα αποτελέσματα είναι πενιχρά¹. Η έλλειψη σωστής και αποτελεσματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων αυτών απ' όλους τους φορείς κοινωνικής προστασίας έχει ως επακόλουθο την παραμονή και διαιώνισή τους. Η Εκκλησία στα προβλήματα αυτά δεν μένει απολύτως αδιάφορη, αλλά η παρέμβασή της δεν μπορεί να χαρακτηριστεί πλήρως ικανοποιητική. Η προσφορά της παραμένει περισσότερο στην ενημέρωση, τη συμπαράσταση ενώ σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις παρέχει κάποια οικονομική βοήθεια.

¹ Κ.Ε.Π.Ε., Κοινωνική Πρόνοια, Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1988-1987, Αθήνα 1985, σελ. 52.

Έτσι, απέναντι στο AIDS η Εκκλησία δεν παρέχει κάποια συγκεκριμένη περίθαλψη, ούτε κινείται βάσει συγκεκριμένου προγράμματος, ώστε να προσφέρει ολοκληρωμένη και καθολική βοήθεια. Περιορίζεται απλώς και μόνο στην ενημέρωση μέσω διαφόρων ομιλιών και εντύπων. Σε περίπτωση όμως που της ζητηθεί βοήθεια, προσφέρει στον πάσχοντα πληροφορίες σχετικά με το που πρέπει να απευθυνθεί ή να του προσφέρει οικονομική και ηθική συμπαράσταση τόσο σ' αυτόν όσο και στην οικογένειά του.

Άλλο κοινωνικό πρόβλημα αποτελούν τα ναρκωτικά που άρχισαν να διαδίδονται μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι αιτίες που οδηγούν τα άτομα στην χρήση τους είναι πολλές και γνωστές: ο κοινωνικός περίγυρος, η ανεργία, η οικογενειακή κατάσταση, διάφορες ψυχολογικές ή παθολογικές καταστάσεις, οι οποίες προκαλούν απογοήτευση και απομόνωση στα άτομα με αποτέλεσμα την κατεύθυνσή τους (και ιδιαίτερα των νέων) στα ναρκωτικά⁸. Το πρόβλημα αυτό παρουσιάζει μια έντονη διάδοση τα τελευταία χρόνια και στη χώρα μας και ειδικότερα στις νεαρές ηλικίες αποτελώντας «κοινωνική μάστιγα». Η χρήση όμως των ναρκωτικών έχει ως συνέπεια πολλές φορές την επέκταση των χρηστών και σε άλλες εγκληματικές πράξεις, στις οποίες αυτοί καταφεύγουν⁹. Απέναντι στο πρόβλημα αυτό η Εκκλησία δεν μένει αδιάφορη αλλά προσπαθεί να βοηθήσει τους νέους με την σωστή διαπαιδαγώγηση. Λόγω της αποστολής της προσπαθεί να προφυλάξει αλλά και να διαφυλάξει τα άτομα και ειδικότερα τους νέους από την χρήση των ναρκωτικών που τους προκαλούν ψυχικές και σωματικές φθορές. Έτσι το έργο της επικεντρώνεται στη διαμόρφωση του χαρακτήρα των νέων¹⁰. Στοχεύοντας στη σωτηρία των ανθρώπων, η Εκκλησία προσπαθεί μέσω του κηρύγμα-

⁸ Κ.Ε.Π.Ε, ο.π., σελ. 282.

⁹ Τ. Ματθαϊάκη, *Η εν φυλακής ποιμαντική διακονία των κληρικών*, Αθήνα 1984, σελ. 103.

¹⁰ Στο ίδιο, σελ. 105.

τος και των διαλέξεων που διοργανώνει να ενημερώσει τους ανθρώπους για το θέμα αυτό και τους κινδύνους που διατρέχουν, ώστε να μην παρασύρονται¹¹.

Έτσι ορισμένες Μητροπόλεις όπως της Δημητριάδος και Αλμυρού με την βοήθεια ειδικευμένων ατόμων οργανώνουν διάφορες ομιλίες σε όλη την περιφέρειά τους ενημερώνοντας όλου για το πρόβλημα και τους κινδύνους που συνεπάγεται η χρήση τους. Η ενημέρωση επίσης επεκτείνεται και σε διάφορα έντυπα. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων διαθέτει συμβουλευτικό σταθμό καταπολέμησης ναρκωτικών ενώ η Ιερά Μητρόπολη Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως έχει κέντρο αποκαταστάσεως και επανεντάξεως στην κοινωνία των ατόμων που απεξαρτώνται από τα ναρκωτικά. Για την αντιμετώπιση των διαφόρων περιπτώσεων του προβλήματος η Μητρόπολη συνεργάζεται με την κοινότητα «ΙΘΑΚΗ». Η Αρχιεπισκοπή Αθηνών με τη σειρά της δεν διαθέτει συγκεκριμένο πρόγραμμα, όταν όμως προκύπτουν ανάλογα περιστατικά παρέχει συμβουλευτική βοήθεια μέσω του κέντρου Απεξάρτησης στα Εξάρχεια με το οποίο συνεργάζεται.

Οι ομιλίες που διοργανώνει για την αντιμετώπιση του προβλήματος δεν γίνονται μόνο εντός του χώρου της Εκκλησίας αλλά απευθύνεται σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού ώστε να γίνεται ολοκληρωμένα το έργο της ενημέρωσης. Η ενημέρωση επίσης γίνεται και μέσω Εγκυκλίων που αποστέλλονται στις Μητροπόλεις¹². Επίσης η Εκκλησία συνεργάζεται με τον Ερυθρό Σταυρό προκειμένου να αντιμετωπισθεί από κοινού το πρόβλημα των ναρκωτικών ιδιαίτερα στην Αθήνα που είναι εντονότερο. Γι' αυτό το σκοπό χρηματοδοτεί προ-

¹¹ Στο ίδιο, σελ. 106.

¹² Τ. Ματθαϊάκη, ο.π., σελ. 107.

γράμματα εκπαίδευσης κληρικών στην Αμερική, ώστε να είναι σε θέση να χειρισθούν περιπτώσεις ναρκωτικών¹³.

Όσον αφορά την περίπτωση των ψυχασθενών δεν υπάρχει κάποιο ειδικό πρόγραμμα για την αντιμετώπισή τους. Στην περίπτωση αυτή εκπρόσωποι της Εκκλησίας με την βοήθεια του εθελοντικού προσωπικού επισκέπτονται ιδρύματα των ψυχασθενών και τους προσφέρουν οικονομική ή ηθική βοήθεια και ενθάρρυνση. Επίσης, σε περιόδους εορτών διοργανώνουν διάφορες εκδηλώσεις προσφέροντάς τους υλική βοήθεια. Η Μητρόπολη Μεσσηνίας για την περίθαλψη των ατόμων αυτών διαθέτει στην Καλαμάτα ένα ίδρυμα στο οποίο εξυπηρετούνται 50 άτομα. Επίσης η Μητρόπολη Θηβών και Λεβαδείας διαθέτει κέντρο Ψυχικής Υγιεινής στη Θήβα.

Η Εκκλησία υπακούοντας την εντολή του Χριστού για βοήθεια προς τους εγκλείστους στις φυλακές δείχνει το ενδιαφέρον της και προς αυτούς, το οποίο αποτελεί εκδήλωση της αγάπης της. Η βοήθειά της αυτή είναι ηθική αλλά και υλική. Σκοπός της είναι να ανακαλύψουν οι φυλακισμένοι τον σωστό δρόμο της ζωής έτσι ώστε να έχουν όσο το δυνατόν καλύτερη επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο μετά την αποφυλάκισή τους¹⁴. Το έργο αυτό της Εκκλησίας πραγματοποιείται από τους άξιους εκπροσώπους της και το εθελοντικό προσωπικό. Σκοπός τους είναι η μεταστροφή των φυλακισμένων και η αλλαγή ζωής τους. Η αλλαγή όμως αυτή θα επέλθει με την μετάνοια για τις πράξεις τους με επακόλουθο την σωτηρία τους¹⁵. Διότι θεωρείται πως όταν αφυπνιστεί η συνείδησή τους και αναγνωρίσουν την ενοχή τους για τα αδικήματα ή εγκλήματα που διέπραξαν

¹³ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 284.

¹⁴ Ν. Λογάδης κ.α. *Τι πρόσφερε ο Χριστιανισμός: Κοινωνική μέριμνα στον σύγχρονο Ορθόδοξο χώρο*, Τήνος, Αθήνα, 1982, τ.Δ', σελ. 88.

¹⁵ Τ. Ματθαϊάκη, ο.π., σελ. 27.

και μετανοήσουν γι' αυτά, θα αποφύγουν την επανάληψη του ίδιου λάθους στο μέλλον.

Για το λόγο αυτό σε κάθε φυλακή υπάρχει ένας ιερέας, ο οποίος με διάφορες ομιλίες στους φυλακισμένους προσπαθεί να τους αλλάξει αλλά και να συμπαρασταθεί στα προβλήματά τους. Το έργο της Εκκλησίας όμως εκτός από πνευματικό είναι και υλικό. Πολλές φορές όταν πρόκειται για αστικά αδικήματα (και όχι ποινικά) η Εκκλησία παρέχει την χρηματική καταβολή της αποφυλακίσεώς τους. Επίσης οι κληρικοί με την βοήθεια του εθελοντικού προσωπικού επισκέπτονται τους φυλακισμένους και τους παρέχουν οικονομική βοήθεια ή παροχές σε είδος, ενώ παράλληλα μεριμνούν για τις οικογένειές τους. Έτσι η Ιερά Μητρόπολη Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως έχει διορίσει μόνιμο ιερέα στη φυλακή Διαβατών Θεσ/νίκης, ο οποίος αγωνίζεται καθημερινά για την αντιμετώπιση των προβλημάτων των τροφίμων. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη μέριμνα των ανηλίκων φυλακισμένων. Στην περίπτωση των αποφυλακιζομένων δεν υπάρχει επίσης συγκεκριμένο πρόγραμμα επανένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Εκπρόσωποι της Εκκλησίας βοηθούν μόνο όταν υπάρχει κάποια ειδική περίπτωση. Εξάιρεση αποτελεί η Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος, οι οποίες διαθέτουν κέντρο αποκαταστάσεως και επανεντάξεως στην κοινωνία των φυλακισμένων. Το κέντρο αυτό προσπαθεί να βοηθήσει τους αποφυλακιζομένους στον τομέα ευρέσεως εργασίας και γενικότερα στον τομέα της κοινωνικής τους επανεντάξεως.

Ένα άλλο κοινωνικό πρόβλημα είναι το φαινόμενο της παλιννόστησης που είναι αρκετά έντονο στη χώρα μας ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια. Οι επαναπατριζόμενοι με την επιστροφή στην πατρίδα μας έρχονται αντιμέτωποι με πολλά προβλήματα. Η πολύχρονη παραμονή τους σ' άλλη χώρα έχει συχνά ως συνέπεια την αποξένωσή

τους από την πατρίδα τους, καθώς κατά την περίοδο της απουσίας τους συνέβησαν σημαντικές αλλαγές στον επαγγελματικό, κοινωνικό και οικονομικό τομέα¹⁶. Ενώ η παλιννόστηση θα έπρεπε να δημιουργήσει προβλήματα προκαλώντας πιέσεις στην τοπική αγορά εργασίας, εντούτοις στη χώρα μας δεν συνέβη κάτι τέτοιο διότι η παλιννόστηση πραγματοποιήθηκε με αργό ρυθμό και όχι ομαδικά. Εξάλλου οι περισσότεροι επαναπατριζόμενοι επέστρεψαν στις αγροτικές περιοχές από όπου κατάγονταν¹⁷.

Η Εκκλησία προκειμένου να συμπαρασταθεί στα άτομα που επαναπατριζονται διαθέτει ένα Κέντρο Συμπαραστάσεως Παλινοστούτων Μεταναστών. Το Κέντρο αυτό μετά από απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1978. Το κέντρο αυτό δημιουργήθηκε με την πρωτοβουλία της Συνοδικής Επιτροπής Αμοιβαίας Βοήθειας και Σχέσεων με τις Ξένες Εκκλησίες. Το έργο του είναι η παροχή πληροφοριών και η βοήθεια προς τους επαναπατριζόμενους στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν με την επιστροφή τους στην πατρίδα¹⁸. Το Κέντρο αυτό διαθέτει δύο γραφεία. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος εργασίας για τους νέους επαναπατριζόμενους διαθέτει ένα πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισεως στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας NOW και συνεργασία με την Γενική Γραμματεία¹⁹.

¹⁶ Ε. Παναγιωτακοπούλου, «Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες με την επιστροφή τους στη χώρα προελεύσεως (στο χώρο της εργασίας και των κοινωνικών υπηρεσιών)», Εκλογή, τ. 58, Αύγουστος 1982, σελ. 127.

¹⁷ Κ.Ε.Π.Ε., ο.π., σελ. 293.

¹⁸ Στο ίδιο, σελ. 294-295.

¹⁹ Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ιανουάριος 1995, σελ. 245.

5.3 Η παρέμβαση της Εκκλησίας σε πολίτες με χαμηλά εισοδήματα

Τα άτομα με περιορισμένους οικονομικούς πόρους αποτελούν κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο είναι ευρύ λόγω της οικονομικής κρίσης και της ανεργίας. Η Εκκλησία προσπαθώντας να βοηθήσει τα άτομα που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες τους παρέχει διάφορα χρηματικά βοηθήματα, τα οποία συνήθως προέρχονται από τα Φιλόπτωχα Ταμεία (Φ.Τ.) καθώς επίσης και από τους πόρους διάφορων κληροδοτημάτων που προσφέρουν ορισμένοι πιστοί στην δικαιοδοσία της Εκκλησίας.

Κάθε Μητρόπολη διαθέτει ένα Κεντρικό Φιλόπτωχο Ταμείο (Κ.Φ.Τ.), το οποίο μπορεί να ονομάζεται και Γενικό Φιλόπτωχο Ταμείο (Γ.Φ.Τ.). Το Γ.Φ.Τ. βρίσκεται στην εκκλησία της Μητρόπολης. Επειδή οι ανάγκες ήταν πολλές δημιουργήθηκαν Φ.Τ. και στις ενορίες και ονομάζονται Ενοριακά Φιλόπτωχα Ταμεία (Ε.Φ.Τ.). Όλες οι ενορίες της Μητρόπολης μπορούν να διαθέτουν Φ.Τ. ή τουλάχιστον οι περισσότερες ή οι μεγαλύτερες ενορίες. Ο θεσμός των ταμείων είναι πολύ σημαντικός και στοχεύει στην κάλυψη των βιοτικών αναγκών των αναξιοπαθούντων. Τα ταμεία αυτά αποτελούν βασικά έσοδα των εκκλησιών καλύπτοντας ποικίλες ανάγκες των πιστών. Όμως η βοήθεια αυτή είναι άτυπη δραστηριότητα και οι προσερχόμενοι για να ικανοποιηθούν ξέρουν ότι δεν θα πάρουν κάποιο μόνιμο ή καθορισμένο βοήθημα. Η βοήθεια που θα παρασχεθεί κάθε φορά εξαρτάται από τις υπάρχουσες ανάγκες και τους υπεύθυνους που καθορίζουν σε ποιόν θα δοθεί καθώς και το είδος της φιλανθρωπίας. Αυτός

είναι ο λόγος που και οι εξυπηρετούμενοι δεν έχουν μεγάλες απαιτήσεις²⁰.

Τα έσοδα των Φ.Τ. είναι προσφορές του κλήρου και των πιστών, οι οποίοι δίνουν τις οικονομίες τους για να βοηθήσουν τους συνανθρώπους τους με βάση την αγάπη που νιώθουν γι' αυτούς²¹. Πολλές φορές τα Γ.Φ.Τ. προσφέρουν βοήθεια στα Ε.Φ.Τ., όταν δεν επαρκούν οι πόροι του και δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες που θα πρέπει να ικανοποιηθούν.

Τα Φ.Τ. επιτελούν σπουδαίο έργο καλύπτοντας καθημερινές αλλά και έκτακτες ανάγκες. Έτσι προσφέρουν χρηματική βοήθεια σε άπορους, πολύτεκνες ή προβληματικές οικογένειες, σε φυλακισμένους ή στις οικογένειές τους, προικοδοτήσεις κοριτσιών, φοιτητικά επιδόματα, βοήθεια σε αρρώστους, αποστολή ασθενών συνήθως καρδιοπαθών στο εξωτερικό, βοήθεια στην ίδρυση αλλά και την συντήρηση των ιδρυμάτων. Επίσης προσφέρουν φάρμακα, πληρώνουν ενοίκια σε περίπτωση αδυναμίας των ατόμων, βοήθεια σε περιπτώσεις καταστροφών όπως σεισμούς, πλημμύρες, πυρκαγιές κλπ., είδη ρουχισμού, τρόφιμα, διοργάνωση διαφόρων εκδηλώσεων με προσφορά υλικής βοήθειας στα ιδρύματα την περίοδο μεγάλων γιορτών και προπάντων ηθική συμπαράσταση και αγάπη στα αναξιοπαθούντα άτομα. Επίσης τα Φ.Τ. ενισχύονται και από τους εράνους που διοργανώνει η Εκκλησία τόσο τον ετήσιο που γίνεται τις παραμονές των Χριστουγέννων, όσο και αυτούς μέσα στην Εκκλησία. Σ' όλες αυτές τις δραστηριότητες παρευρίσκεται πάντα το εθελοντικό προσωπικό. Εξάλλου η ενοριακή διακονία, η οποία γίνεται με βάση την αγάπη,

²⁰ Κ. Κρεμαλής, *Το δικαίωμα του ατόμου για Κοινωνική Προστασία. Συμβολή στο Νομικό προσδιορισμό των κοινωνικών υπηρεσιών*, Αθήνα 1991, σελ. 162-163.

²¹ Ε. Θεοδώρου, «Φιλανθρωπία», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, Α Μαρτίνο, τόμος 11^{ος}, σελ. 1055-1056.

αποτελεί μαζί με το κήρυγμα και την θεία λειτουργία το τρίπτυχο της αποστολής της Εκκλησίας²².

Παράδειγμα των δραστηριοτήτων των Φ.Τ. αποτελεί το έργο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών, η οποία παρείχε στους πρόσφυγες της Κράϊνας 600 τόνους υλικής βοήθειας. Επίσης τα 31.000.000 δραχμές που εστάλησαν μετά τους σεισμούς των Γρεβενών, της Κοζάνης, των Σιάτιστων και του Αιγίου, ώστε να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των σεισμοπαθών. Στον πίνακα 5.3 παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός των Φ.Τ. που διαθέτει η Εκκλησία σ' όλη την Ελλάδα. Η κατανομή αυτή περιλαμβάνει τις Μητροπόλεις που αντιστοιχούν σε κάθε Νομό καθώς και τον αντίστοιχο αριθμό των ταμείων που έχει η κάθε μία.

Πίνακας 5.3: Κατανομή των Φιλόπτωχων Ταμείων κατά Νομό.

Νομοί	Γενικά Φιλόπτωχα Ταμεία	Ενοριακά Φιλόπτωχα Ταμεία	Σύνολο Ταμείων
Ν. Αττικής			
• Ι Αρχιεπισκοπή Αθηνών	1	140	141
• Ι.Μ. Αττικής	1		1
• Ι.Μ. Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού	1	9	10
• Ι.Μ. Κυθήρων	1	-	1
• Ι.Μ. Μεγάρων και Σαλαμίνας	1	30	31
• Ι.Μ. Μεσογαίας & Λαυρεωτικής	1	45	46
• Ι.Μ. Ν. Ιωνίας & Ν. Φιλαδέλφειας	1	22	23
• ΙΜ Ν Σμύρνης	1	36	37
• ΙΜ Νικαίας	1	37	38
• ΙΜ Πειραιώς	1	29	30
• ΙΜ Περιστερίου	1	13	14
• ΙΜ Ύδρας, Σπετσών & Αιγίνης	1	34	35

²² Α. Αλεβιζόπουλος, *Σκέψεις περί αναδιοργάνωσης της Ενοριακής Διακονίας, «Φιλόπτωχα Ταμεία», τ. Α', Αθήνα 1970, σελ. 7-8.*

Νομοί	Γενικά Φιλόπρωχα Ταμεία	Ενοριακά Φιλόπρωχα Ταμεία	Σύνολο Ταμείων
N. Αιτωλίας			
• IM Αιτωλίας & Ακαρνανίας	1	82	83
• IM Ναυπάκτου & Αγίου Βλασίου	1	3	4
N. Αργολίδος			
• IM Αργολίδος	1	11	12
N. Αρκαδίας			
• IM Γόρτυνος & Μεγαλοπόλεως	1	20	21
• IM Μαντινείας & Κυνουρίας	1		1
N. Αρτης			
• IM Αρτης	1	20	21
N. Αχαΐας			
• IM Πατρών	1	30	31
• IM Καλαβρύτων & Αιγιαλείας	1		1
N. Βοιωτίας			
• IM Θηβών & Λειβαδείας	1		1
N. Γρεβενών			
• IM Γρεβενών	1	-	1
N. Δράμας			
• IM Δράμας	1	8	9
M. Δωδεκανήσου			
• IM Ρόδου	1	62	63
• IM Κώου	1	10	11
• IM Λέρου, Καλύμνου και Αστυπάλαιας	2	6	8
• IM Καρπάθου και Κάσου	1	15	16
N. Έβρου			
• IM Αλεξανδρουπόλεως	1	54	55
• IM Διδυμοτείχου & Ορεστιάδος	1	95	96
N. Εύβοιας			
• IM Χαλκίδος	1	8	9
• IM Καρυστίας και Σύρου	1	6	7

Νομοί	Γενικά Φιλόπρωχα Ταμεία	Ενοριακά Φιλόπρωχα Ταμεία	Σύνολο Ταμείων
N. Ευρυτανίας			
• IM Καρπενησιού	1		1
N. Ζακύνθου			
• IM Ζακύνθου	1		1
N. Ηρακλείου			
• Ι Αρχιεπισκοπή Κρήτης	1	95	96
• IM Γορτύνης και Αρκαδίας	1	103	104
N. Ηλείας			
• IM Ηλείας	1	100	101
N. Ημαθίας			
• IM Βεροίας και Ναούσης	1	32	33
N. Θεσπρωτίας			
• IM Παραμυθίας, Φιλιατών, Ξηρομερίου και Πάργας	1	-	1
N. Θεσ/νίκης			
• IM Θεσ/νίκης	1	37	38
• IM Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως	1	40	41
• IM Νέας Κρήνης & Καλαμαριάς	1	17	18
• IM Λαγκαδά	1	10	11
N. Ιωαννίνων			
• IM Ιωαννίνων	1		1
N. Καβάλας			
• IM Ελευθερουπόλεως	1	8	9
• IM Φιλίππων, Νεαπόλεως & Θάσου	1	25	26
N. Καρδίτσας			
• IM Θεσσαλιώτιδος & Φαναριοφαρσάλων	1	8	9
N. Καστοριάς			
• IM Καστοριάς	1	107	108

Νομοί	Γενικά Φιλόπρωχα Ταμεία	Ενοριακά Φιλόπρωχα Ταμεία	Σύνολο Ταμείων
N. Κερκύρας			
• IM Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων	1	178	179
N. Κεφαλληνίας			
• IM Κεφαλληνίας	1	40	41
N. Κοζάνης			
• IM Σερβίων & Κοζάνης	1	10	11
• IM Σισανίου & Σιατίστης	1	10	11
N. Κορινθίας			
• IM Κορινθίας, Σικυώνας, Ζεμενού, Ταρσού & Πολυφύγους	1	45	46
N. Κιλκίς			
• IM Πολυανής και Κικλίσου	1	30	31
N. Κυκλάδων			
• IM Θήρας, Αμοργού & Νήσων	1	-	1
• IM Παροναξίας	1	42	43
• IM Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου	1	12	13
N. Λακωνίας			
• IM Γυθείου και Οιτόλου	1		1
• IM Μονεμβασίας και Σπάρτης	1	130	131
N. Λαρίσης			
• IM Ελασσάνος	1	60	61
• IM Λαρίσης και Τυρνάβου	1	116	117
N. Λασιθίου			
• IM Ιεραπότνης και Σητείας	1	8	9
• IM Πέτρας	1	10	11
N. Λέσβου			
• IM Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου	1	-	1
• IM Μηθύμνης	1	10	11
• IM Μυτιλήνης, Ερεσσού και Πλωμαρίου	1	50	51

Νομοί	Γενικά Φιλόπρωχα Ταμεία	Ενοριακά Φιλόπρωχα Ταμεία	Σύνολο Ταμείων
N. Λευκάδος			
• IM Λευκάδος και Ιθάκης	1	3	4
N. Μαγνησίας			
• IM Δημητριάδος και Αλμυρού	1	51	52
N. Μεσσηνίας			
• IM Μεσσηνίας	1	40	41
• IM Τριφυλίας και Ολυμπίας	1		1
N. Ξάνθης			
• IM Ξάνθης και Περιθεωρίου	1	50	51
N. Πέλλης			
• IM Εδέσσης, Πέλλης και Αλμωπίας	1	20	21
N. Πιερίας			
• IM Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος	1	75	76
N. Πρεβέζης			
• IM Νικοπόλεως και Πρεβέζης	1	8	9
N. Ρεθύμνης			
• IM Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου	1	2	3
• IM Λάμπης και Σφακίων	1	-	1
N. Ροδόπης			
• IM Μαρωνείας και Κομοτηνής	1	6	7
N. Σάμου			
• IM Σάμου και Ικαρίας	1	102	103
N. Σερρών			
• IM Ζιχνών και Νευροκοπίου	2	70	72
• IM Σερρών και Νιγρίτης	1	13	14
• IM Σιδηροκάστρου	1	12	13

Νομοί	Γενικά Φιλόπτοχα Ταμεία	Ενοριακά Φιλόπτοχα Ταμεία	Σύνολο Ταμείων
N. Τρικάλων			
• ΙΜ Σταγών και Μετεώρων	1	5	6
• ΙΜ Τρίκκης και Σταγών	1	15	16
N. Φθιώτιδος			
• ΙΜ Φθιώτιδος	1	11	12
N. Φωκίδος			
• ΙΜ Φωκίδος	1	28	29
N. Φλωρίνης			
• ΙΜ Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας	1	116	117
N. Χαλκιδικής			
• ΙΜ Κασσανδρείας	1	4	5
• ΙΜ Ιερισσού, Αγ. Όρους και Αρδαμερίου	1	35	36
N. Χανίων			
• ΙΜ Κυδωνίας και Αποκορώνου	1	15	16
• ΙΜ Κισάμου και Σελίνου	1	15	16
N. Χίου			
• ΙΜ Χίου, Ψαρών και Οινουσσών	1	24	25

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό

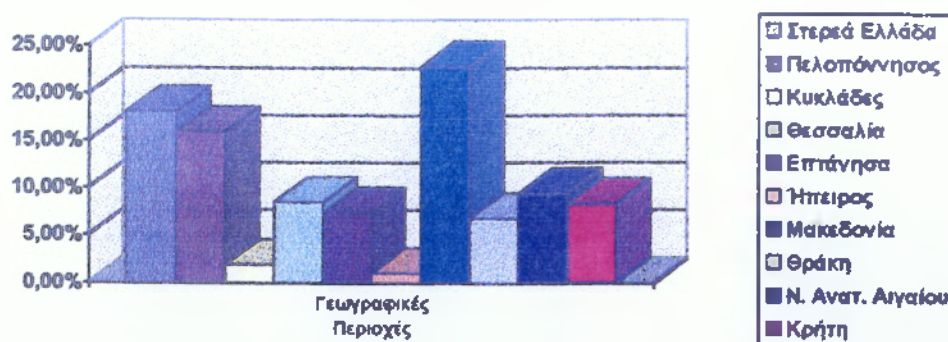
Στον πίνακα 5.4 που ακολουθεί παρουσιάζεται ο συνολικός αριθμός των φιλοπτώχων ταμείων κατά γεωγραφική περιοχή. Από τον πίνακα αυτό παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει η Μακεδονία με 22,8% και αριθμό φιλοπτώχων ταμείων 701, ενώ η Στερεά Ελλάδα διαθέτει 553 φιλόπτοχα ταμεία και ποσοστό 18,0%.

Πίνακας 5.4: Κατανομή των Φιλοπτώχων Ταμείων κατά γεωγραφική περιοχή

Γεωγραφικές Περιοχές	Γ.Φ.Τ.	Ε.Φ.Τ.	Σύνολο Φ.Τ.	Ποσοστό %
Στερεά Ελλάδα	20	533	553	18,0%
Πελοπόννησος	11	476	487	15,9%
Κυκλάδες	3	54	57	1,9%
Θεσσαλία	6	255	261	8,5%
Επτάνησα	4	221	225	7,4%
Ηπειρος	4	28	32	1,0%
Μακεδονία	22	679	701	22,8%
Θράκη	4	205	209	6,8%
Ν. Ανατ. Αιγαίου	10	279	289	9,4%
Κρήτη	8	248	256	8,3%
ΣΥΝΟΛΟ	92	2978	3070	100%

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996

Διάγραμμα 5.4: Ποσοστιαία κατανομή των Φιλοπτώχων Ταμείων κατά γεωγραφική περιοχή

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

6.1 Παροχή υπηρεσιών υγείας

Η υγεία αποτελεί το πιο βασικό αγαθό για τον άνθρωπο, συμβάλλει δε στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη αλλά και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων.¹ Όσον αφορά την πρωτοβάθμια περίθαλψη η Ιερά Μητρόπολη Κίτρους και Κατερίνης διαθέτει στην Κατερίνη Σταθμό Α' Βοηθειών και Κοινωνικής Συμπαραστάσεως. Ο σταθμός αυτός συνεργάζεται με τον Ε.Ε.Σ. Η Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης έχει στην δικαιοδοσία της ένα εκκλησιαστικό ιατρείο, το οποίο υπάγεται στον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Σερρών. Επίσης, η Ιερά Μητρόπολη Ρόδου διαθέτει τρία εκκλησιαστικά ιατρεία, από τα οποία δύο βρίσκονται στη Ρόδο και ανήκουν στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Άνω και Κάτω. Το τρίτο ιατρείο βρίσκεται στην Κοινότητα Σιαννών και ανήκει στον Ιερό Ναό Αγίου Παντελεήμονος. Τέλος, η Ιερά Μητρόπολη Σισανίου και Σιατίστης διαθέτει στα Σιάτιστα Κέντρο Υγείας. Οι υπηρεσίες αυτές παρουσιάζονται στον πίνακα 6.1.

Όσον αφορά την δευτεροβάθμια περίθαλψη η Ιερά Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης διαθέτει στην Ύδρα ένα Νοσοκομείο, το οποίο ιδρύθηκε με δαπάνες των ευεργετών Αθανασίου και Βέρας Κουλούρας με την επωνυμία «Αθανασίου και Βέρας Κουλούρα ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ». Είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα μηχανήματα και τα τμήματα που διαθέτει είναι τα εξής: Ακτινοδιαγνωστικό, Παθολογικό, Μικροβιολογικό, Καρδιολογικό, Μαιευτικό,

¹ Ε. Θωμόπουλος, Το Κράτος Πρόνοιας, Αθήνα 1990, σελ. 250.

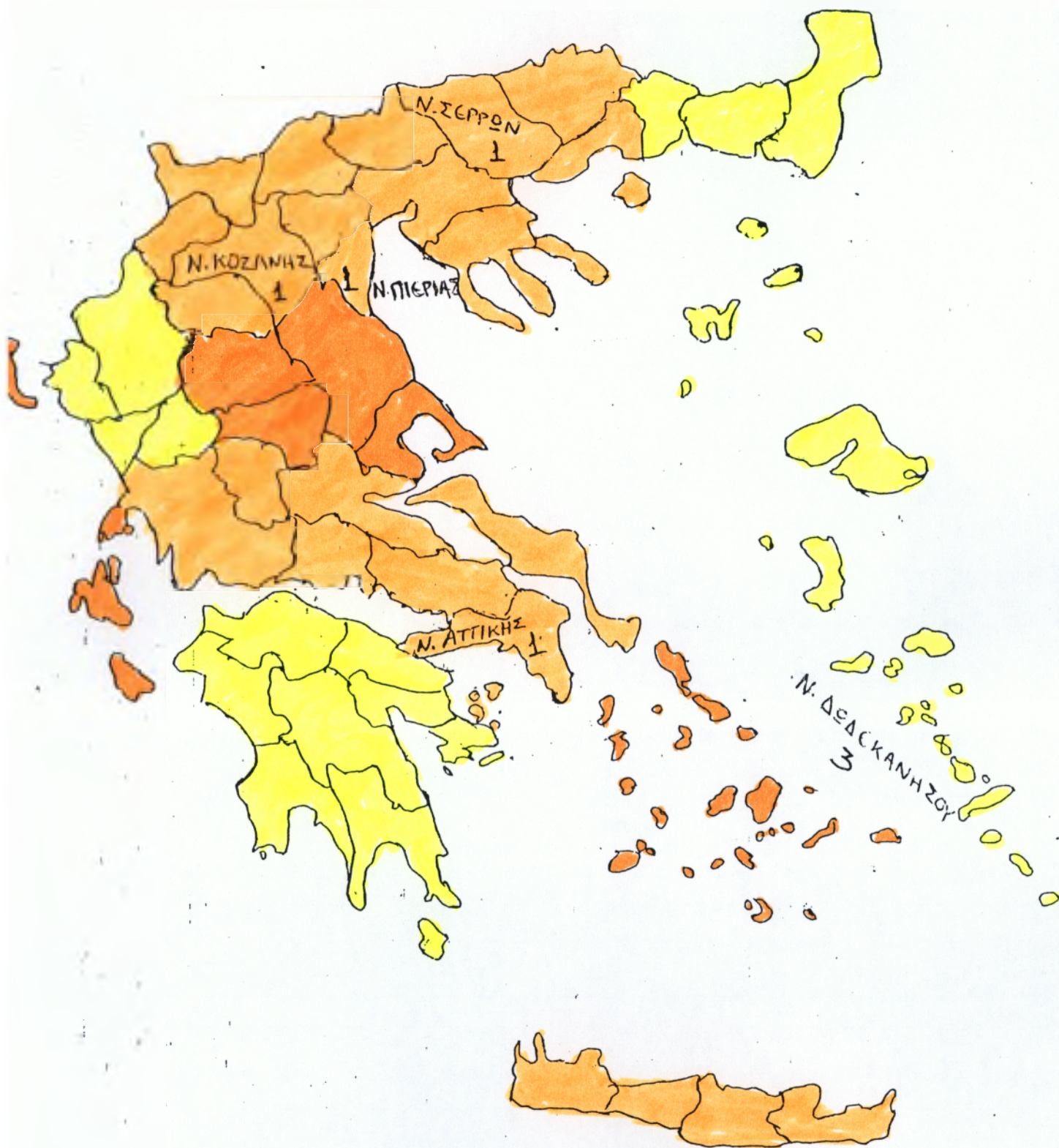
Χειρουργικό, Εξωτερικά ιατρεία. Πρόεδρος του Νοσοκομείου είναι ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ύδρας κ. Ιερόθεος, του οποίου ήταν έμπνευση να λειτουργήσει αυτό στην περιοχή, διότι δεν υπήρχε ανάλογο ίδρυμα που να παρέχει υπηρεσίες δευτεροβάθμιας περίθαλψης. Ο κρατικός φορέας στην περιοχή αυτή διαθέτει μόνο ένα αγροτικό ιατρείο. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Μυτιλήνης, Ερεσσού και Πλωμαρίου είχε στην δικαιοδοσία της το Βοστανείο Ιερό Γενικό Νοσοκομείο, το οποίο βρίσκεται, στην Μυτιλήνη με δυναμικότητα 200 κλινών αλλά τελικά το παρεχώρησε στο Δημόσιο (Βλέπε Χάρτη 6.1).

Πίνακας 6.1: Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης

Νομοί	Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης	Πόλεις
Ν. Δωδ/νήσου	• Εκκλησιαστικό ιατρείο Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Άνω	Ρόδος
	• Εκκλησιαστικό ιατρείο Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Κάτω	Ρόδος
	• Εκκλησιαστικό ιατρείο Ιερού Ναού Αγίου Παντελεήμονος	Σιάννα - Ρόδου
Ν. Κοζάνης	• Κέντρο Υγείας	Σιάτισσα
Ν. Πιερίας	• Σταθμός Α' Βοηθειών και Κοινωνικής Συμπαράστασης	Κατερίνη
Ν. Σερρών	• Εκκλησιαστικό ιατρείο Ιερού Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου	Σέρρες

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

Χάρτης 6.1: Απεικόνιση των περιοχών που διαθέτουν υπηρεσίες υγείας.

Επίσης οι Μητροπόλεις διαθέτουν κάποιο αρμόδιο γραφείο, το οποίο με τη βοήθεια των ιερέων και του εθελοντικού προσωπικού επισκέπτονται τους ασθενείς που αντιμετωπίζουν προβλήματα και τους παρέχουν οικονομική ή υλική βοήθεια καθώς και φάρμακα. Ακόμη τους εξυπηρετούν με διάφορους τρόπους όπως η βοήθεια για την έκδοση βιβλιαρίων υγείας, ή το πιστοποιητικό απορίας. Επίσης σε περιπτώσεις καρδιοπαθών παιδιών, αφού διαπιστωθεί μετά από εξέταση ότι η θεραπεία τους είναι αδύνατη στην Ελλάδα, τα βοηθούν να σταλούν στο εξωτερικό και ειδικότερα στην Αμερική για την εγχείριση, πάντοτε όμως σε συνεργασία με τις εκεί εκκλησίες. Η βοήθεια αυτή περιλαμβάνει οικονομική ενίσχυση, συμπαράσταση ή ότι άλλο χρειαστούν οι ασθενείς καθώς και οι οικογένειές τους μέχρι την αποκατάσταση της υγείας τους. Συνήθως τα παιδιά που τους παρέχουν βοήθεια είναι μέχρι 12 χρονών αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να βοηθήσουν μέχρι και 18 χρονών.

6.2 Εθελοντική Αιμοδοσία

Καθώς τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί οι ανάγκες αίματος, κάτι που οφείλεται στην αύξηση ατυχημάτων, διαφόρων εγχειρήσεων, μεσογειακής αναιμίας κλπ, είναι όλο και περισσότερο αναγκαία η εθελοντική αιμοδοσία, δηλαδή η προσφορά αίματος χωρίς ανταλλάγματα αλλά από αγάπη, ανιδιοτέλεια και ανθρωπιά. Πολλές προσπάθειες γίνονται από όλους για την προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων εθελοντών, ώστε να καλύπτονται οι αυξανόμενες ανάγκες.

Πρώτη που θέσπισε την εθελοντική αιμοδοσία είναι η Εκκλησία με την βοήθεια του Ε.Ε.Σ. με βάση τις ενέργειες του αρχιμανδρίτη Σεραφείμ Παπακώστα. Το 1946 συμπεριελήφθησαν για πρώτη

φορά στο σύνδεσμο Ελλήνων Αιμοδοτών και εθελοντές αιμοδότες. Αργότερα όμως δημιούργησαν δικό τους σύνδεσμο.² Η Εκκλησία για την ικανοποίηση των αναγκών σαν πράξη αγάπης προς τους συνανθρώπους της ίδρυσε το 1975 Σταθμό Αιμοδοσίας της Αρχιεπισκοπής Αθηνών με τον οποίο προσκαλεί τα μέλη της και κυρίως τους ιερείς να δημιουργήσουν στις ενορίες τους ομάδες εθελοντών αλλά και τράπεζες αίματος.³

Έτσι η Εκκλησία προσπαθεί να προσελκύσει εθελοντές αιμοδότες για την συγκέντρωση αίματος, ώστε να καλύπτονται οι υπάρχουσες αλλά και οι μελλοντικές ανάγκες. Όμως ο βασικός της σκοπός είναι η δημιουργία συνείδησης στην προσφορά αίματος. Αυτό επιτυγχάνεται είτε μέσω των Μητροπόλεων που προτρέπουν τις ενορίες για την δημιουργία τραπεζών αίματος, ώστε να καλύπτονται οι κατά τόπου ανάγκες, μέσω διαφόρων σχετικών διαλέξεων που διοργανώνονται στις ενορίες καθώς και μέσω ομάδων εθελοντών που προσπαθούν να προσελκύσουν όλο και περισσότερους εθελοντές. Συνείδηση αιμοδοτική είναι η προσφορά αίματος που γίνεται με την θέληση του ίδιου ατόμου προς τους συνανθρώπους του. Προσφορά που δεν κάνει διακρίσεις. Το νόημα της εθελοντικής αιμοδοσίας είναι η προσφορά που γίνεται προς κάποιον άγνωστο.⁴ Η συνείδηση αυτή θα πρέπει να δημιουργηθεί περισσότερο στους νέους ανθρώπους που θα αποτελέσουν τους μελλοντικούς αιμοδότες της προσφοράς αυτής, διότι η αιμοδοσία αποτελεί τρόπο ζωής αλλά και επιλογής.⁵

² Ν. Λογάδης κ.α., *Τι προσέφερε ο Χριστιανισμός. Κοινωνική Μέριμνα στον Ορθόδοξο χώρο*, Τήνος, Αθήνα 1982, τ.Δ', σελ. 76.

³ Στο ίδιο, σελ. 77.

⁴ Τ. Πιτταδάκη, «Παιδί και Αιμοδοσία - Μια ψυχολογική και εκπαιδευτική προσέγγιση» *Εκλογή*, τ. 80, Ιαν-Φεβρ-Μαρτ 1989, σελ. 8.

⁵ Στο ίδιο, σελ. 9.

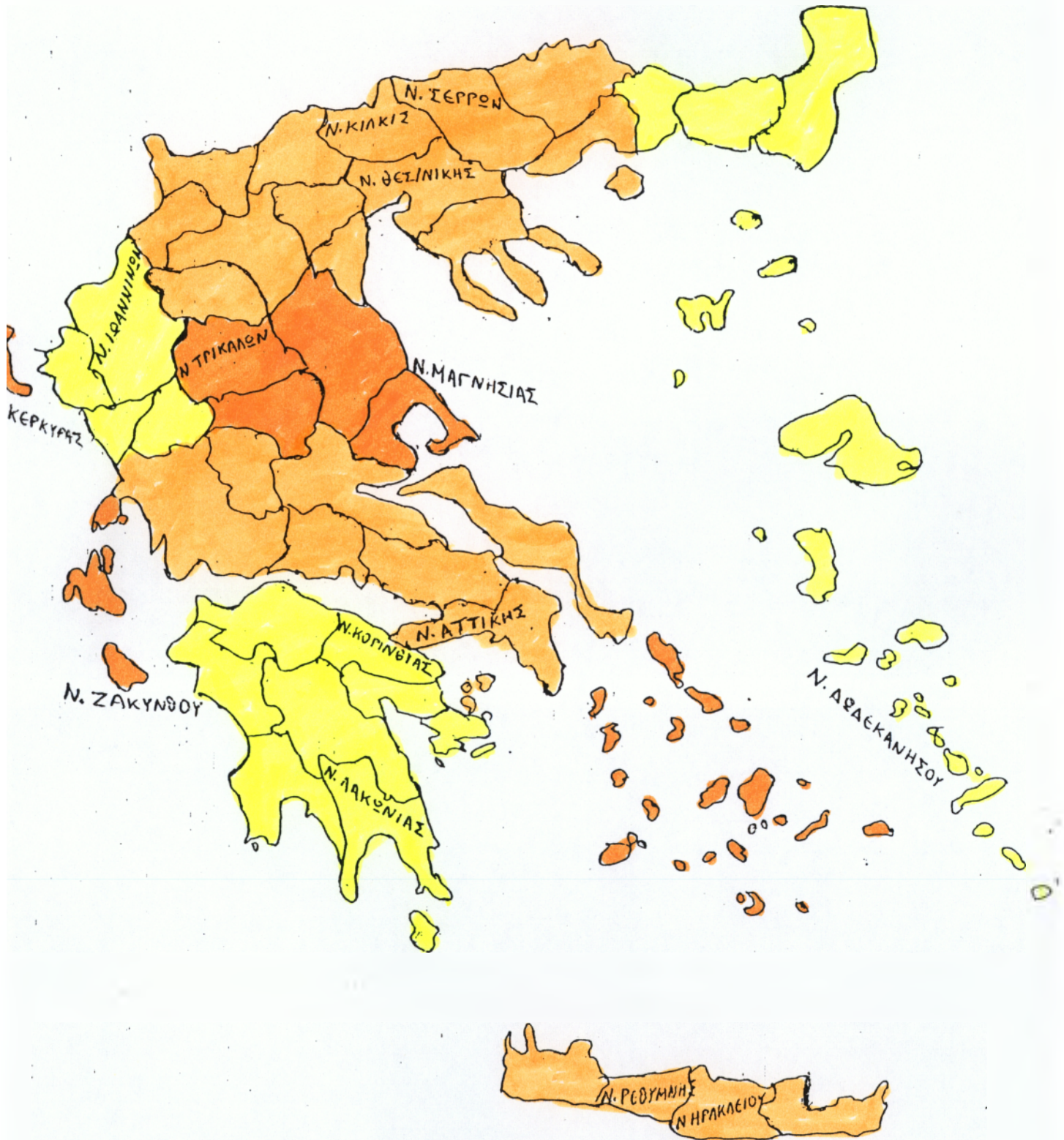
Η Εκκλησία διοργανώνει για την συγκέντρωση αίματος εθελοντική αιμοδοσία, η οποία γίνεται είτε στη Μητρόπολη που μπορεί να διαθέτει αρμόδιο γραφείο ή τράπεζα αίματος είτε στις ενορίες. Επίσης μπορεί να γίνεται σε Νοσοκομεία με τα οποία συνεργάζεται για το σκοπό αυτό. Παράδειγμα του έργου αυτού στο Νομό Αττικής αποτελεί η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών, η οποία συγκέντρωσε το 1995 από 28 Ενορίες 1260 φιάλες αίματος. Αυτή η προσφορά αίματος γίνεται κάθε χρόνο, όταν και συγκεντρώνονται γύρω στις 1000 φιάλες σε συνεργασία με τα Νοσοκομεία Γενικό Κρατικό, των Παίδων και το Λαϊκό. Η Ιερά Μητρόπολη Πειραιώς για τις ανάγκες ασθενών Πειραιωτών διαθέτει από την πλευρά της Τράπεζα Αίματος που λειτουργεί στο Τζάννειο Νοσοκομείο Πειραιώς και βασίζεται στη συγκέντρωση αίματος από εθελοντές αιμοδότες. Ακόμη, η Ιερά Μητρόπολη Περιστερίου διαθέτει Τράπεζα Αίματος σε όλους τους Ιερούς Ναούς της περιφέρειάς της που είναι συνολικά 13. Γραφείο Αιμοδοσίας διαθέτει και η Ιερά Μητρόπολη Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού, ενώ στο Νομό Δωδ/νήσου η Τράπεζα Αίματος λειτουργεί στο Λακκί Λέρου, η οποία ανήκει στην δικαιοδοσία της Ιεράς Μητροπόλεως Λέρου, Καλύμνου και Αστυπάλαιας. Ενώ στο Νομό Ζακύνθου λειτουργεί Τράπεζα Αίματος με την συνεργασία του Δρακοπουλείου Κέντρου Αιμοδοσίας και τον Ε.Ε.Σ., η οποία ανήκει στην δικαιοδοσία της Ιεράς Μητροπόλεως Ζακύνθου.

Στο Νομό Ηρακλείου, η Αρχιεπισκοπή Κρήτης διαθέτει Κέντρα Αιμοδοσίας σε πολλές ενορίες, ενώ στο Νομό Θεσ/νίκης η αιμοδοσία εξυπηρετείται από τις κατά τόπου ενορίες της Ιεράς Μητροπόλεως Νεαπόλεως και Σταυρουπόλεως. Η Ιερά Μητρόπολη Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης διαθέτει στο Νομό Ιωαννίνων ειδική ομάδα εθελοντών, η οποία έχει σκοπό την καλλιέργεια «αιμοδοτικής συνείδησης», καθώς επίσης και την εξεύρεση αίματος

σε έκτακτες ανάγκες. Ενώ στο Νομό Κέρκυρας, η Ιερά Μητρόπολη Κερκύρας, Παξών και Διαποντίων Νήσων λειτουργεί σταθμό εθελοντικής αιμοδοσίας που στεγάζεται στο Πνευματικό Κέντρο. Ακόμη η Ιερά Μητρόπολη Γουμένισσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου στο Νομό Κιλκίς διαθέτει Τράπεζα Αίματος με κεντρική υπηρεσία στην Γουμένισσα και παραρτήματά της σε διάφορες ενορίες. Επίσης η Ιερά Μητρόπολη Κορίνθου, Σικυώνος, Ζεμενού, Ταρσού και Πολυφέγγους διαθέτει στο Νομό Κορίνθου ίδρυμα Αιμοδοσίας «Ο Άγιος Βλάσιος» με 10 περιφερειακά γραφεία και 42 ενοριακές επιτροπές αιμοδοσίας. Το έργο που έχει αναπτύξει η Μητρόπολη στον τομέα αυτό είναι σημαντικό διαθέτοντας συνολικά 4.500 εθελοντές αιμοδότες. Η προσφορά αυτή καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό των αναγκών στην Κόρινθο, δηλαδή καλύπτει το 75% των αναγκών. Για το λόγο αυτό το έργο της έχει τιμηθεί αρκετές φορές με κρατικά βραβεία.

Επίσης στο Νομό Λακωνίας, η Ιερά Μητρόπολη Μονεμβασίας και Σπάρτης διαθέτει Σώμα εθελοντών αιμοδοτών, ενώ στον Νομό Μαγνησίας λειτουργεί Τράπεζα Αίματος που στεγάζεται στην Ιερά Μητρόπολη Δημητριάδος και Αλμυρού, η οποία ενισχύεται πολλές φορές με εξορμήσεις αιμοδοσίας. Στο Νομό Τρικάλων λειτουργεί Σώμα Εθελοντικής Αιμοδοσίας η Ιερά Μητρόπολη Τρίκκης και Σταγών. Η αιμοδοσία αυτή πραγματοποιείται δύο φορές το χρόνο στα γραφεία της Μητροπόλεως. Τέλος, Τράπεζες Αίματος διαθέτουν η Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου στο Νομό Ρεθύμνης καθώς και η Ιερά Μητρόπολη Σερρών και Νιγρίτης στο Νομό Σερρών, η οποία ιδρύθηκε το 1985 από τον Σεβ. Μητροπολίτη. Η αιμοδοτική αυτή δραστηριότητα της Εκκλησίας παρουσιάζεται στον πίνακα 6.2, η οποία έχει ταξινομηθεί κατά νομό με τις αντίστοιχες Μητροπόλεις (Βλέπε Χάρτη 6.2).

Χάρτης 6.2: Απεικόνιση των περιοχών που διοργανώνουν αιμοδοσία.

Πίνακας 6.2: Διοργάνωση της εθελοντικής αιμοδοσίας της Εκκλησίας

Νομοί	Τράπεζες Αίματος
<p>N. Αττικής</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών • ΙΜ Πειραιώς • ΙΜ Περιστερίου • ΙΜ Καισαριανής, Βύρωνος και Υμηττού 	<ul style="list-style-type: none"> - Αιμοδοσία στο Γενικό Κρατικό Νοσοκομείο, στο Παίδων και Λαϊκό. - Τράπεζα Αίματος στο Τζάννειο Νοσοκομείο Πειραιώς - 13 Τράπεζες Αίματος Ιερών Ναών - Γραφείο Αιμοδοσίας
<p>N. Δωδ/νήσου</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Λέρου, Καλύμνου και Α- στυπάλαιας 	<ul style="list-style-type: none"> - Τράπεζα Αίματος Λακκί Λέρου
<p>N. Ζακύνθου</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Ζακύνθου 	<ul style="list-style-type: none"> - Τράπεζα Αίματος με συνεργασία του Δρακοπουλείου Κέντρου Αιμοδοσίας και Ε.Ε.Σ.
<p>N. Ηρακλείου</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιερά Αρχιεπισκοπή Κρήτης 	<ul style="list-style-type: none"> - Κέντρα αιμοδοσίας στις ενορίες
<p>N. Θεσ/νίκης</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Νεαπόλεως και Σταυρουπό- λεως 	<ul style="list-style-type: none"> - Γραφείο Αιμοδοσίας σε ενορίες
<p>N. Ιωαννίνων</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνια- νής και Κονίτσης 	<ul style="list-style-type: none"> - Ομάδα αιμοδοσίας αναζήτησης αίματος
<p>N. Κερκύρας</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Κέρκυρας, Παξών και Δια- ποντίων Νήσων 	<ul style="list-style-type: none"> - Σταθμό Εθελοντικής Αιμοδοσίας στο Πνευματικό Κέντρο
<p>N. Κιλκίς</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Γουμένισσης, Αξιουπόλε- ως και Πολυκάστρου 	<ul style="list-style-type: none"> - Τράπεζα Αίματος Γουμένισσας και Πα- ραρτήματα στις ενορίες.
<p>N. Κορινθίας</p> <ul style="list-style-type: none"> • ΙΜ Κορίνθου, Σικυώνα, Ζεμε- νού, Ταρσού και Πολυγέγγους 	<ul style="list-style-type: none"> - Ίδρυμα Αιμοδοσίας «Ο Άγιος Ιερομάρτυ- ρας Βλάσιος»

Νομοί	Τράπεζες Αίματος
Ν. Λακωνίας	
• ΙΜ Μονεμβασίας και Σπάρτης	– Σώμα εθελοντών αιμοδοτών
Ν. Μαγνησίας	
• ΙΜ Δημητριάδος και Αλμυρού	– Τράπεζα αίματος στην Ι. Μητρόπολη
Ν. Ρεθύμνης	
• ΙΜ Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου	– Εκκλησιαστική Τράπεζα Αίματος
Ν. Σερρών	
• ΙΜ Σερρών και Νιγρίτης	– Τράπεζα αίματος της Ι. Μητροπόλεως
Ν. Τρικάλων	
• ΙΜ Τρίκκης και Σταγών	– Σώμα εθελοντικής αιμοδοσίας στα γραφεία της Ι. Μητροπόλεως.

Πηγή: Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος 1996, διάσπαρτο υλικό.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η φιλανθρωπική δράση της Εκκλησίας αποτελεί μέρος της ζωής της και εφαρμόζεται προς όλους τους ανθρώπους. Η δραστηριότητά της αυτή απορρέει από την αγάπη της για τον πλησίον και εκδηλώνεται εμπράκτως. Πράγματι, η ύπαρξη αρκετών φορέων κοινωνικής προστασίας είναι απαραίτητη μέσα στην κρίση που διέρχεται σήμερα το κράτος-πρόνοιας. Έτσι λοιπόν η Εκκλησία αποτελώντας ένα μη κερδοσκοπικό φορέα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας προσπαθεί να καλύψει τα κενά που υπάρχουν από τους κρατικούς φορείς. Σύμφωνα με την ιδεολογία που πρεσβεύει, επιτελεί κοινωνικό έργο, το οποίο θεωρεί ως βασικό της σκοπό.

Ειδικότερα για τον ελληνικό λαό, η Εκκλησία υπήρξε πάντα ο συνοδοιπόρος του σε κάθε δύσκολη στιγμή που αντιμετώπιζε. Η παρέμβασή της αυτή αποδεικνύεται από την μακρά παράδοση που έχει σε έργα φιλανθρωπίας από την εμφάνιση του Χριστιανισμού, την οποία έχει δείξει πολλές φορές στο παρελθόν και συνεχίζει μέχρι σήμερα να βοηθάει και να συμπαραστέκεται σε όποιον έχει ανάγκη. Απόδειξη ο αριθμός των ιδρυμάτων που διαθέτει σε όλη την επικράτεια. Περισσότερο όμως αισθητή είναι η παρουσία της στην παιδική και τρίτη ηλικία. Έτσι όσον αφορά την παιδική ηλικία απέναντι στην οποία η Εκκλησία είναι ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένη, διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό ιδρυμάτων. Όμως σήμερα στον αριθμό αυτών των ιδρυμάτων και συγκεκριμένα στα Οικοτροφεία παρατηρείται μια μείωση της μορφής αυτής της προστασίας λόγω αλλαγής των αναγκών που υπάρχουν. Έτσι για το λόγο αυτό η Εκκλησία αναγκάζεται να αναστείλει την λειτουργία τους και να τα χρησιμοποιεί για άλλους σκοπούς και δραστηριότητες. Όμως η βοήθεια αυτή δεν περιορίζεται μόνο στην ιδρυματική μορφή αλλά παρέχει και οικονομική

ενίσχυση που γενικά είναι η πιο συνηθισμένη μορφή βοήθειας εκτός της ιδρυματικής. Η βοήθεια αυτή έχει συνήθως την μορφή φοιτητικών επιδομάτων, των προικοδοτήσεων κοριτσιών καθώς και των παροχών σε παιδιά των πολυτέκνων ή των προβληματικών οικογενειών. Επίσης σημαντική είναι και η προσφορά της στα παιδιά με την διοργάνωση κατασκηνώσεων, με αποτέλεσμα η βοήθειά της να μην περιορίζεται μόνο στην βρεφική και εφηβική ηλικία αλλά να επεκτείνεται και σε μεγαλύτερης ηλικίας παιδιά.

□σον αφορά την προστασία της τρίτης ηλικίας, η Εκκλησία συμβάλλει επίσης σε μεγάλο βαθμό. Προσπαθεί να επεκτείνει τα ιδρύματά της όχι μόνο στις μεγάλες πόλεις, αλλά σε ολόκληρη την επικράτεια, ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες των ηλικιωμένων τοπικά και να μην αναγκάζονται να απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Ακόμη η Εκκλησία είναι η πρώτη που άρχισε να εφαρμόζει την ανοικτή προστασία στη χώρα μας, η οποία βρίσκεται ακόμη στα πρώτα βήματά της. Η μορφή αυτή προστασίας επιτυγχάνεται με την παροχή φαγητού στα διάφορα κέντρα που διαθέτει ή με τη διανομή του κατ' οίκον, καθώς επίσης και με διάφορες άλλες εξυπηρετήσεις. Όμως λόγω της αύξησης των αναγκών στα εκκλησιαστικά συσσίτια, η δραστηριότητά τους έχει επεκταθεί σε όσους έχουν ανάγκη (και όχι μόνο στους ηλικιωμένους). Η διοργάνωσή τους γίνεται στο μεγαλύτερο ποσοστό στην πρωτεύουσα, στην οποία άλλωστε υπάρχουν πιο εντονότερες ανάγκες, ενώ στην υπόλοιπη χώρα βρίσκεται ακόμη σε αρχικό στάδιο.

Στις ομάδες κοινωνικού αποκλεισμού η Εκκλησία δείχνει ενδιαφέρον, παρότι δεν θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι υπάρχει αναπτυγμένη παρέμβαση από μέρους της με κάποιο γενικό πρόγραμμα. Η συνεισφορά της παραμένει πιο πολύ στο ενημερωτικό και συμβουλευτικό χώρο. Η βοήθεια που προσφέρεται σε αυτές τις ευ-

παθείς ομάδες είναι μόνο κάποιες μεμονωμένες προσπάθειες ορισμένων Μητροπόλεων, αν και στα άτομα με ειδικές ανάγκες διαθέτει ένα μικρό αριθμό ιδρυμάτων και γίνονται προσπάθειες να επεκταθεί. Επίσης προσπαθεί να αναπτύξει και την εξωϊδρυματική προστασία των ατόμων αυτών. Περισσότερο όμως η βοήθεια της Εκκλησίας επεκτείνεται στα χαμηλά κοινωνικά στρώματα που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη, όπως είναι οι ηλικιωμένοι με χαμηλά εισοδήματα, τα άπορα και ορφανά παιδιά και οι άνθρωποι γενικά που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα.

Όμως το έργο της Εκκλησίας είναι αρκετά ευρύ. Περιέχει στην κοινωνική φιλανθρωπική της δραστηριότητα εκτός από την προγραμματισμένη βοήθεια ή ότι άλλο χρειάζονται σ' αυτούς που αυτοί κρίνουν ότι έχουν ανάγκη, χωρίς η προσφορά τους αυτή να είναι μόνιμη και καθορισμένη. Ο εντοπισμός όμως αυτής της βοήθειας είναι δύσκολος, διότι πολλοί δεν αποκαλύπτουν το έργο τους αυτό μένοντας πιστοί στον ευαγγελικό λόγο «μη γνώτω ή αριστερά σου τι ποιεί η δεξιά σου». Σημαντική σε όλες αυτές τις δραστηριότητες είναι και η συμβολή του εθελοντικού προσωπικού που μπορεί να μην έχει πλήρεις και ειδικευμένες γνώσεις, προσφέρει όμως την βοήθειά του αυτή με πραγματική αγάπη προς τον συνάνθρωπο που είναι απομονωμένος, άρρωστος και πολλές φορές ξεχασμένος από το κοινωνικό σύνολο. Η προσφορά αυτή γίνεται οικειοθελώς και με ανιοδιοτέλεια και όχι καταναγκαστικά. Πολλές φορές η ηθική στήριξη, η συμπαράσταση και το ενδιαφέρον που δείχνει το εθελοντικό προσωπικό μπορεί να αποδειχθεί πιο σημαντικό από οποιαδήποτε φροντίδα, όσο απαραίτητη και αν είναι αυτή. Διότι ότι γίνεται από αγάπη είναι σίγουρα καλύτερο και πιο αποδοτικό από όταν υπάρχει έλλειψή της. Επίσης πολλές φορές οι πόροι της Εκκλησίας ενισχύονται

από κρατικές επιχορηγήσεις γεγονός που δείχνει ότι αναγνωρίζονται το έργο της και οι προσπάθειές της.

Η Εκκλησία μέσω των Μητροπόλεων προσπαθεί να αντιμετωπίσει τις τοπικές ανάγκες που υπάρχουν στις περιφέρειές τους χωρίς να υπάρχει κάποια συνεννόηση και συνεργασία μεταξύ τους. Η έλλειψη όμως αυτή συνεργασίας υπάρχει και με τους άλλους φορείς όπως είναι το κράτος και η τοπική αυτοδιοίκηση, με αποτέλεσμα να μην γίνεται μια τοπική και περιφερειακή αντιμετώπιση των προβλημάτων, αλλά μερική. Η συνεργασία όλων αυτών των φορέων θα μπορούσε να φέρει καλύτερη και πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων, ώστε να μην δημιουργείται υπερκάλυψη των αναγκών σε ορισμένες περιοχές, ενώ σε άλλες να επικρατεί έλλειψη. Η αντιμετώπισή τους όμως αυτή θα πρέπει να γίνεται μετά από έλεγχο των υπάρχουσών αναγκών. Επίσης η Εκκλησία θα πρέπει να επεκταθεί περισσότερο στα προβλήματα των ευπαθών ομάδων λαμβάνοντας μια πιο ουσιαστική αντιμετώπιση των αναγκών τους και διαθέτοντας προγράμματα που θα προσαρμόζονται στις ανάγκες που προκύπτουν κάθε φορά.

Παρόλες τις ελλείψεις που μπορεί να παρουσιάζει σε ορισμένους τομείς η παρέμβαση της Εκκλησίας (ελλείψεις που άλλωστε υπάρχουν και σε κάθε φορέα κοινωνικής προστασίας), εντούτοις πραγματοποιείται μια σημαντική προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων των ανθρώπων. Η Εκκλησία πάντοτε θα ενδιαφέρεται και θα μεριμνά για τα προβλήματα των πιστών της, διότι το θεωρεί ιερή υποχρέωση και προσφορά στο κοινωνικό σύνολο και ποτέ δεν θα παύσει να χαρακτηρίζεται ως διακονούσα.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

	Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
Πίνακας 1.1: Συνολικός αριθμός ιδρυματικής προστασίας της Εκκλησίας	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
Πίνακας 2.1: Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων παιδικής προστασίας	21
Πίνακας 2.2: Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων παιδικής προστασίας κατά γεωγραφική περιοχή.	22
Πίνακας 2.3: Καταγραφή των Οικοτροφείων κατά Νομό	27
Πίνακας 2.4: Αριθμός των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική Περιοχή	30
Πίνακας 2.5: Καταγραφή των Ορφανοτροφείων κατά Νομό	32
Πίνακας 2.6: Αριθμός των Ορφανοτροφείων κατά γεωγραφική Περιοχή	34
Πίνακας 2.7: Κατανομή των Ορφανοτροφείων σε αρρένων και θηλέων	36
Πίνακας 2.8: Καταγραφή των Βρεφικών - Παιδικών Σταθμών κατά Νομό	38
Πίνακας 2.9: Κατανομή των Βρεφικών - Παιδικών Σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή	40
Πίνακας 2.10: Κατανομή των τοποθεσιών των κατασκηνώσεων κατά Νομό	50
Πίνακας 2.11: Κατανομή του αριθμού των κατασκηνώσεων κατά γεωγραφική περιοχή	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
Πίνακας 3.1: Κατανομή μονάδων ιδρυματικής προστασίας ηλικιωμένων ατόμων κατά Νομό	57
Πίνακας 3.2: Συνολικός αριθμός ιδρυμάτων τρίτης ηλικίας κατά γεωγραφική περιοχή	66
Πίνακας 3.3: Κατανομή των Εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά Νομό	73
Πίνακας 3.4: Αριθμός εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή	80

	Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
<u>Πίνακας 4.1:</u> Επιδόματα Φοιτητών - Μαθητών κατά Νομό	87
<u>Πίνακας 4.2:</u> Προικοδοτήσεις απόρων - ορφανών κοριτσιών κατά Νομό	90
<u>Πίνακας 4.3:</u> Συνολικός αριθμός επιδομάτων - προικοδοτήσεων κατά Γεωγραφική περιοχή	91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	
<u>Πίνακας 5.1:</u> Κατανομή των ιδρυμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά Νομό	102
<u>Πίνακας 5.2:</u> Συνολικός αριθμός των ιδρυμάτων των ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά γεωγραφική περιοχή	105
<u>Πίνακας 5.3:</u> Κατανομή των Φιλόπτωχων Ταμείων κατά Νομό	115
<u>Πίνακας 5.4:</u> Κατανομή των Φιλόπτωχων Ταμείων κατά Γεωγραφική Περιοχή	121
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	
<u>Πίνακας 6.1:</u> Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης	123
<u>Πίνακας 6.2:</u> Διοργάνωση της εθελοντικής αιμοδοσίας της Εκκλησίας	130

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

	Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	
<u>Διάγραμμα 1.1:</u> Απεικόνιση της ιδρυματικής προστασίας της Εκκλησίας	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
<u>Διάγραμμα 2.1:</u> Απεικόνιση του συνολικού ποσοστού των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας	21
<u>Διάγραμμα 2.2:</u> Ποσοστιαία απεικόνιση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας κατά γεωγραφική περιοχή	22
<u>Διάγραμμα 2.4:</u> Απεικόνιση του αριθμού των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή	32
<u>Διάγραμμα 2.6:</u> Απεικόνιση των Ορφανοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή	36
<u>Διάγραμμα 2.7:</u> Απεικόνιση των Ορφανοτροφείων σε αρρένων και θηλέων	37
<u>Διάγραμμα 2.9:</u> Απεικόνιση του ποσοστού των Βρεφικών-Παιδικών Σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή	42
<u>Διάγραμμα 2.11:</u> Απεικόνιση του ποσοστού των κατασκηνώσεων κατά γεωγραφική περιοχή	54
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
<u>Διάγραμμα 3.2:</u> Ποσοστό των ιδρυμάτων τρίτης ηλικίας κατά γεωγραφική περιοχή	66
<u>Διάγραμμα 3.4:</u> Απεικόνιση του ποσοστού των εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
<u>Διάγραμμα 4.3:</u> Απεικόνιση του συνολικού ποσοστού της οικονομικής ενίσχυσης παιδιών κατά Γεωγραφική περιοχή	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	
<u>Διάγραμμα 5.2:</u> Ποσοστιαία κατανομή των ιδρυμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες	107
<u>Διάγραμμα 5.4:</u> Ποσοστιαία κατανομή των Φιλοπτώχων Ταμείων κατά γεωγραφική περιοχή	121

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΧΑΡΤΩΝ

	Σελ.
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	
<u>Χάρτης 2.1:</u> Σχηματική απεικόνιση των Οικοτροφείων κατά γεωγραφική περιοχή	31
<u>Χάρτης 2.2:</u> Γεωγραφική κατανομή των Ορφανοτροφείων	35
<u>Χάρτης 2.3:</u> Κατανομή των Βρεφικών-Παιδικών Σταθμών κατά γεωγραφική περιοχή	41
<u>Χάρτης 2.4:</u> Απεικόνιση των κατασκηνώσεων που διοργανώνει η Εκκλησία κατά γεωγραφική περιοχή	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	
<u>Χάρτης 3.1:</u> Γεωγραφική κατανομή των ιδρυμάτων τρίτης ηλικίας	67
<u>Χάρτης 3.2:</u> Κατανομή των εκκλησιαστικών συσσιτίων κατά γεωγραφική περιοχή	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	
<u>Χάρτης 4.1:</u> Κατανομή των περιοχών που προσφέρουν επιδόματα στους φοιτητές ή μαθητές	86
<u>Χάρτης 4.2:</u> Σχηματική απεικόνιση των περιοχών που παρέχουν προικοδοτήσεις κοριτσιών	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	
<u>Χάρτης 5.1:</u> Κατανομή των ιδρυμάτων ατόμων με ειδικές ανάγκες κατά γεωγραφική περιοχή	106
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	
<u>Χάρτης 6.1:</u> Απεικόνιση των περιοχών που διαθέτουν υπηρεσίες υγείας	124
<u>Χάρτης 6.2:</u> Απεικόνιση των περιοχών που διοργανώνουν αιμοδοσία	129

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ, Α., *Σκέψεις περί αναδιοργάνωσης της ενοριακής διακονίας*, «Φιλόπτωχα Ταμεία», τ.Α', Αθήνα 1970.
- ΑΛΕΞΙΟΥ, Ι., κ.ά., *Τι πρόσφερε ο Χριστιανισμός - Κοινωνική Μέρημα στην Τουρκοκρατία*, Τήνος, τ. Γ', Αθήνα 1980.
- ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, *Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα 1995.
- ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, *Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος*, Αθήνα 1996.
- ΒΑΡΔΑΚΟΥΛΑΣ, Ι., *Κοινωνική Πολιτική*, Παπαζήσης, Αθήνα 1980.
- ΘΕΟΔΩΡΟΥ, Ε., «Φιλανθρωπία», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια*, Α. Μαρτίνοσ, τόμος 11^{ος}.
- ΘΩΜΑΙΔΗΣ, Ξ., *Διερεύνησις των θεσμών Κοινωνικής Προστασίας από της Αρχαιότητος μέχρι και της Επαναστάσεως του Εικοσιένα εις τον Ελληνικόν χώρον - Συμβολή εις την Ιστορικὴν θεμελίωσιν των Πηγών της συγχρόνου κοινωνικῆς πολιτικῆς*, Αθήνα 1973.
- ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ, Ε., *Η ιστορία της κοινωνικῆς προστασίας από την αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερα*, Παπαζήσης, Αθήνα 1977.
- ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ, Ε., *Το Κράτος Πρόνοιας*, Αθήνα 1990.
- ΚΑΙΛΑ Μ, κ.ά., *Ατομα με ειδικές ανάγκες*, Ελληνικά Γράμματα, τόμος 2^{ος}, Αθήνα 1994.
- ΚΑΛΚΟΥΤΣΗ, Α., «Σύγχρονα προγράμματα κοινωνικών υπηρεσιών: Αρχές - έννοιες - Αναφορά στον ελληνικό χώρο», *Εκλογή*, τ. 58, Αύγουστος 1982, σελ. 75-93.
- ΚΑΡΠΑΘΙΟΣ, Σ., «Το προνοιακό έργο της Εκκλησίας για τον άνθρωπο της τρίτης ηλικίας», *Εκλογή*, τ. 100, Ιαν.-Φεβ.-Μαρτ. 1994, σελ. 24-30.
- Κ.Ε.Π.Ε., *Κοινωνική Πρόνοια - Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1983 -1987*, Αθήνα 1985.

- Κ.Ε.Π.Ε., *Κοινωνική Πρόνοια - Εκθέσεις για το Πρόγραμμα 1988-1992*, Αθήνα 1989.
- ΚΡΕΜΑΛΗΣ, Κ., κ.ά., *Κοινωνική Πρόνοια - Διερεύνηση και αξιολόγηση ενός νέου συστήματος*, (Ερευνητικό έργο στα πλαίσια του Προγράμματος Ανάπτυξης της Έρευνας και Τεχνολογίας / Υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας), Αθήνα 1990.
- ΚΡΕΜΑΛΗΣ, Κ., *Το δικαίωμα του Ατόμου για Κοινωνική Πρόνοια - Συμβολή στο Νομικό προσδιορισμό των κοινωνικών υπηρεσιών*, Αθήνα 1991.
- ΛΟΓΙΑΔΗΣ, Ν., κ.ά., *Τι πρόσφερε ο Χριστιανισμός - Κοινωνική Μέριμνα στον Ορθόδοξο χώρο*, Τήνος, τ. Δ', Αθήνα 1982.
- ΜΠΑΡΤΣΙΩΤΗΣ, Ν., κ.ά., *Το νόημα της Χριστιανικής Αγάπης*, Αθήνα 1956.
- ΜΑΤΘΑΙΑΚΗ, Τ., *Η εν φυλακαίς ποιμαντική διακονία των κληρικών*, Αθήνα 1984.
- ΠΑΙΟΝΙΔΗΣ, Φ., «Κοινωνική δικαιοσύνη και παιδιά με ειδικές ανάγκες: Μια φιλοσοφική προσέγγιση», *Εκλογή*, τ. 99, Οκτ-Νοέμ-Δεκεμ. 1993, σελ. 244-257.
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, Ε., «Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες με την επιστροφή τους στη χώρα προελεύσεως (στο χώρο της εργασίας και των κοινωνικών υπηρεσιών)», *Εκλογή*, τ. 58, Αύγουστος 1982, σελ. 126-131.
- ΠΙΤΤΑΔΑΚΗ, Τ., «Παιδί και Αιμοδοσία - Μια ψυχολογική και εκπαιδευτική προσέγγιση», *Εκλογή*, τ. 80, Ιαν.-Φεβ.-Μαρτ. 1989, σελ. 7-14.
- Σ.Κ.Λ.Ε. (ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ), «Συνθήκες διαβίωσης των ηλικιωμένων στην Ελλάδα: Υπόμνημα Κοινωνικής Πολιτικής», *Εκλογή*, τ. 59, Δεκέμβριος 1982, σελ. 137-150.

- ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, Ο., *Κράτος Πρόνοιας - Ιστορική εξέλιξη - Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις*, β' έκδ. Gutenberg, Αθήνα 1992.
- ΤΣΑΝΑΝΑΣ, Γ., *Ελπίδα - Διακονία και Σωτηρία - Δυναμικότητα και στράτευση του Χριστιανισμού σήμερα*, Θεσ/νίκη 1975.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Στα πλαίσια της έρευνας που διεξάχθηκε, στάλθηκε στις Μητροπόλεις το ακόλουθο ερωτηματολόγιο:

– Διαθέτει η Μητρόπολή σας Γηροκομείο;

Αν, ναι

- Ποια είναι η επωνυμία του;
- Σε ποια πόλη βρίσκεται;
- Πόσους ηλικιωμένους εξυπηρετεί;
- Είναι αποκλειστικά για άνδρες ή γυναίκες ή είναι μικτό;

– Έχετε στην δικαιοδοσία σας Οικοτροφείο;

Αν, ναι

- Ποια η επωνυμία του;
- Σε ποια πόλη βρίσκεται;
- Πόσα παιδιά εξυπηρετεί;
- Είναι αρρένων ή θηλέων;

– Έχετε στην δικαιοδοσία σας Ορφανοτροφείο;

Αν, ναι

- Ποια η ονομασία του;
- Σε ποια πόλη βρίσκεται;
- Πόσα παιδιά εξυπηρετεί;
- Είναι αρρένων ή θηλέων;

– Διοργανώνετε κατασκηνώσεις;

Αν, ναι

- Ποια η επωνυμία τους;
- Σε ποια τοποθεσία πραγματοποιούνται;
- Πόσα παιδιά εξυπηρετούν σε κάθε περίοδο;

– Πόσα ενοριακά Φιλόπτωχα Ταμεία διαθέτει η Μητρόπολή σας;

- Διοργανώνετε εκκλησιαστικά συσσίτια;

Αν, ναι

- Πόσα είναι αυτά;
- Σε ποιες περιοχές γίνονται;
- Πόσα άτομα εξυπηρετούν;
- Σε ποιες κατηγορίες ατόμων απευθύνονται;

- Προσφέρετε οικονομική ενίσχυση στους φοιτητές ή μαθητές;

Αν, ναι

- Ποια τα κριτήρια αυτής της προσφοράς;
- Σε πόσα παιδιά παρέχεται;
- Σε τι ποσό ανέρχεται η βοήθεια αυτή;

- Προσφέρετε προικοδοτήσεις στα άπορα κορίτσια;

Αν, ναι

- Ποια τα κριτήρια αυτής της προσφοράς;
- Σε πόσα κορίτσια παρέχεται;
- Σε τι ποσό ανέρχεται η βοήθεια αυτή;

- Διαθέτετε ιδρύματα για τα Άτομα με Ειδικές Ανάγκες;

Αν, ναι

- Ποια η επωνυμία τους;
- Σε ποια περιοχή βρίσκονται;
- Πόσα άτομα εξυπηρετεί;

- Προσφέρετε άλλου είδους βοήθεια;

Αν, ναι

- Ποια είναι αυτή και με πιο τρόπο παρέχεται;